

Digitalizálta
a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár
és Információs Központ

Hk. 37/T

AKADÉMIAI
LEVÉLTÁR

27/T

TARTALOMJEGYZÉK:

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

1981. évi Tagajánlásokra:

1981. évi

T A G A J Á N L Á S O K

Fernand Braudel		3
Christopher Hill		5
Jürgen Habermas	1981. 1982.	7
Bay Zoltán		10
Jean Dausset		13
Marthe Vogt		12
Guido Sartori		17
Georgij Konstantinovic		
Szkrjabin	I.	21
Lars Brunster	K Ö T E t	23
Lauri A. Vuorela		25

Rendes tagokunk:

1982. évi

Barta János		27
Kékesi Béla		30
Kertész György		33
Nagy Péter		37
Ráhn István		39
Szécsényi József	Kézirat	41
Sócsy András		43
Székely György		45
Székely László		47
Szilágyi András		48
Szindler László		52

AKADÉMIAI
LEVÉLTÁR

T A R T A L O M J E G Y Z É K :

Tiszteleti Taggá választásara:

1981.év

Fernand Braudel	3
Christopher Hill	5
Jürgen Habermas	7
Bay Zoltán	10
Jean Dausset	13
Marthe Vogt	12
Guido Sartori	17
Georgij Konsztantinovics Szkrjabin	21
Lars Ernster	23
Lauri A. Vuorela	25

Rendes tagoknak:

1982.év

Barta János	27
Kálmán Béla	30
Keresztury dezső	33
Nagy Péter	37
Hahn István	39
Lukács József	41
Mócsy András	43
Ránki György	45
Bozóky László	47
Hajnal András	49
Leindler László	52

Marx György	54
Nagy Károly	55
Rapcsák András	57
Keresztesi Béla	59
Király Zoltán	62
Kovács Ferenc	64
Mészáros János	67
Hollán Zsuzsa	69
Petrányi Gyula	72
Petri Gábor	74
Stark Ervin	76
Weiszfeiler Gyula	79
Prohászka János	81
Vajda György	85
Lempert Károly	88
Szántay Csaba	90
Tüdős Ferenc	94
Flerkó Béla	,97
Szabó Gábor	99
Kornai János	101
Kulcsár Kálmán	104
Peschka Vilmos	108
Sipos Aladár	111
Barta György	115
Béll Béla	118
Grasselly Gyula	121

Levelező Tagoknak:

Borzsák István	122
Hazai György	123
Herman József	124
Németh G. Béla	125
Kosáry Domokos	126
Szabad György	127
Keszthelyi Lajos	128

Mezei Ferenc	129
Révész Pál	130
Szemerédi Endre	131
Szépfalusy Péter	132
Balázs Sándor	133
Dimény Imre	134
Grastyán Endre	135
Jobst Kázmér	136
Romhányi György	137
Tariska István	138
Halász Öttó	139
Michelberger Pál	140
Szabó Ferenc	141
Tuschák Róbert	142
Földes Péter	143
Kisfaludy Lajos	144
Medzihradzsky Kálmán	145
Solymosi Frigyes	146
Wolfram Ervin	147
Alföldi Lajos	148
Berczik Árpád	149
Damjanovics Sándor	150
Gergely János	151
Csikós-Nagy Béla	152
Huszár Tibor	153
Enyedi György	154
Gyrmati István	155

Értesítés

A tudományok osztályok az Akadémia Alapszabályainak megfelelően javaslatot tettek az Elnökségnek tiszteletti tagok választására.

Az Elnökség az alábbi külföldi tudósok megválasztását javasolja a Körgyűlésnek, akik tudományterületükben kimagasló eredményeket értek el és személyes kapcsolatban is vannak a magyar tudományos élettel.

T I S Z T E L E T I T A G O K

Fernand Braudel	Franciaország
Christopher Hill	Anglia
Jürgen Habermas	NSZK

III. Osztály 1981.

Ray Gold	USA
----------	-----

V. Osztály

Jean Gausser	Franciaország
Martine Vogt	Anglia

VII. Osztály

Enide Sartori	Olaszország
---------------	-------------

IX. Osztály

Сергей Константинович Степанов	Szovjetunió
-----------------------------------	-------------

Åke Hultén	Svédország
------------	------------

X. Osztály

Tapio Wärene	Finnország
--------------	------------

Budapest, 1981. április 16.

Deucanum János
Szentgyörgyi János

E l ő t e r j e s z t é s

A tudományos osztályok az Akadémia Alapszabályainak megfelelően javaslatot tettek az Elnökségnek tiszteleti tagok választására.

Az Elnökség az alábbi külföldi tudósok megválasztását ajánlja a közgyűlésnek, akik tudományterületükön kimagasló eredményeket értek el és személyes kapcsolatban is vannak a magyar tudományos élettel.

II.Osztály

Fernand Braudel	Franciaország
Christopher Hill	Anglia
Jürgen Habermas	NSZK

III.Osztály

Bay Zoltán	USA
------------	-----

V.Osztály

Jean Dausset	Franciaország
Marthe Vogt	Anglia

VII.Osztály

Guido Sartori	Olaszország
---------------	-------------

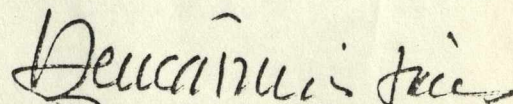
VIII.Osztály

Georgij Konsztantinovics Szkrjabin	Szovjetunió
Lars Ernster	Svédország

X.Osztály

Lauri A.Vuorela	Finnország
-----------------	------------

Budapest, 1981. április hó

Szentágothai János

ÉLETRAJZ
Munkáihoz kapcsolódóan

Fernand Braudel, a Collège de France nyugalmazott professzora,
de l'École Française des Hautes Études elnöke volt elsősorban.

NÉV: Fernand BRAUDEL

Állampolgárság: francia

Születési hely, idő: Lotharingia, 1902

Tudományos fokozat: a Collège de France nyugalmazott professzora

Tudományterület, szakterület: koraujkori Európa-történet

Munkahely: La Maison des sciences de l'homme/vezetője/

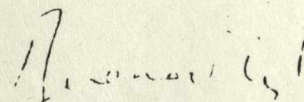
Budapest, 1980. december

F. Braudel
/Braund F. Iván/

a Filozófiai és Történettudományok
Központjának elnöke

Fernand Braudel, a Collège de France nyugalmazott professzora, az École Pratique des Hautes Études VI. szekciójának volt elnöke, jelenleg a Maison de l'Homme párizsi Kulturtörténeti Intézet vezetője, számos akadémia tiszteletbeli tagja, számos történeti társaság tiszteletbeli elnöke, a pratoi Datini Intézet kongresszusainak jelenleg is szervező elnöke, a francia becsületrend, a Polonia Restituta és más jeles kitüntetések birtokosa 1902-ben született Lotharingiában, katonáskodott a két világháborúban, német koncentrációs táborban is volt. Algirban kezdte tanári működését, majd bekapcsolódott a Marc Bloch és Lucien Fèvre által kezdeményezett Annales c.folyóirat körébe, amely a másik két szerkesztő korai halála után az ő irányítása alá került. Személyéhez fűződik a gazdaságtörténetnek számos rokon tudományal kiépített gyümölcsöző kapcsolata, valamint az az interdiszciplináris módszer, amely a kvantifikációval kiegészítve általánosan elterjedt. Bár tudatosan elhatárolja magát mindenfajta történetfilozófiától, mégis erősen érzik rajta Marx hatása, akire gyakran hivatkozik, emellett a polgári szociológia neves képviselőinek tanait is alkalmazza. Eredeti történetelméleti gondolata az előző történeti tartalmak közötti megkülönböztetés, ezen belül is az ugynevezett longue durée hangsúlyozása. Első, immár klasszikussá vált nagy műve, La Méditerranée à l'époque de Philippe II., 1966-ban jelent meg teljesen átdolgozott, új kiadásban. 1969-ben adták ki történetelméleti tanulmányait Écrits sur l'histoire címen, s 1979-ben látott napvilágot 3 kötetes fő műve: Civilisation matérielle, économie et capitalisme, XV.-XVIIIe siècle /ennek első kötete már 1967-ben megjelent/. Kezdeményező szerepe volt a magyar-francia történész-kapcsolatok ujjafelvételében és elmélyítésében. Magyarul longue durée - cikkét közöltük. Civilisation matérielle c. könyve most van fordítás alatt.

Budapest, 1980. december

/Berend T. Iván/

a Filozófiai és Történettudományok
Osztályának elnöke

ÉLETRAJZ

CHRISTOPHER HILL

CHRISTOPHER HILL, az oxfordi Balliol College nyugdíjas professzor, tanára a Balliol College egyik legkiválóbb tanára. Több mint harminc évtizedes munkássága az angol történelmi és irodalmi életben. Különösen a reformáció és az angol forradalom témáiban. Számos könyv szerzője és szerkesztője. A Balliol College tanácsának tagja.

NÉV: Christopher HILL

Állampolgárság: brit

Születési hely, idő: York, 1912. febr. 6.

Tudományos fokozat: D.Phil.

Tudományterület, szakterület: angol történet

Munkahely: Balliol College, Oxford

CHRISTOPHER HILL, az oxfordi Balliol College nyugdíjas professzor, tanára a Balliol College egyik legkiválóbb tanára. Több mint harminc évtizedes munkássága az angol történelmi és irodalmi életben. Különösen a reformáció és az angol forradalom témáiban. Számos könyv szerzője és szerkesztője. A Balliol College tanácsának tagja.

CHRISTOPHER HILL, az oxfordi Balliol College nyugdíjas professzor, tanára a Balliol College egyik legkiválóbb tanára. Több mint harminc évtizedes munkássága az angol történelmi és irodalmi életben. Különösen a reformáció és az angol forradalom témáiban. Számos könyv szerzője és szerkesztője. A Balliol College tanácsának tagja.

Budapest, 1988. október

Létrehozta:
Herold T. Iván/
a Filozófiai és Történettudományok
Osztályának elnöke

J A V A S L A T

tiszteletti tagságra vonatkozóan

CHRISTOPHER HILL, az oxfordi Balliol College nemrég nyugalmába vonult tanára a mai angol történetírás egyik legkiemelkedőbb személyisége. Marxista indíttatású munkássága az európai fejlődés szempontjából kulcsfontosságú angol forradalom köré csoportosul, annak társadalmi, gazdasági, ideológiai vonatkozásait könyvek sorában elemzi. Különös figyelmet szentel az anglikán egyház, a reformáció és angol forradalom összefüggéseinek. Kutatásainak körét azután az angol forradalom egész évszázadára, majd pedig a reformáció kezdetétől az ipari forradalomig terjedő két és fél évszázadra kiterjeszti.

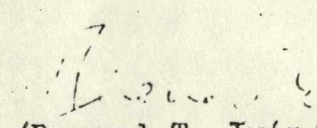
A legrangosabb és egyben haladó szellemű angol történész-folyóiratnak, a Past and Present-nek hosszú időn keresztül szerkesztőségi tagja volt.

Több kötete magyarul is megjelent, így "Az angol forradalom 1640" /Budapest, 1948/, amelyen magyarországi történésznemzedékek nevelkedtek; majd "Az angol forradalom évszázada 1603-1714" /Budapest, 1968/. A "Reformation to Industrial Revolution. A Social and Economic History of Britain 1530-1780 /1967/" c. munkájának a magyar változata is kiadás előtt áll.

1968-ban járt Budapesten, előadásokat tartott, és személyes kapcsolatot épített ki magyar kollégákkal. A sajnálatosan kis számú feudális kori angol-magyar kapcsolatban ő az egyik legrégebb és legstabilabb angol partner, aki élénk érdeklődéssel kíséri a korszakával, különösen pedig a reformációval, az antitrinitarizmussal és a puritán mozgalommal kapcsolatos magyarországi kutatásokat.

CHRISTOPHER HILL művei a fenti témák s korszakok megismerésének alapvető, immár klasszikussá vált, nélkülözhetetlen építőkövei.

Budapest, 1980. december

/Berend T. Iván/
a Filozófiai és Történettudományok
Osztályának elnöke

J a v a s l a t

tiszteleti tagságra vonatkozóan

JÜRGEN HABERMAS /szül./1929/ az ötvenes évek végén tűnt fel filozófiai és szociológiai /főként eszme-, ideológia- és intézménytörténeti/ írásaival, s hamarosan mint a Max Horkheimer és Theodor W.Adorno vezette frankfurti iskola második nemzedékének legjelentősebb képviselőjét tartották számon. Az elmúlt két évtizednek legnagyobb hatású, baloldali orientációjú filozófusa az NSZK-ban, világszerte ismert és becsült gondolkodó.

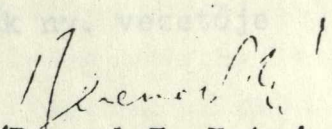
Legfontosabb művei: A társadalmi nyilvánosság szerkezetváltozása /1962, magyarul: Gondolat, 1972/, Elmélet és gyakorlat /1963/, Megismerés és érdek /1968/, Technika és tudomány mint "ideológia" /1968/, A társadalomtudományok logikájáról /1970, magyarul egyes részei a Tény, érték, ideológia c. kötetben, Gondolat 1976/, Protesztmozgalom és főiskolai reform /1969/, Társadalomelmélet vagy társadalmi technológia /vita Niklas Luhmann jogszociológussal /1971/, Kultura és kritika /1973/, Legitimációs problémák a kései kapitalizmusban /1973/, A történelmi materializmus rekonstrukciójához /1976/.

HABERMAS munkássága a hatvanas évek végéig részben kritikai, részben "innovatív". A magasan fejlett tőkés társadalmak társadalomelméleteivel foglalkozó és azt megalkotni akaró gondolkodóról van szó, aki 1./ bíráló tárgyává tette a pozitivistá tudományelméletet, az empirikus /szociotechnikai funkciót ellátó/ szociológiát, az ortodox gazdaságtant, a pluralista politikaelméleteket és a tradicionális német filozófiát /benne a frankfurti iskola bizonyos vonulatait/; majd 2./ megkísérelte megalkotni saját társadalomelméletét, kidolgozva ennek alapkategóriáit /nyilvánosság, munka és interakció, identifikáció, konszenzuális cselekvésszabályozás, demokratikus részvétel, stb/. A hetvenes évek elejétől megjelenő, elmélet-szintetizáló igyekvésű írásaiban átfogó társadalomelmélet körvonalazódik, amelynek pillérei Marx, Freud, Piaget és Godelier, illetve Keynes, Parsons és G.H.Mead. Méltatói az angolszász és európai kultura és szellemi világ integrációs kísérletéről beszélnek, amelynek lehetőségét éppen a történelmi elmaradottságát leküzdő német-nyugatnémet fejlődés teremtette meg.

Munkássága a hetvenes években a magasan fejlett kapitalizmus két - összefüggő - jelenségkörét fogja át. Az egyik: a válságstabilizáció magyarázata, a másik: a demokratikus politizálás elméleti keretfeltételeinek kidolgozása. Az előbbihez: a szakadatlanul válságban élő, ám válságait elhárítani és túlélni képes második világháború utáni tőkés társadalom vizsgálata és megértése Habermas szerint napjaink egyik alapkérdése. Nem annyira a válság, mint inkább a válságtúlélő képesség magyarázatának szükségességét hangsúlyozza. Figyelme ennek megfelelően tolódot el a társadalmi integrációt és megegyezés-készséget előmozdító körülmények felé, az adott társadalommal való azonosulás /az identitás/ jelenlétének és zavarainak, az adott társadalom elfogadásának és elfogadtatásának /legitimációjának/, a növekedési nehézségek feldolgozásának /evolúció/ kérdéskörei felé. Másfelől: Habermas normatív-emancipációs eszméje az adminisztráció döntéseiben való társadalmi részvétel megteremtése /nyilvánosság- és részvétel-probléma/.

Elméleti munkásságának iránya és színvonala egyaránt meggyőzően szól amellet, hogy JÜRGEN HABERMAS Akadémiánk tiszteleti tagja legyen.

Budapest, 1980. december

/Bérend T. Iván/
a Filozófiai és Történettudományok
Osztályának elnöke

N Y A Z O L T Á N

Budapest, 1900.
Állampolgárság: magyar-amerikai /USA/
Washington National Bureau of Standards
Osztályának vezetője
1935-től az MTA tagja, 1945-től az MTA r.
tagja, MTA III. Osztály elnöke 1946-1949

NÉV: BAY Zoltán

szakmai indoklás:

Bay Zoltán a szegedi /1930-1935/, majd a budapesti egyetemeken /1938-41/ tanított matematikát és modern fizikát.

Állampolgárság: USA
Több kiemelkedő magyar fizikus vallja őt mestertanárnak. A II. világháború idején a polgári állampolgárságát feladta, a négyvenes évek végén, az amerikai állampolgárságot vette fel.

Születési hely, idő: Budapest, 1900
A Washingtoni Nemzeti Normál Bizottság /1955-1973/ jelentős tudományos fokozatát szerezte meg.

Tudományos fokozat: Dr. habil. az amerikai és baloldali világban is elismert. A négyvenes években többször járt Magyarországon, előadásokat tartott az Magyar Tudományos Akadémia Fizikai Tudományterületén.

Tudományterület, szakterület: atomfizika

Munkahely: a Washingtoni National Bureau of Standards Atomfizikai Osztályának ny. vezetője

A háború alatt a radart, 1945-ben amerikai kutatókkal együtt dolgozott a radart, 1945-ben amerikai kutatókkal együtt dolgozott a radart, 1945-ben amerikai kutatókkal együtt dolgozott a radart. Sokan ismerik a munkáit az atomfizika terén. E munka originalitását és tudományos értékét a Szovjetunióban, mind az USA-ban elismerik. Gyakorlati betekintést nyújt a fizikai kísérletek területére. Egyik első munkája az atomfizika terén az MTA fő tudományos munkásságában, a Szovjetunióban. Legfontosabb munkásságát a fizikai mérési rendszerek fejlesztésében nyújtó mérési analízisével igazolta a mérési és mérési-technikai összekapcsolásának lehetőségét. Ezért 1980-ban kapta meg a Franklin Intézet Bayden-díját.

B A Y Z O L T Á N

Születési hely, év: Budapest, 1900.

Nemzetiség /állampolgárság/: észak-amerikai /USA/

Munkahely: a washingtoni National Bureau of Standards

Atomfizikai Osztályának nyugalmazott vezetője

Tudományos fokozat: 1938-tól az MTA lev.tagja; 1945-től az MTA r.

Szakterület: atomfizika tagja; MTA III.Osztály elnöke 1946-1949.

Részletesebb szakmai indokolás:

Bay Zoltán a szegedi /1930-1936/, majd a budapesti egyetemeken /1938-47/ tanított elektromosságot és modern fizikát. Az Egyesült Izzó kutatólaboratóriumát vezette. Több kiemelkedő magyar fizikus vallja őt mesterének. A II. világháború idején a polgári ellenállásban működött. A negyvenes évek végén, az Egyesült Izzó államosítása körüli bonyodalmak idején hagyta el az országot. Az Egyesült Államokban a National Bureau of Standards osztályvezetőjeként /1955-1973/ jelentős tudományos pozíciót foglalt el, de magyar voltát és baloldali világnézetét ott is vallotta. A hetvenes években többször járt hazánkban, előadásokat tartott az Eötvös Loránd Fizikai Társulatban, jelentős fizikatörténeti kéziratokat adományozott az Akadémiai Könyvtárnak.

Bay Zoltán legkiemelkedőbb tudományos eredményei: A háború alatt légvédelmi célokra a többi nagyhatalmaktól függetlenül kifejlesztette a radart. 1946-ban amerikai kutatókkal egyidőben, tőlük függetlenül és lényegesen különböző módszerrel valósított meg radarral Hold-visszhangot. Sokan innen számítják az aktív űrkutatás kezdetét. E munka originalitását és koprioritását mind a Szovjetunióban, mind az USA-ban dokumentálhatóan elismerik. Gyakorlati detektálási eszközzé fejlesztette ki a fotoelektronsokszorozót. Egyik első eszköze ki van állítva az USA fő tudományos muzeumban, a Smithsonian Instituteban. Legutóbb a fénysebesség-mérések vonatkozási rendszer-függetlenségét bizonyító mérések analízisével igazolta a méter- és másodperc-szabvány összekapcsolásának lehetőségét. Ezért 1980-ban kapta meg a Franklin Intézet Boyden-díját.

NÉV: Marthe VOGT

Állampolgárság: angol

Születési hely, idő: Berlin. 1905

Tudományos fokozat: professzor

Tudományterület, szakterület: farmakológia

Munkahely: 1975 óta nyugdíjas, előtte a Babraham-i
Dept. of Animal Physiology tszv. egyetemi tanára volt

[Handwritten signature]
Dr. Szabó József
akadémikus

Dr. Petri Gábor
akadémikus
az Orvosi Osztály elnöke
részére

B u d a p e s t

Tárgy: Javaslat az Akadémia tiszteletbeli tagjává
választásra.

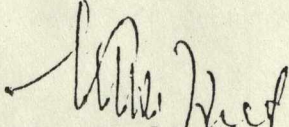
Dr. MARTHE VOGT /Cambridge, Anglia/

1905-ben született Berlinben. Német származásu, angol kutató.
Az 1930-as évek elején vándorolt ki Angliába, ahol sir Henry
Dale munkacsoportjában dolgozott Hemstedtben Feldberggel együtt,
majd Edinburghba került az orvosegyetemre, mint egyetemi tanár.
Később Babrahamba /Cambridge/, a Dept. of Animal Physiology
tanszékvezető egyetemi tanárává nevezték ki. 1975-ben nyugdíj-
ba ment, de továbbra is aktív kutatómunkát végez.

Családi örökségként is /a világhírű Vogt neurológus
professzor leánya/ a központi idegrendszer ingerületátvivő
anyagaival foglalkozott. Nevéhez fűződik a noradrenalin nem
homogén eloszlásának felfedezése az agyban, valamint a sero-
tonin transzmitter szerepének igazolása a központi idegrend-
szerben. Az agy különböző magvaiban speciális perfúziós tech-
nikát fejlesztett ki, amellyel iskolát teremtett. A farmakoló-
giai és fiziológiai tudományok egyik legismertebb kutatója.

Többször járt Magyarországon, legutóbb 1974-ben a
Royal Society küldötteként, amelynek tagja. Előadást tartott
a Magyar Farmakológiai Társaság II. kongresszusán. Tagja a
Leopoldina Német Természettudományos Akadémiának és még szá-
mtalan más fontos tudományos testületnek.

Budapest, 1980. dec. 5.

Dr. Knoll József
akadémikus

NÉV: Jean DAUSSET

Állampolgárság: francia

Születési hely, idő: Toulouse, 1916 okt.19.

Tudományos fokozat: orvos-professzor

Tudományterület, szakterület: immunológia

Munkahely: Párizsi Egyetem

Javaslatot teszek Jean Dausset Nobel-díjas francia immunológus orvos-professzor tiszteleti taggá választására.

Jean Dausset az 1950-es évek óta végzett tervszerű kutatómunkával, polytranszfundált betegek és terhesek leukocytáinak vizsgálatával felismerte az emberi szöveti kompatibilitási antigén-rendszert, a HLA-rendszert, ami az óriási sikereket elért veseátültetés és az újabban komoly eredményeket mutató csontvelő- sziv-, máj,- pancreas átültetés alapja. A bonyolult HLA-rendszer antigénjei genetikájának és egyes populációkban, ill. egyes betegcsoportokban való előfordulásának kiterjedt vizsgálatával felismerte egyes HLA-típusok és betegségek specifikus kapcsolatát. Ezzel megteremtette az ezen betegségek iránt fokozott érzékenységi, veszélyeztetett egyének felismerését, a betegség korai diagnosztikáját és egyes betegségekben a prevenció lehetőségét. Még nagyobb jelentősége van azoknak az alapkutatásoknak, amelyek a HLA-rendszernek az immunológiai reakciók szabályozásában játszott alapvető szerepét bizonyították és széles perspektívát nyitottak a saját- és idegen felismerése, a daganat-immunológia új, rendkívül ígéretes kutatási irányai számára. Mindezen munkái alapján nyerte el Dausset professzor az 1980-as orvosi Nobel-díjat.

Dausset a párizsi egyetem immunhaematológiai professzora 1968 óta, a Collège de France és több külföldi egyetem előadó professzora, kutató intézeti igazgató, a Francia Tudományos Akadémia /az Académie des Sciences de l'Institut de France és az Orvostudományi Akadémia/ tagja, számos külföldi tudományos akadémia /USA, Belgium, Jugoszlávia/ tiszteletbeli tagja, számos rendkívül magas nemzetközi tudományos díj nyertese és magas kitüntetések tulajdonosa /rövid életrajzi kivonatát mellékelem/.

Külön szeretném kiemelni, hogy Dausset professzor nemcsak nagy tudós, hanem emberi tulajdonságai miatt közszerepetben álló egyéniség. Bátor, liberális baloldali politikai

magatartásával, a francia ellenállási mozgalomban való részvételével megbecsülést vivott ki. A párizsi diákmozdulások után fő szerepet vitt az egyetem demokratikus átalakításában, az új 7 párizsi egyetem kialakításában. Mindig aktívan támogatta a szocialista országok tudományos kutatóit.

Dausset professzor több, mint 15 éve a magyar immunológiai kutatásokban - és elsősorban a hazai transzplantációs immunológia beindításában döntő segítséget nyújtott.

Személyesen vett részt minden work-shop-unkon, saját savó és sejtkészletükkel, minden ilyen irányú symposiumunkon és kerekasztal konferenciánkon tudományos előadásával, és nagyon sokat segített a magyar szakemberek képzésében. Az általunk szervezett work-shop-okon és koordinált kutatás által a többi szocialista ország is beindíthatta a transzplantációs immunológia legújabb módszereit.

Mindezek alapján nagyon kérem Üzletyünk Tagjait, hogy szavazatukkal tegyék lehetővé e kiemelkedő tudós tiszteletbeli taggá választását.

Őszinte tisztelettel:

Dr. Hollán Zsuzsa s.k.

NÉV: Guido SARTORI

Állampolgárság: olasz

Születési hely, idő: Calavese, 1909 febr.14.

Tudományos fokozat: akadémikus

Tudományterület, szakterület: szervetlen kémia

Munkahely: Római Egyetem, Szervetlen Kémiai Tanszék

A j á n l á s

Guido Sartori professzor,
a Római Egyetem Szervetlen Kémia Tanszékének vezetője
tiszteleti taggá választására

Guido Sartori 1934-ben szerzett vegyészdoktori oklevelet a Pisai Tudományegyetemen. 1939-1949 között a Római Egyetemen docens. 1949-ben meghívják a fizikai kémia professzorának a Trieszti Egyetemre, ahol 1959-ig dolgozik, ekkor kap megbízást a Római Egyetem Szervetlen Kémia Tanszékének vezetésére. 1979-óta tiszteletbeli /emeritus/ professor.

Sartori professzort 1962-ben levelező, majd 1974-ben rendes taggá választja az olasz Lincei Nemzeti Tudományos Akadémia. 1973-óta tagja a hallei Leopoldina Természettudományi Akadémiának, tiszteletbeli tagja a Lengyel Kémiai Társaságnak.

Sartori professzort 1976-ban a bécsi Műszaki Egyetem tiszteletbeli doktorrá fogadta. Ezen kívül számos kitüntetés tulajdonosa. Ezek közül fontosabbak: az olasz Oktatási Minisztérium Nagydíja /1971/, a Szovjet Tudományos Akadémia Elismerő Oklevele /1973/, a Lengyel Tudományos Akadémia Elismerő Oklevele /1974/, a nemzetközi tudományos kapcsolatok fejlesztésében elért eredményekért.

Sartori professzor fontos tisztségeket töltött be az olasz Nemzeti Tudományos Kutatási Tanácsban /CNR/ és különféle hazai és nemzetközi szervezetekben. 1966 óta tagja a CNR Kémiai Tanácsának, 1972-1976 között a Kémiai Tanács elnöke, 1972-1975 között a CNR alelnöke. 1966 és 1972 között ő az Olasz Kémikusok Egyesületének elnöke, és azóta is az elnökség tagja. 1975 óta az olasz Tüzelőanyag és Robbanószer Tárcaközi Bizottság elnöke.

1958-1972 között ő Olaszország képviselője az O.C.S.E. Tudományos Tanácsában. Az IUPAC-ban előbb Olaszország képviselője, majd az Iroda, végül a Végrehajtó Tanács tagja.

Sartori professzor mind tudományos, mind közéleti tevékenysége során, eredményesen munkálkodott a magyar-olasz tudományos kapcsolatok fejlesztésén és elmélyítésén. Már az 1960-as évek eleje óta előmozdította a magyar ösztöndíjasok hosszabb-rövidebb ideig tartó tanulmányutjait intézetébe, ahol munkájukra mindig személyesen volt gondja, és figyelmet fordított az emberi kapcsolatok kiépítésére is.

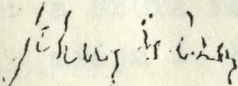
A CNR alelnökeként ő volt az, aki a magyar-olasz műszaki tudományos egyezményt előkészítő tárgyaló küldöttség vezetőjeként az előző ciklushoz viszonyítva jelentősen hozzájárult a bővítéshez. Magyar kapcsolatainak alakításában az őszinte segítőkészség jellemzi, mindig is készségesen segített a "látszólagos adminisztratív" akadályok leküzdésében, amelyeknek jelentős következményei is lehettek volna.

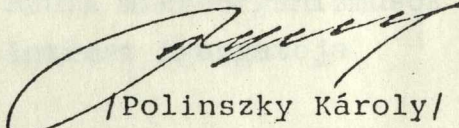
Tudományos tevékenységének fő vonalát szervetlen és egyes szerves vegyületek fizikokémiai viselkedése és szerkezete közötti összefüggések kutatása képezi, különösen aktív a koordinációs kémia területén. Kutatómunkájában a legkülönbözőbb mérőmódszerek /polarográfia, kronopotenciometria, mágneses viselkedés, különféle spektroszkópiai módszerek, Mössbauer effektus/ együttes alkalmazásának híve. E megközelítésben fémorganikus vegyületek, szabad gyökök és biológiailag aktív vegyületek voltak kutatásainak tárgyai. Sokat foglalkozott koordinációs vegyületek homogénkatalitikus felhasználásával, különösen telítetlen szubsztrátumok polimerizációs és aromatizálási reakciójában.

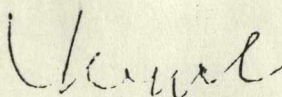
Fizikai kémiai tevékenységét elektródreakciók kinetikájára, redoxi potenciálok meghatározására és komplex stabilitási állandók mérésére irányuló munkák jelzik. A legutóbbi időben figyelem a koordinációs fotokémia felé fordult, Cr/III/, Co/II/ és Pt/III/ komplexek gerjesztett állapotainak tanulmányozása révén ezen ionok fotokémiai viselkedésének mélyebb megértésére törekszik.

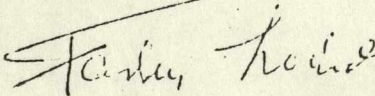
Tudományos munkásságának eredményeit eddig több, mint 100 dolgozatban tette közzé, ez a szám azért is jelentős, mivel közismert arról, hogy "önálló kutató" szintet elért munkatársainak dolgozatain nem szerepelteti saját nevét. Nagyonbbrészt olasz folyóiratokban publikált, de számos cikke jelent meg szűkebb szakmája legjobb hírű folyóirataiban is, mint a Z.Phys.Chem., J. Electrochem. Soc., Z.Electrochem., J. Inorg.Nucl. Chem., J.Chem. Soc., J.Organometal.Chem., Inorg.Chem. Dolgozatait jól hivatkozzák, pl. a polarográfia egyik alapművének számító Kolthoff-Lingane: Polarography 1952-es második kiadása 16 helyen idézi eredményeit, az SCI szerint azon cikkekre, ahol ő az első szerző 1969-1979 között 218 dolgozatra hivatkozik, köztük több olyanra, amelyeket még a 30-as 40-es években publikált.

Budapest, 1980. november 26.

/Schay Géza/
akadémikus

/Polinszky Károly/
akadémikus

/Lengyel Béla/
akadémikus

/Farkas Loránd/
az MTA levelező tagja

Melléklet: Irodalmi munkásság

Székely G. K. (születési név) mikrobiológus szakember, a SZUTA Főtitkára. Szakirányított elnevezésű és a biológiai és orvosi mikrobiológiai tudományok területén a biológiai paraméterek és törvényszerűségek

NÉV: G.K. SZKRJÁBIN

1950 május 25-én született. 1976-ban kinevezett a "Mikroorganizmusok Felhasználása" Állampolgárság: a szovjet

Születési hely, idő: 1917. ... Bulgár TA., ... Szovjet Tudományos Akadémia.

Tudományos fokozat: a SZUTA rendes tagja
Szakterület, szakterület: mikrobiológia

Munkahely: a SZUTA főtitkára, a SZUTA Mikroorganizmusok bioké-

miája és Fiziológiai Intézet igazgatója

Székely G. K. ... nemzetközi fórumon ... a magyar tudományok ... támogatja.

Georgij Konsztantinovics Szkrjabin mikrobiológus akadémikus, a SZUTA főtitkára nemzetközileg kiemelkedő elméleti és alkalmazott technikai mikrobiológiai eredményeket ért el, különösen a fiziológiailag aktív fehérjét termelő mikroorganizmusok élettani és biokémiai paramétereinek és törvényszerűségeinek vizsgálatában: az iparilag hasznosítható mennyiségű szinkron tenyészetek elvi és gyakorlati problémáinak megoldása révén.

Több mint 250 tudományos publikációja van. Igen nagy sikert ért el az 1976-ban kiadott a "Mikroorganizmusok felhasználása az organikus szintézisben" c. monográfiája, a kötet Bulgáriában és Japánban is megjelent.

Külföldi tagságai: Külföldi tag: NDK TA., Bolgár TA., Csehszlovák TA., Leopoldina Német Természettud. Akadémia, Szász Tudományos Akadémia.

Diszdoktora a F.Schiller Egyetemnek.

Tiszteleti tag: a Lengyel Mikrobiológiai Társaságban, a New York-i Tudományos Akadémiánál.

Levelező tagja a Nemzetközi Asztronautikai Akadémiának.

Az ICSU alelnöke.

Hazai társadalmi tisztsége: Az OSzSzk Legfelsőbb Tanács tagja.

Szkrjabin akadémikus számos alkalommal tett látogatást hazánkban hivatalos és kutatói minőségben is. Minden hazai és nemzetközi fórumon számos esetben adta tanujelét annak, hogy a magyar tudományt és a magyar tudósokat kitüntetett módon támogatja.

Lars Ernster magyar származású svéd kutató, a Svéd Királyi Akadémia tagja.

Department of Biochemistry, Arrhenius Laboratory, University of Stockholm.

NÉV: Lars ERNSTER

Állampolgárság: svéd

Születési hely, idő:

Tudományos fokozat: a Svéd Királyi Akadémia tagja

Tudományterület, szakterület: bioenergetika, biokémia,

Munkahely: University of Stockholm Dept. of Biochemistry

Lars Ernster magyar származású svéd kutató, a Svéd Királyi Akadémia tagja.

Munkahelye: Department of Biochemistry, Arrhenius Laboratory, University of Stockholm.

Munkaterülete a bioenergetika, biokémiai és biofizikai szempontból egyaránt jelentős.

Közelebbről, az emlős sejtek mitokondriumaiban lezajló energiaátalakító folyamatok és az ebben résztvevő fehérjék tulajdonságainak tisztázásában ért el kiemelkedő eredményeket.

Nemzetközi kongresszusok szimpoziumainak állandó meghívott előadója.

Számos kötet szerzője, ill. szerkesztője a kérdéses területen.

Magyar kutatók gyakori vendégek laboratóriumában.

Prof. L. Ernster számos ízben járt Magyarországon és tartott nagy érdeklődést keltő előadásokat.

Lauri A. Vuorela

- a Finn Akadémia rendes tagja
- Kuopio, Meteorológiai, 1913. február 27.
- Finnországi Meteorológiai Intézet
- meteorológus

NÉV: Lauri A. VUORELA

Állampolgárság: finn

Születési hely, idő: Kuopio, 1913 febr.27.

Tudományos fokozat: a Finn Akadémia rendes tagja

Tudományterület, szakterület: meteorológia

Munkahely: a Finn. Akadémia főtitkára

Lauri A. Vuorela

- a finn akadémia rendes tagja
- Kuopio /Finnország/, 1913. február 27.
- Finnország, a Finn Akadémia főtitkára
- meteorológus.

L.A. Vuorela jól ismert személyiség a nemzetközi tudományos világban. A magyar és finn akadémia közötti együttműködés ügyeiben, továbbá a nemzetközi meteorológiai együttműködés ügyeiben többször folytatott tárgyalásokat Magyarországon, így hazánkban is jól ismert.

Szakmai pályafutását meteorológusként kezdte 1941-ben a Finn Meteorológiai Intézetnél. Részt vett a híres Wäisälä-féle rádiószonda kifejlesztésében. Számos nemzetközi trópusi és poláris expedíciónak volt tagja. A doktori fokozatot a trópusi régiók szinoptikus meteorológiájának tárgykörében írt disszertációjával nyerte el 1951-ben. Tudományos eredményei jelentős mértékben járultak hozzá a trópusi óceáni területek meteorológiájának nemzetközi ismeretanyagához. Nevéhez fűződik a számítógépes időjáráselőrejelzés módszerének finnországi bevezetése.

1950 és 1958 között a Finn Tudományos Akadémián dolgozott, majd 1958-ban Helsinki egyetemének tanszékvezető professzorává nevezték ki. Innen, 1971-ben a Finn Meteorológiai Intézet igazgatói beosztásába került át. 1970 óta a Finn Tudományos Akadémia főtitkára. Emellett számos tudományos társaságnak volt tagja, többek között 1960 és 1966 között a Finn Geofizikai Társaság elnöki tisztét töltötte be. Hazáját számos esetben képviselte nagy nemzetközi konferenciákon, a Béke Világtanács ülésein és egyéb alkalmakkor.

Budapest, 1980. november 24.

Dr. Czelnai Rudolf

RENDES TAGOK

1982.

Név:

[Faint name]

Születési hely, éve:

[Faint birth details]

Szülői neve:

[Faint parental names]

Állampolgárság:

[Faint citizenship details]

Iskolai végzettség:

[Faint educational details]

Javaslat akadémiai rendes tagságra

Név: BARTA JÁNOS

Születési helye, éve: Szentes, 1901

Szűkebb szakterülete: magyar irodalomtörténet

Akadémiai levelező tagságának kelte: 1967

Jelenlegi munkahelye, beosztása: ny. egyetemi tanár (KLTE)

Barta János, a magyar irodalomtudományok nemcsak neozora, hanem egyik leguróbb, leghatározottabb arcú tudós e yénisége. 1925-ben jelent meg első irodalomtörténeti publik ciója, így csaknem hatvanéves alkotó pályá áll mög tte. Viszonylag későn, 1967-ben érte az akadémiai levelező taggá választás elismerése, s hogy ez nem történt előbb, az nem tudományos munkásságának értékén és méretein mulott, hanem azon, hogy eredményei ritkán voltak látványosak s még ritk bban estek össze az éppen id őszerű elvárásokkal. Szívósan és következetesen haladt előre a maga útján, mindig nyitottan az újabb eszmei, módszerbeli ösztönzések előtt, de sohasem engedve divatoknak, egy adott pillanatban esetleg szükségyszerű, de hamarosan mulékonynak bizonyult áramlatoknak. Az a nagy értékű s gondolati eredetiségével kimagasló tudósi életpálya a levelező taggá választás utáni időszakban teljesedett ki igazán.

1967-től Barta János alapvető tanulmányok hosszú sorát írta és publikálta. Ezek egy részét klasszikusok nyomában (Akadémiai Kiadó, 1976. című tankos könyvben foglalta össze; más részük évek óta megjelenésre vár tudományos könyvkiadásunk sajnálatos lassubbodása következtében. Újabb munkáinak középpontjában – mint korábban is – a XIX. századi magyar irodalom, különösen annak második fele áll. E korszak klasszikusainak ismerete és értékelése terén Barta írásai ma már meghatározóak, s elsősorban Arany János vonatkozásában az utóbbi harminc év munkái között a legtöbbet s legmaradandóbbat nyújtották. Az utolsó tíz év során is Arany állt Barta érdeklődésének középpontjában, filológiai, elméleti és esztétikai téren gazdagítva és mélyítve az általa már korábban megrajzolt meggyőző Arany-képet. Munkáinak változatlan jellemzője az erős elméleti, filozófiai érdeklődés, a szilárd fogalmakkal és kategória-rendszerrel való tárgyalásmód, az irodalomtörténeti folyamatok vizsgálata mellett illetve során az esztétikai érték meghatározására irányuló törekvés. Az utóbbi kérdésnek fontos elméleti tanulmányt is szentelt az elmúlt időszakban (Az érték problémája az irodalomtudományban, 1968). A XIX. század magyar

irodalmának összefüggő történetét is megírta, melyet a magyar olvasóközönség sajnos nem ismerhet. Ez 1974-ben szerb-horvát nyelven Zágrábban jelent meg a Bán Irréval és Czine Mihállyal együtt írt teljes magyar irodalomtörténet részeként. 5

Mint a debreceni egyetem magyar irodalomtörténet professzora, a levelező taggá választás óta eltelt időben fejezte be aktív oktatói pályáját. Pályáját tanárként is kezdte, középiskolai tanárból, illetve igazgatóból lett egyetemi tanár, s ez a pedagógusi tevékenység egész életének, - nyugalomba vonulása után is - jellemzője volt. Tanítványok hosszú sorát nevelte; szigorú módszerességével, a felületesség, gondolati pongyolaság üldözésével a magyar irodalomtudomány nagy nevelőinek egyikévé lett. Nem véletlen, hogy munkásságának maradandó részét alkotják gyakran tanulmányal felérő szakbirólatái, melyek számát az utolsó másfél évtizedben is több emlékezetes írással szaporította.

Erre az időre esik Tajda János összes művei általa irányított és szerkesztett kritikai kiadása köteteinek a megjelenése is.

Kutatói és nevelői tevékenysége mellett Barta az irodalomtudományi közéletnek is egyik legaktívabb szereplője volt, amíg csak egészségi állapota ezt megengedte. Jelen volt a szakterület legkülönbözőbb bizottságaiban, különösen azokban, ahol dolgozni kellett. Előke volt a Magyar Irodalomtörténeti Társaságnak, s alelnöke a Debreceni Akadémiai Bizottságnak. A Nemzetközi Magyarfilológiai Társaság alakuló közgyűlésén (1977) tiszteleti tagjává választotta; 1981-ben a debreceni egyetem díszdoktora lett.

A fentiek alapján a legmelegebben ajánljuk, hogy az 1982. évi tagválasztások során Barta János aka énikust a közgyűlés rendes taggá válassza. Tájékoztatónk szerint a szakterület széles körei helyeslik és támogatják javaslatunk t. Barta János megválasztása találkoznia fog a magyar irodalomtudomány művelői tulnyomó többségének igazságérzetével.

Javaslat akadémiai rendes tagságra

Név: KÁLMÁN BÉLA

Születési helye, éve: Lakompak, 1913

Szűkebb szakterülete: magyar és finnugor nyelvtudomány

Akadémiai levelező tagságának kelte: 1973

Jelenlegi munkahelye, beosztása: tszv. egyetemi tanár
KLTE, Debrecen
Finnugor Tanszék

A j a n l a s
akadémiai rendes tagásra

Kálmán Béla a magyar nyelvtudomány egyik fontos irányzatának képviselője, amely kiindulva a magyar népnyelv és nyelvjárások tanulmányozásából s ezt összekapcsolva a legfontosabb folklóre-műfajok és a helynevek kutatásával halad időben visszafelé a régi magyarság nyelvének és művelődésének feltárásán keresztül a legközelebbi rokon nyelvnek a vogulnak és a vogul népköltészetnek a tanulmányozása felé s ebből értékes eredményeket vetít át egyrészt a régi magyarság művelődésére, másrészt megrajzolja belőle az obi-ugor korszak körvonalait is. Ennek a kutatási iránynak volt képviselője annak idején Munkácsi Bernát s Kálmán Béla munkássága sok tekintetben kapcsolódik az ő életművéhez. Nem véletlen, hogy ő írta meg "A mult magyar tudósai" sorozatban a Munkácsi Bernátról szóló kötetet, amely a közel-multban jelent meg.

Kálmán Béla azok közé a tudósok közé tartozik, akiknek a levelező taggá választás nagy lendületet adott és jelentős mértékben hozzájárult tudományos munkássága kiteljesedéséhez. Nemcsak regibb fontos munkáit dolgozta át és jelentette meg újból az elmúlt években (A nevek világa.³ 327 l., Nyelvjárásaink.⁴ 149 l., Chrestomathia Vogulica.² 149 l.), hanem olyan jelentős új műveket is alkotott, mint a "Wogulische Texte mit einem Glossar" (Bp.1976.354 l.) vagy a "Leszállt a madve az égből" (Bp.1980.537 l.), amelyek jól tükrözik tudós eredményiségét és

értékes eredményeit. Ebben az időszakban jelentek meg "A magyar nyelvjárások atlasza" azok a levelei, amelyekben jelentős részt vállalt, továbbá számos tanulmánya, amelyek a magyar nyelvjárások es helynevek kérdéseitől kezdve a magyar történeti nyelvtan, a történeti helynévkutatás, a vogul nyelv fonológiai szerkezete és a vogul s általában az uráli nepeköltészet számos problémáját világították meg. Rendkívül gazdag kritikai munkássága és a magyar közművelődést gazdagító nyelvészeti tevékenysége is (előadások, tanulmányok, könyvek).

Ezek az eredményei jólismertek és megbecsültek a nemzetközi tudományos világban is. Elismerésükről és értékelésükről világosan tanuskodik, hogy a Finn Tudományos Akadémia Külföldi tagjává, az International Committee of Onomastic Sciences pedig vezetőégi tagjává választotta.

Kalmán Péla egész életműve és levelező taggá választása óta kifejtett értékes, gazdag tudományos munkássága alapján méltan megérdemli, hogy a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagjává válassza.

Javaslat akadémiai rendes tagságra

Név: KERESZTURY DEZSÓ

Születési helye, éve: Zalaegerszeg, 1904

Szűkebb szakterülete: magyar irodalomtörténet

Akadémiai levelező tagságának kelte: 1973

Jelenlegi munkahelye, beosztása: ny.tud.főov. (OSZK)

Javaslat akadémiai rendes tagságra

Keresztury Dezső, az MTA levelező tagja korunk hazai értelmiségének tevékeny, kiemelkedő alakja. Elsősorban mint tudós, irodalompedagógus és művelődéspolitikus szerzett elévülhetetlen érdemeket.

A felszabadulás előtt folyóiratokban /Nyugat, Magyar Csillag ill. Ungarische Jahrbücher, Pester Lloyd/ írt cikkeiből, kritikáiból, önálló publikációjából bontakozik ki érdeklődésének köre, a modern magyar irodalom, ideértve a 19. század haladó hagyományait, jövőbe mutató írógyéniségeit. Ekkori legjelentősebb munkája, mely módszerének az adott pillanatban legteljesebb megvalósulása is, Arany János /1937/. Horváth János tanítványaként egyenadlyt teremt itt "eszményítés és megelevenítés erőjátékában", egyéniség és mű változásait figyeli; fő ereje a millió-raja és a pszichológiai megfigyelés, de szemléletének már ekkor is értéke a történetiség elvének alkalmazásában. A Nyugat ún. első és második nemzedékéről írt korabeli írásaiban /Babits, Kosztolányi, Török Sophie stb/, valamint szinkritikáiban és irodalomtörténeti bírálataiban egy tisztultabb irodalmi és tudományos eszménytől indítva dolgozik. Életének külső alakulása ugyancsak a pozitív előjeli tudatosodás fejlődésvonalát mutatja. A berlini egyetem lektorátusába nyer kinevezést, de a náciizmus uralomra jutása csakhamar otthagyja állomáshelyét és hazatér. Az Eötvös Kollégium tanáraként működik egészen a felszabadulásig; ekkor átveszi az újjáélelt intézmény vezetését és megveti demokratizálásának alapjait. Ezzel egyidőben a bölcsészakaron magántanárként ad elő, prozemináriumot vezet.

Még 1945-ben országos feladatra kap megbízást; vallás- és közoktatásügyi miniszter 1947-ig. Ebben a minőségben gyökeres iskolareformot szorgalmaz; nevéhez fűződik az általános iskolák felállításának és rendszerük hathatós kiépítésének.

1948-ban az MTA levelező tagja és főkönyvtárnoka.

1950-ben az OSZK osztályvezetője; itt a színháztörténeti osztály kiépítésével szerez érdemeket, de része van a kézirattár Babits-archívuma felállításában is; ez utóbbinak mindmáig egyik kurátora, a hagyaték irodalomtörténeti hatásának ébrentartója.

Tudományos tevékenysége a felszabadulás után új lendületet kap. Már Helyünk a világban /1946/ című tanulmánykötete jelzi, látásmódja szélesedett, szempontjai átfogóbbá váltak. Tudományos tevékenységének köre is tágul. Sajtó alá rendezi és megjelenteti /Tarnai Andorral/ Batsányi szövegkritikai kiadását, majd a munka befejeztével Arany János tudományos kiadását gondozza és adja ki köteteket évről évre.

Az elmúlt negyedszázadban publikált tanulmányainak gyűjteménye Örökség, 1970/ számadás az újkori magyar irodalomról, egy kirajzolódó irodalomtörténet fejezetei. Írásai műfajuk szerint elsősorban írói arcképek, alkotójuk tollát ember és mű dialektikája irányítja, de többre néz, mint az irodalmi tényekre: a magyar történelmi tudat-formálódás változatait vizsgálja "hőseiben". Egyik-másik hosszabb lélegzetű tanulmánya kiemelésnek is beillik. Batsányi-portréja az életrajzi tényanyagot kapcsolja össze lélektani jellemzéssel, Babits-tanulmánya pedig mindmáig az író legjobb irányadó pályaképe: tárgyilagos élelátással helyezi el a fejlődésében és gazdagodásában bemutatott életművet az egyre ellentmondásosabb történelmi kontextusban.

Legfontosabb irodalomtörténeti alkotása Arany monográfiájának I. kötete /"S mi vagyok én...", 1967/. Az 1846-ig tárgyalt korrajz és pályakép elemzése társadalmi igényű, de természetesen összhangot alkot az esztétikai részletekre is kiterjedő, mégis lényegre szorított mű-elemzésekkel. Irodalomtörténeti munkáinak stílusa is példamutató: a gondolatok árnyalásával és polarizálásával éles ítéletei ezáltal nyernek plasticitást és élményszínezetet.

A hazai germanisztikai életből is kivette részét. Mint a Lenau-társaság tagja, öregbíti tudományunk hírét; szerkesztette és részben fordította a Német költők antológiáját /1966/.

Irodalomnépszerűsítő munkássága is sokrétű; sajtó alá rendezte A magyar irodalom képeskönyvét /1956/, majd ennek zenei párját, a televízió számos országos érdeklős műsorát állította össze, illetve vezette be. Az Irodalomtörténeti Társaság és a TIT tevékeny vezetőségéniségei közé tartozik.

Szépirói tevékenysége összhangban áll irodalomtörténeti gondolkodásával. Világos rajzú költői stílusát ■ klasszikus ember- és szépség-eszmény, de a hazai problematika is ihleti. Összegyűjtött versei: Emberi nyelven, 1965.

Keresztury Dezső tudományos munkásságát - miként a megelőző évtizedekben - levelező taggá választása /1973/ óta - is a tematikai sokszínűség, az elmélyült gondolatosság s nem utolsósorban a tanulmányok megfogalmazásának nyelvi igényessége jellemzi. Írásainak vizsgálati köre a régi magyar irodalom kérdéseitől a reformkor problematikáján át ■ Ady és Babits életművének méltatásáig, az irodalomtörténet horizontján túl pedig képző- és színházművészeti témákig terjed. Az utóbbi vonatkozásban mindenekelőtt a Staud Gézával és Fülöp Zoltánnal a magyar opera- és balettszcenikáról írt könyv /Budapest, 1975. Magvető/ emelendő ki. Az irodalomtörténeti témakörön belül változatlanul jelentős teret foglal el Arany János életének és költészetének bemutatása, illetve elemzése. Különösen figyelemre méltó e tekintetben az, amit a Kapcsoló könyvről s az abban foglalt versekről tudhatunk meg Kereszturytól. Az érintett időszakban publikált új tanulmányokon kívül 1973-ban látott napvilágot Keresztury 1935 és 1971 között írt tanulmányainak, esszéinek válogatott gyűjteménye /A szépség haszna. Szép-irodalmi/, mely bár régebbi írásokat ad közre, az írások tematikus csoportosítása révén felfokozza azok gondolati kisugárzását. A kötet épp e vonása miatt érdemel említést Keresztury

munkássága későbbi periódusa kapcsán is. A kötet anyagát s az újabb tanulmányokat együtt olvasva, egy igényes tudós életműve tárul elénk, akinek munkássága a magyar tudományosságban méltán vivott ki elismerést, s akinek eredményei megbízható támaszt jelentenek a további kutatás számára.

Összefoglalva: Keresztury Dezső egész tudományos és közéleti tevékenységét az teszi kiemelkedővé, hogy következetesen kereste a továbbvezető utakat. Már Horváth János követőjeként is a mester koncepciójának legproblematicusabb és legelavultabb mozzanatát korrigálta, amikor az Arany János-i nemzeti klasszicizmus és a Nyugat modern magyar irodalma között megszüntette a prekoncepcionális ellentétet. S később a továbbvezető út keresése tette a népi mozgalom, illetve a Parasztpárt munkájának részesévé. Ez a közvetítő szándék vezette át - külső és belső konfliktusok után - a magyar társadalom szellemi fejlődésének legújabb korszakába.

Javaslat akadémiai rendes tagságra

Név: NAGY PÉTER

Születési helye, éve: Budapest, 1920

Szűkebb szakterülete: magyar és francia irodalomtörténet

Akadémiai levelező tagságának kelte: 1973

Jelenlegi munkahelye, beosztása: ELTE BK Összehasonlító és Világirodalmi Tanszék
tszv. egyetemi tanár

J a v a s l a t

Nagy Péternek a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjának rendes taggá való megválasztására

Indulásától sokirányú irodalomtörténeti érdeklődés jellemzi és e sokirányúsággal együtt, munkásságát a publikációk gazdag sora kíséri. 1973-ban lett Akadémiánk levelező tagja. Az azóta eltelt közel egy évtized leforgása alatt tudományos érdeklődése még tovább is bővült. Kiadott munkái - a mellékelt bibliográfia is tanúsítja - egyik legsokoldalubb és leggazdagabb termésű irodalomtörténészeink közé sorolják.

Pályakezdésétől foglalkoztatta Nagy létért századunk magyar irodalma. Azon belül is elsősorban a Nyugat nagy nemzedékének prózája. De nem kisebb mértékben tárgya érdeklődésének a XX. századi magyar dráma és színjátszás. Tudományos munkásságának egyik fővonása, hogy a történeti elemzéseket sohasem választotta el az élő irodalom következetes szemmeltartásától, rendszeres kritikai munkát végezve. De ugyanígy nem hiányzott tevékenységében az elméleti érdeklődés, ilyenirányú vizsgálatokat ugyancsak folytatva. Másik fővonása műveinek, hogy irodalmunkat világirodalmi távlatokban szemléli, a magyar jelenségekhez felvázolja a különböző jellegű eszmei és más világ-irodalmi összefüggéseket. Ettől elválaszthatatlan törekvésének egy másik fontos rétege; tanulmányok a XX. századi francia, angol és amerikai irodalmak területéről. Ez a sokirányú munkásság monográfiákban és vitacikkekben valósul meg.

1973 óta tizenkét önálló munkát és több mint harminc tanulmányt hozott Nagy Péter nyilvánosságra. Az önálló munkák közül kettő nagy monográfiának / Móricz Zsigmond, Szabó Dezső / új kiadása, s ugyancsak kettő / Szabó Dezső, A kötél legendája, Magyar drámairók, 16-18. század / válogatás, szerkesztés, kísérő tanulmánnyal ellátott szövegkiadás. A többi könyve azonban kivétel nélkül gyűjteménye különböző természetű írásainak, illetőleg egy olyan mű, melyben a XVII. századi francia irodalmat helyezte új megvilágításba. Könyveinek és tanulmányainak részletes értékelésére ez esetben aligha vállalkozhatunk. Csupán jelezni tudjuk, hogy két kötete / Utjelző, Olvasó / tanulmányainak újabb, érdeklődésének gazdagságát is kifejező egybeüjtése.

A másik kettő pedig / Drámai arcélek, Zsölyvére ítélve / a magyar drámatörténet részben feltárt, valójában feltáratlan jelenségeinek elemzése és értékelése, valamint színházi kritikáinak anyagát foglalja magába.

Nagy Péter munkásságának értékeit jellemezve külön fontosságot kell tulajdonítanunk annak, hogy műveinek egy része idegen nyelven - jórészt franciául - látott napvilágot. Ezek a publikációk egyrészt közvetítik külföld számára a magyar irodalmat, másrészt reprezentálják irodalomtörténetünk színvonalát. Idegen nyelvű kiadványainak sorába tartozik az a könyve is - *Libertinage et Révolution* - amely abba a csoportba tartozik, amellyel levelező taggá történt megválasztása óta, addig általa nem tárgyalt területet hódított meg. A francia irodalomnak e korszakát új megvilágításba helyező mű értékét az a körülmény is jelzi, hogy a nevezetes párisi kiadó, a Gallimard vállalkozott megjelentetésére, de még inkább az, hogy a franciaországi tudományos sajtóban elismerő visszhangra talált. Tudományos érdeklődésének bővülését néhány régi magyar irodalommal foglalkozó tanulmánya is jelzi. Közülük is kiemelendő a 16-18. századidramánkról szóló írása, melyben új, értékes megfigyelésekkel e területen is gazdagította irodalomtörténetírásunkat. E művével Nagy Péter egész irodalmunknak legjobb értőjévé és értelmezőjévé vált.

Széleskörű és gazdag irodalomtörténetírói tevékenysége mellett utalnunk szükséges szervezői munkájára. Nagy Péter jelentékeny érdemei közé tartozik, hogy Összehasonlító és világirodalmi tanszékké szervezte át az ELTE Világirodalmi tanszékét. Magas színvonalon szerkeszti a Magyar Irodalomtörténeti Társaság folyóiratát, az Irodalomtörténetet. Több cikluson át elnöke volt a Tudományos Minősítő Bizottság Irodalomtörténeti Szakbizottságának. Jelenleg a TMB plénumának tagja. Vezetője, illetőleg vezetőségi tagja számos akadémiai, minisztériumi, s más kulturális szervezetnek. Nagy Péter, aki gyakran tart külföldi fórumokon előadásokat, tagja nemzetközi tudományos testületeknek is. Így választott tagja az Académie Européenne des Sciences, des Arts et des Lettres-nek és e Párizsban székelő testület Conseil International-jának.

Előterjesztésünk nem lenne teljes, ha nem emlitenénk meg, hogy Nagy Péter nemcsak kiemelkedő tudós, hanem kitűnő tanár, mint az ELTE Összehasonlító és Világirodalmi tanszékének vezetője.

Javaslat akadémiai rendes tagságra

Név: HAHN ISTVÁN

Születési helye, éve: Budapest, 1913

Szűkebb szakterülete: Ókori történet és vallástörténet

Akadémiai levelező tagságának kelte: 1979

Jelenlegi munkahelye, beosztása:

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Ókori Görög-Római Történeti
Tanszék, tanszékvezető egyetemi tanár

Hahn István Devezető taggá való megválasztása óta mind mennyiségét, mind tartalmát tekintve imponáló tudományos munkásságot fejtett ki, amely szerves folytatása széles érdeklődésről és nagy problémaérzékenységről tanuskodó kutatásainak. Érdeklődésének középpontjában a nagy folyamatok lényeges momentumaira rávilágító problémák állnak; e tekintetben kiemelendők az ókori gazdaságtörténetre vonatkozó tanulmányai: a munkaintenzitás ókori megítélésének nagyivű áttekintése a munkaszervezés típusainak finom megkülönböztetése alapján; a Sólón előtti tulajdonviszonyokról tett új megállapításai; a barbár népek és a Római Birodalom gazdasági kapcsolatainak Bukarestben előadott összegezése; az ókori város új tipológiája, amely a harmadik világ és a periféria problémáinak megközelítéséhez járult hozzá stb. Kutatásainak nemzetközi elismerését nagy idézettségén kívül mi sem bizonyítja jobban, mint hogy régebbi és újabb tanulmányaiból többet átvettek olyan tanulmánygyűjteményekbe, amelyek az ókori történet legfontosabb problémáiban elért új eredményeket vannak hivatva reprezentálni. - Hahn István másik kutatási területe az ókori eszmetörténet. Újabb tanulmányaiban a politikai terminológia és a propaganda egyes kérdéseit vizsgálta a,

alapvetően új felismerésekre jutva pl. az ideológia és a tendencia viszonyáról az ókori historiográfiában. - Végezetül nem hagyható említés nélkül az, hogy a történelemtanítás megújítását szolgáló kísérletek egyik legaktívabb részvevője, aki irányt mutató modellt adott jó pedagógiai érzékről is tanuskodó ókori történeti Olvasókönyvével.

Berend T. Iván

akadémiai rendes tag

Lukács József

akadémiai levelező tag

Javaslat akadémiai rendes tagságra

Név: LUKÁCS JÓZSEF

Születési helye, éve: Budapest, 1922

Szűkebb szakterülete: filozófia, valláselmélet

Akadémiai levelező tagságának kelte: 1976

Jelenlegi munkahelye, beosztása:

MTA Filozófiai Intézet, igazgató

LUKÁCS JÓZSEF levelező taggá választása /1976/ óta tovább folytatta és tárgyát tekintve ki is terjesztette tudományos tevékenységét. Igen kedvezően fogadott újabb tanulmány gyűjteményén túl - több kötetre tervezett vallástipológiai művének folytatásaként, az első kötet újabb hazai és külföldi kiadásainak előkészítése mellett, - megkezdte az ó-izraeli vallás típusának filozófiai-történeti kidolgozását. Jelentős munkát végzett Max Weber vallás-szociológiai műveinek kritikai feldolgozása terén. Kiemelkedő teljesítményeket ért el Marx ateizmus- és vallás-felfogásának autentikus rekonstrukciójában. Figyelmet keltő és a társadalmi tudat hazai kutatását befolyásoló tanulmányokban foglalkozott a szekularizációs folyamat elvi, filozófiai problémáival, a vallási és nem vallási közösségek történelmi viszonyának kérdéseivel, különös részletességgel pedig a művészet szekularizációjának problematikájával. Folytatta kutatásait a katolicizmus szociális doktrinájának vizsgálata terén. - A vallástörténet körén túl eredményes kutatómunkát folytatott a társadalomtudományok metodológiai kérdéseinek interdiszciplináris kidolgozásában, a polgári filozófia szerkezeti változásainak elemzésében, a szocialista tudat fejlődésének vizsgálatában, /ő irányította az idevágó közep-távú tudományos terv keretében folyó kutatásokat/, újabban pedig a kultúraelmélet kérdéskörében. Nemcsak aktív résztvevője a marxista és a hívők hazai dialógusának, de vezető szerepet játszik a párbeszéd elméleti problematikájának kidolgozásában is. Egyike a külföldön is a legtöbbet publikáló magyar filozófusoknak. Műveiben párosul a világnézeti elkötelezettség a tudományos igényességgel, s a gyakorlat igényei iránti érzékenységgel. Igen széleskörű társadalmi, tudományszervezői, oktatói és ismeretterjesztői munkát is folytat. A többi közt ő vezette az 1978-as düsseldorfi filozófiai világkongresszuson eredményesen szerepelt magyar küldöttséget, soros elnöke a szocialista országok filozófusai nyári várnai iskolája tudományos tanácsának, ő képviseli a filozófiai tudományokat a Társadalomtudományi Koordinációs Bizottságban, irányítja a TIT-ben folyó filozófiai ismeretterjesztést. Több mint húsz éve magas színvonalon szerkeszti a Világosság című világnézeti folyóiratot.

Berend T. Iván
akadémiai rendes tag

Mátrai László
akadémiai rendes tag

Javaslat akadémiai rendes tagságra

Név: MÓCSY ANDRÁS

Születési helye, éve: Budapest, 1929

Szűkebb szakterülete: régészet, epigrafika, ókori történet

Akadémiai levelező tagságának kelte: 1973

Jelenlegi munkahelye, beosztása:

Eötvös Loránd Tudományegyetem Régészeti Tanszék
tanszékvezető egyetemi tanár

Mócsy András akadémiai lev. tag /1973 óta/ a hazai Pannónia-kutatás és általában a római császárkori provincia-történet legjelentősebb, és nemzetközileg is legelismertebb képviselője. Kutató és tudományszervező tevékenysége, amely lev. taggá való választásáig is kiemelkedő jelentőségű volt, azóta is egyre gazdagodott. Ezen időszakban jelent meg Pannonia and Upper Moesia c. nagy monográfiája, amely -- mint e két provincia történetének új kutatási módszerek és szempontok alapján való feldolgozása -- igen elismerő nemzetközi visszhangot váltott ki. Ő vezette a tokodi római erőd és temető ásatásait, szerkesztette és részben maga írta az erről szóló monográfiát. Jelentős kezdeményező szerepe van a Römische Inschriften Ungarns sorozat megjelenésében. Húsznál több tanulmánya jelent meg, részben magyarul, nagyjából a legtekintélyesebb nemzetközi folyóiratokban, gyűjtőművekben. Folyamatban lévő, nagy tudományos és szervező képességeket igénylő vállalkozása a római császárkor teljes névanyagának elemző összeállítása, amelytől a római császárkor társadalmi mozgásainak mélyebb és adatszerűbb ismerete várható.

Tudományos munkásságának specifikuma a régészeti és történeti szempontok együttes érvényesítése; a gazdaság-, társadalom- és hadtörténeti jelenségek komplex

szemlélete és értelmezése. Így sikerült a római Limes-nek eddig csak katonai szempontú elemzésén túl lépve gazdasági és politikai háttérét s ezzel valóságos jelentőségét megállapítani /vö.: Der Limes u. die Provinzen, Zur Entstehung u. Eigenart der Nordgrenzen Roms/; egyre újabb részletelemzésekben tárja fel Pannonia rómaiságának kiterjedését és korlátait /vö. Pannonia Romana/, onomasticai tanulmányai pedig a társadalomtörténet új forrásanyagát teszik új megismerések forrásává. Jelentős a tudomány- és oktatás-szervező tevékenysége is. A MTA II. Oszt. elnökhelyettese /két évig gyakorlatilag az osztály vezetését is ellátta/. Elnöke az Ókori Régészeti Albizottságnak, több más bizottságnak tagja; két évig az ELTE rektorhelyettese, 1977 óta a Régészeti Tanszék, 1978 óta a Muzeológiai Tanszékcsoport és az MM Muzeológiai-Művészettörténeti Szakbiz. vezetője. Számos kiemelkedő jelentőségű nemzetközi szervezetben tölt be felelős funkciót. Lev. tagja az Osztrák Tud. Akadémiának, "Honorary fellow"-ja a Society of Antiquaries-nek, rendes tagja a Deutsches Arch. Institutnak, tagja az Association Internationale d'Épigraphie Grecque et Latine nemzetközi komitéjének, a Limes-kongresszusok állandó bizottságának, az Année Épigraphique szerkesztőségének, stb.

Borond T. Iván

akadémiai rendes tag

Gerevich László

akadémiai rendes tag

Hahn István

akadémiai levelező tag

Javaslat akadémiai rendes tagságra

Név: RÁNKI GYÖRGY

Születési helye, éve: Budapest, 1930

Szűkebb szakterülete: legújabb magyar történet,
gazdaságtörténet

Akadémiai levelező tagságának kelte: 1976

Jelenlegi munkahelye, beosztása:

MTA Történettudományi Intézet

ügyvezető igazgató, egyetemi tanár

AKADÉMIAI RENDES TAGSÁGRA TÖRTÉNŐ AJANLÁS

Név: Ránki György

Születési hely, év: Budapest, 1930.

Akadémiai levelező tagság kelte: 1976

Jelenlegi munkahely, beosztás: MTA Történettudományi Intézete
Ügyv. ig.; Indiana University /Bloomington, USA/ egyet.tanár

Indokolás :

A levelező taggá választása óta eltelt fél évtizedben további nagyivü, széleskörü hazai és külföldi elismerést kiváltó tudományos tevékenységet fejtett ki. A gazdaságtörténetírás világviszonylatban is kiemelkedő teljesítménye /Berend T. Ivánnal együtt irt/ Közép-Kelet-Európa gazdasági fejlődése a XIX-XX. században c. nagymonográfiája, amelynek az elmúlt években jelent meg második bővített, valamint két amerikai, japáni és olasz kiadása. A mű kiterjedt forrásbázis alapján, marxista elemzéssel, korszerű összehasonlító módszerrel új megvilágításba helyezi a megkésett ipari forradalom és az ezt követő tőkés fejlődés számos közép-kelet-európai jellemvonását, e történelmi táj egyes alrégióinak specifikumait, valamint társadalmi strukturája makacsul merev és ujonnan belépő elemeinek sajátos kölcsönhatását és szimbiózisát a XX. század közepéig. - Kutatási körének további szélesedését tanusítja /Berend T. Ivánnal ugyancsak közösen irt/ Gazdasági elmardottság. Kiutak és kudarcok a XIX. századi Európában c. műve, amely a nyugat-európai tőkés "centrummal" már nemcsak a kelet-európai "perifériát" veti egybe, hanem az észak- és dél-európai országok /helyi szerzők által felvázolt/ fejlődésmenetének figyelembevételével átfogó képet ad Európa különböző régiói gazdaságfejlődésének sajátosságairól és kölcsönkapcsolatairól a kapitalista világ gazdaság XIX. századi nekilendülésének általános keretei között. - A gazdaságtörténetírás fontos elméleti és módszertani kérdéseit tárgyalja Közgazdaság és történelem. A gazdaságtörténet választutjai c. értekezése. - Másik kutatási területét, a legujabbkori politika- /diplomácia-/történetírást 1944. március 19. c. könyvének második, mintegy kétszeres terjedelemre bővített kiadásával gazdagította, amely sok új

mozzanatot tartalmaz Magyarország német megszállásának körülményeire és időszakára vonatkozóan, különböző európai és amerikai levéltárakban felkutatott forrásanyag alapján. - Két kutatási területét szervesen egybekapcsolta Gazdaság és külpolitika. A nagyhatalmak harca a délkelet-európai gazdasági hegemóniáért /1919-1939/ c. legújabb monográfiájában, bemutatta azt a nagyhatalmi versengést, amely az Osztrák-Magyar Monarchia széthullása után egymással is szembenálló dunatáji kisországokat végülis a hitleri Németország Lebensraumjává degradálta.

Mint a Történettudományi Intézet ügyvezető igazgatója, a Történelmi Szemle főszerkesztője, a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem professzora, a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat történelmi választmányának elnöke, a Tudományos Minősítő Bizottság tagja, igen kiterjedt és magas színvonalu tudományszervező, oktató, ismeretterjesztő és tudományos közéleti tevékenységet fejtett és fejt ki. - Nagyszámu előadást, vendégprofesszori kurzust tartott nemzetközi kongresszusokon, külföldi egyetemeken és tudományos intézetekben, többek között Párizsban, Londonban és az Egyesült Államokban. Kiemelkedő nemzetközi szakmai tekintélyét mutatja, hogy 1980-ban a Bukarestben tartott XV. Nemzetközi Történészkongresszuson a Nemzetközi Történettudományi Bizottság Bűró-tagjává választották. Az utóbbi két évben mint a bloomingtoni egyetemen /Indiana, USA/ felállított hungarológiai tanszék első vezetője ezen a területen is komoly reputációt szerzett.

Budapest, 1981. szeptember 25.

Berend T. Iván
akadémiai rendes tag

a javaslattevő neve

Mérei Gyula
akadémiai rendes tag

a javaslattevő neve

Pach Zsigmond Pál
akadémiai rendes tag

Melléklet:

Levelező taggá választása óta megjelent tudományos munkáinak jegyzéke.

Zsigmond László
akadémiai rendes tag
a javaslattevő neve

Javaslat akadémiai rendes tagságra

Név: Bozóky László

Születési helye, éve: Nagyvárad, 1911.

Szűkebb szakterülete: fizika /sugárfizika, sugárvédelem,
dozimetria, radioizotópok orvosi és
ipari felhasználása/

Akadémiai levelező tagságának kelte: 1973.

Jelenlegi munkahelye, beosztása: nyugalmazott tudományos
osztályvezető, c. egyetemi tanár

Bozóky László c. egy. t., Nagyvárad, 1911;

1. tag, 1973, Országos Onkológiai Intézet tudományos osztály vezetője.

Bozóky László levelező tag rendes taggá választását javasoljuk az alábbiak alapján.

Bozóky László 1973-77-ig a Nemzetközi Sugárvédelmi Társaság /IRPA/ Végrehajtó Bizottságának igen aktív tagja volt, azóta az IRPA vezetőségének munkabizottsági tagja és mint ilyen képviseli a szocialista országok érdekeit; 1976-ban a társaság évkönyvének szerkesztője volt. 1977-ben a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség és az Országos Atomenergia Bizottság kiküldetésében 2 hónapot Afganisztánban dolgozott, ahol üzembe helyezte és bemérte az ország első sugárterápiás készülékét, a saját szabadalma alapján Budapesten legyártott és az ENSZ útján a Magyar Népköztársaság által ajándékba adott GRAVICERT kobaltágyut. A kabuli egyetemen 20 órás előadás sorozatot tartott a sugárvédelem fizikai és technikai kérdéseiről.

1975 és 1980 között kidolgozott és igen nagy nehézségek leküzdésével létrehozott egy olyan számítógépes országos besugárzástervezési hálózatot, amely az ország valamennyi kobaltágyús terápiás központjában lehetővé teszi egy tudományosan megalapozott, legkorszerűbb sugárfizikai módszereket alkalmazó besugárzások alkalmazását és ezzel a gyógyulás valószínűségének jelentős megemelését. Ilyen országos hálózat tudunkkal még máshol nem működik, a külföldi érdeklődés jelentős.

26 éve a Magyar Szabványügyi Hivatal sugárvédelmi állandó bizottságának elnökeként dolgozik, 1961-1980-ig az ELFT Sugárvédelmi Szakcsoportjának elnöke, azóta diszelnöke, 1966-tól az IRPA Magyar Nemzeti Bizottságának elnöke /MTA III. Osztálya keretében/, 20 éve a Magyar Biofizikai Társaság elnökségi tagja, az Orvosfizikai Szekció elnöke, a Magyar Radiológusok Társaságának tiszteleti tagja, a MTESZ Radiológiai Szakosztálynak 27 éve elnöke, az Országos Béketanács Tudományos Bizottságának tagja, 1980-ig "Az ember és környezete" MTA bizottság tagja, 1979-ig az Interkozmosz kutatások egyik csoportjának vezetője, számos orvostovábbképző, mérnök-továbbképző és asszisztensképző tanfolyam előadója, a Fizikai Szemle és Természet Világa, valamint a Health Physics szerkesztőbizottsági tagja, 6 kitüntetés tulajdonosa.

Bozóky László publikációs /1. melléklet/ és tudományos közéleti tevékenysége jelentős, nemzetközi tekintélye is vitathatatlan. Munkássága legfőbb értékének a fizika egy területe, a radiológia /sugárfizika, sugárvédelem, dozimetria/ eredményeinek a gyakorlatba való átültetését tarthatjuk, melynek eredményeképpen nagyobb hatásokkal lehet sok ezer ember életét megmenteni vagy meghosszabbítani. Ezen a területen nemcsak országos, de világviszonylatban is uttörő munkát végzett.

Gáspár Rezső
MTA r. tagja

Kovács István
MTA r. tagja

Szalay Sándor
MTA r. tagja

Bp. 1981. IX. 17.

Csikai Gyula
MTA I. tagja

Javaslat akadémiai rendes tagságra

Név: Hajnal András

Születési helye, éve: Budapest, 1931.

Szűkebb szakterülete: matematika /halmazelmélet, halmaz-
elméleti topológia, kombinatorika/

Akadémiai levelező tagságának kelte: 1976.

Jelenlegi munkahelye, beosztása: MTA Matematikai Kutatóintézet
tudományos osztályvezető, egyetemi tanár

Javaslat akadémiai rendes taggá történő választásra

A megválasztani javasolt személy neve: Hajnal András

Születési helye és éve: Budapest, 1931

Akadémiai levelező tagságának kelte: 1976

Jelenlegi munkahelye és beosztása: MTA Matematikai

Kutatóintézete, tudományos tanácsadó, osztály-
vezető

Az axiomatikus és kombinatorikus halmazelméletben a legutóbbi 15 év folyamán óriási fejlődés ment végbe, s ebben Hajnal Andrásnak is komoly szerepe volt. Természetes következménye lett e fejlődésnek, hogy az így kidolgozott módszerek a matematika más ágaiban is alkalmazásra találtak, sőt a 70-es évek közepétől kezdve elsősorban az alkalmazások irányába helyeződött át a halmazelméleti kutatások súlypontja.

Tükröződik ez a folyamat Hajnal Andrásnak erre az időszakra eső munkáiban is, hiszen 1976 óta készített dolgozatainak többsége halmazelméleti topológiával, kisebb részük univerzális algebrai és kombinatorikai alkalmazásokkal foglalkozik.

Az említett időszakban Hajnal András 16 dolgozatot közölt idegen nyelvű folyóiratokban ill tanulmánykötetekben. A 92. dolgozat Wilanskynak egy hosszú ideje nyitott problémáját oldja meg. A 95. dolgozat egy Arhangelszkijtől származó problémával kapcsos-

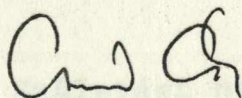
latban szinte meghökkentően ujszerű eredményeket ér el. A 99. és 102. dolgozat egy Tkacsenkótól származó probléma megoldását adja, s a módszerek továbbfejlesztésével választ ad egy, a téma több kiváló művelője által kutatott kérdésre. Igen jelentős a 100. dolgozat, amelyben Shelahnak egy módszerét finomítva nemcsak lényegesen egyszerűbb bizonyítás található Shelah tételére /amely Arhangelszkijnek egy nevezetes problémáját oldja meg/, hanem két további hosszú ideje nyitott probléma megoldása is sikerül. A 90., 93. és 98. dolgozat a kombinatorikus halmazelméletet gazdagítja lényeges eredményekkel. A 97. és 103. dolgozatban érdekes módon ötvöződnek a véges és végtelen halmazokra vonatkozó kombinatorikai eszközök.

Hajnal Andrásnak az a már korábban is nyilvánult jellegzetes tulajdonsága, hogy képes másokban az érdeklődést felkelteni, őket új gondolatokra inspirálni, ebben az időszakban csak tovább erősödött. Mutatja ezt az is, hogy 1976 óta készült dolgozatait kivétel nélkül társszerzővel, többnyire fiatalabb munkatársaival együtt készítette; iskolateremtő munkáját ismerte el a Bolyai János Matematikai Társulat Szele Tibor Emlékérme is /1980/. Levelezésen ill. személyes érintkezésen alapuló kapcsolatban áll a halmazelmélet csaknem minden neves művelőjével.

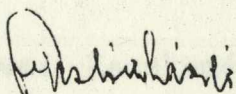

Hajnal András rendszeres oktató munkát végez az ELTE egyetemi tanáráként; szemináriumai számos fiatal tehetséget indítanak utjára. Tagja a MTA III. Osztálya Matematikai Bizottságának, igen tevékeny részt vett a hazai matematika helyzetét elemző munkában. A Bolyai János Matematikai Társulat főtitkára.

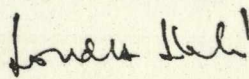
Budapest, 1981. szeptember 21.

Császár Ákos
MTA rendes tag

Fejes Tóth László
MTA rendes tag

Lovász László
MTA lev. tag

Javaslat akadémiai rendes tagságra

Név: Leindler Iászló

Születési helye, éve: Kecskemét, 1935.

Szűkebb szakterülete: matematika /analízis/

Akadémiai levelező tagságának kelte: 1973.

Jelenlegi munkahelye, beosztása: József Attila Tudomány-
Egyetem Bolyai Intézet, tanszékvezető egyetemi
tanár

Javaslat akadémiai rendes taggá történő választásra

A javasolt személy neve: Leindler László

Születési helye és éve: Kecskemét, 1935.

Akadémiai levelező tagság kelte: 1973.

Jelenlegi munkahelye és beosztása: József Attila Tudományegyetem,
a Halmazelméleti és Matematikai Logikai Tanszék tanszék-
vezető egyetemi tanára

Leindler László a kifejtések elméletének és az approximáció-
elméletnek nemzetközileg elismert, igen termékeny és invenciózus
kutatója, e szakterületek egyik hazai vezető egyénisége, aki je-
lentős tevékenységet fejt ki a tudományos közéletben is.

Akadémiai levelező taggá történt megválasztása óta, folytatva
korábban megkezdett vizsgálatait, elsősorban három kérdéskörben
ért el számos, jelentős érdeklődést kiváltó eredményt. Bekap-
csolódva Alexits György erős approximációval kapcsolatos vizsgá-
lataiba, Alexits György ilyen irányu eredményeit nagymértékben
továbbfejlesztette; elsősorban Leindler László tevékenységének
következtében az un. erős approximáció kérdésköre egy önálló el-
méletté vált. Mély megfontolásokon alapuló kiterjesztését adta
meg P.L. Uljanov un. beágyazási tételeinek. Jelentős eredmén-
yet ért el a függvényegyenlőtlenségek elméletében is. Többek kö-
zött megadta G.H. Hardy egy klasszikus egyenlőtlenségének általá-
nosítását, és számos érdekes egyenlőtlenséget nyert, melyek az un.
Hölder-egyenlőtlenségnek bizonyos értelemben való megfordításának
tekinthetők.

Leindler László tudományos munkásságának jelentős külföldi
és hazai visszhangja van. Számos hazai és külföldi - elsősorban szov-
jet - matematikus csatlakozott kutatásaihoz; több dolgozatot
közölt szovjet matematikusokkal társszerzőségben. D.E. Mensov
80. születésnapja alkalmából a Moszkvai Egyetem Közleményeiben
megjelent méltatás Leindler Lászlót, mint Mensov eredményeinek
egyik továbbfejlesztőjét említi. Eredményei több monográfiába is
bekerültek. Több nemzetközi matematikai konferencia szervező bi-
zottságának munkájában vett részt. Többször tett eleget külföldi
vendégprofesszori meghívásnak Szovjetunióban és hosszabb ideig is-
mételten a Giessen-i Egyetemen. Több hazai matematikai szakfolyó-

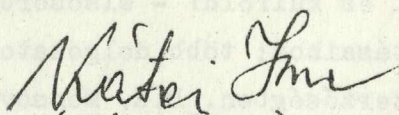
irat szerkesztő bizottságának tagja. Kiemelendő iskolateremtő tevékenysége, számos magyar és külföldi matematikus vallhatja magát Leindler László tanítványának.

Leindler László igen jelentős egyetemi oktató munkát végez az analízis és a matematika alapjai tárgykörökben; oktató tevékenységét a magas színvonal megkövetelése jellemzi.

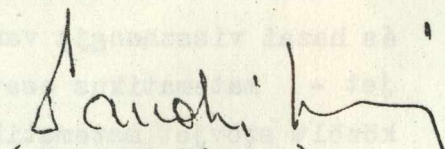
Számos vezető funkciót látott el, ill. lát el. Közéleti tevékenysége igen széleskörű és magas színvonalu.

1976. óta a Magyar Tudományos Akadémia Matematikai és Fizikai Osztályának osztályelnökhelyettese, a Szegedi Akadémiai Bizottságának, valamint a Szegedi Akadémiai Bizottság Matematikai és Fizikai Szakbizottságának tagja. Tagja a Művelődési Minisztérium Matematikai Szakbizottságának is. 1971-től 1974-ig a József Attila Tudományegyetem Természettudományi Karának dékánja, majd 1974-től 1977-ig az Egyetem tudományos rektorhelyettese volt. Jelenleg a József Attila Tudományegyetem Matematikai Szakbizottságának elnöke, a Bolyai Intézet igazgatója és az Egyetemi Tanács választott tagja. 1978 óta az Egyetem Halmazelméleti és Matematikai Logikai Tanszékének vezetője. 1960 óta az MSZMP tagja; számos kari és egyetemi pártfunkciót látott el, volt alapszervi titkár, majd végrehajtó bizottsági tag. Jelenleg az egyetemi pártbizottság tagja. Tagja továbbá az egyetemi szakszervezeti bizottságnak.

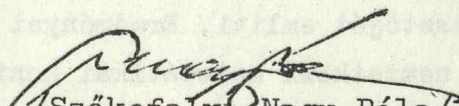
S z e g e d, 1981. szeptember 7.

(Káta Imre)

az MTA levelező tagja

(Tandori Károly)

az MTA rendes tagja

Szőkefalvi-Nagy Béla
az MTA rendes tagja

Javaslat akadémiai rendes tagságra

Név: Marx György

Születési helye, éve: Budapest, 1927.

Szűkebb szakterülete: fizika /részecskefizika, relativitás-
elmélet, asztrofizika/

Akadémiai levelező tagságának kelte: 1970.

Jelenlegi munkahelye, beosztása: Eötvös Loránd Tudomány-
Egyetem Atomfizikai Tanszék, tanszékvezető egyetemi
tanár

Marx György levelező tag rendes taggá történő megválasztására

Marx György 1927-ben született Budapesten.

1970. óta az MTA levelező tagja.

1970-től az ELTE Atomfizikai Tanszékének vezető egyetemi tanára

Érdeklődése és tudományos alkotó tevékenysége igen széleskörű, szinte a természettudományok egész területét átfogja. Az elemi részek elméletének legizgalmasabb kérdései, valamint a csillagászat aktuális problémái mintegy harminc éve foglalkoztatják, és e területeken nemzetközi mércével mérve is elismerést kiváltó eredményeket ért el. Elég itt utalni a gyenge kölcsönhatások területén oly alapvető megmaradási tételnek a leptontöltés megmaradásoknak a felismerésére.

A levelező taggá történt megválasztása óta, különösen a részecskefizika asztrofizikai vonatkozásaiban, az ürkutatás valamint a fizika-tanítás területén fejtett ki nemzetközi súlyú kutató és szervező tevékenységet.

A csillagászatban tíz éve ismert az ún. "hiányzó tömeg" problémája. Galaxisokban, de főként galaxis-halmazokban a mozgási energia megbecsülhető a Doppler-effektusból; a gravitációs helyzeti energia pedig a látott égitestek eloszlásából. Azt tapasztalták, hogy a mozgási energia nagyobb, mint a helyzeti energia abszolút értéke. Ez ellentmond a rendszer stabilitásának. A megoldás csak az lehet, hogy valamilyen láthatatlan részek sűrűsége adja a hiányzó tömeget. Marx György mutatott rá elsőként 1972-ben, hogy ha a neutrínóknak a nyugalmi tömege zérustól különbözik, akkor ez szolgáltatja a hiányzó tömeget. A csillagászati megfigyelésekből a neutrínó nyugalmi energiájára 10-20 eV felsőkorlátot kapott. E témakörbe vágó vizsgálatait tanítványával, ifj. Szalay Sándorral folytatta, és rámutattak arra a lehetőségre, hogy a lehülő univerzumban először a tömeget domináló neutrínók csomósodtak, és ezt követték az atomok. Így a galaxishalmazok keletkezése is megérthető. Kimutatták, hogy a galaxishalmazok megfigyelt sűrűségeloszlása, egymástól való távolsága, egymás körüli keringési ideje egységesen magyarázható avval a feltevessel, hogy a neutrínók nyugalmi energiája ~ 15 eV. /1976/. Ezek a neutrínó nyugalmi tömegére vonatkozó vizsgálati akkor keltettek nagy nemzetközi visszhangot, amikor 1980-ban egy moszkvai kutató csoport laboratóriumi méréssel ^3H bomlásból 25 ± 14 eV-ot kapott a neutrínók nyugalmi energiájára. Ugyanebben az

időben Reines a neutrínó-oszcilláció jelenségét észlelte, ami csak $m_0 \neq 0$, esetén lehetséges. Ezek a mérések a vizsgálatok egész áradatait indították el. A megjelenő publikációk Marx asztrofizikai vizsgálataira, mint az első idevonatkozó tudományos eredményre hivatkoznak. /A hivatkozások száma 70./ A SZUTA elnökségi szemináriuma is megtárgyalta 1980 tavaszán a trícium mérést, és azon kiemelték Marx és Szalay eredményét. Erről még az Izvesztyija is beszámolt.

Marx György a neutrínófizika egyik nemzetközileg is elismert vezető kutatója. Ő kezdeményezte még 1972-ben a Nemzetközi Neutrínó Konferenciák sorozatát, és azóta a Nemzetközi Neutrínó Bizottság vezetője. Eddig kilenc konferenciát rendeztek /ebből kettőt hazánkban/, amelyek szervezésében résztvett. A tizedik ismét Magyarországon lesz jövőre.

A másik terület, amelyen kifejtett tevékenysége határainkon kívül is ismert, a fizikatanítás korszerűsítését célzó program megvalósítása. Nagy nemzetközi tapasztalat birtokában dolgozta ki az új tanterveket és mintegy tíz éve irányítja azt a munkát, amely erre felkészíti a tanárokat. Évente szervezi meg az ilyen témájú konferenciákat, résztvesz a készülő tankönyvek és tanári segédanyagok írásában. Munkáját itthon és külföldön egyaránt elismerik. Ezért kapta meg néhány évvel ezelőtt az Apáczai-díjat tagja, illetve vezetője az ilyen témakörű nemzetközi szervezeteknek és folyóiratok szerkesztőbizottságának.

Elismeréssel kell szólni arról az ismeretterjesztő tevékenységéről is, amelyet magasszintű ismeretterjesztő könyveivel végez. Több könyve nivódíjban részesült.

Marx György kutató és oktató, valamint szervező tevékenységének magas színvonalát jelzik azok a kitüntetések, amelyeket itthon és külföldön ennek elismeréseként kapott. Csak példaként említünk meg néhányat: SZOT Művészeti Díj /1970/, Nemzetközi Asztronautikai Akadémia tagja /1978/ Eötvös érem, /1971/, MTESZ díj /1978/; Apáczai Csere díj /1979/ Prágai Károly Egyetem érme /1979/.

Mindezek alapján javasoljuk, hogy az Akadémia következő közgyűlése válassza meg Marx Györgyöt rendes taggá.

Budapest, 1981. szeptember 21.

Csikai Gyula
Csikai Gyula, MTA lev. tagja

Szalay Sándor
Szalay Sándor, MTA r. tagja

Lovas István
Lovas István, MTA lev. tagja

Nagy Károly
Nagy Károly, MTA lev. tagja

Kiss Dezső
Kiss Dezső, MTA lev. tagja

Javaslat akadémiai rendes tagságra

Név: Nagy Károly

Születési helye, éve: Ete, 1926.

Szűkebb szakterülete: fizika /elméleti fizika, kvantum-
elmélet, relativitáselmélet, elemi részek fizikája/

Akadémiai levelező tagságának kelte: 1965.

Jelenlegi munkahelye, beosztása: Eötvös Loránd Tudomány-
Egyetem Elméleti Fizikai Tanszék, tanszékvezető
egyetemi tanár

JAVASLAT

Nagy Károly lev. tagnak az MTA tagjává történő választására

Nagy Károly 1926-ban született, 1965-ben lett az MTA levelező tagja

Tudományos egyéniségére a fizikai térelmélet gondolkodásmódja, elsősorban az elektromágneses tér szerepének mély és sokoldalú átérzése jellemző. Ezen az alapon egyaránt eredményesen nyult az elméleti fizika klasszikus -de még nyitott-kérdéseihez és a legaktuálisabb problémákhoz.

A polározható szigetelő és az elektromágneses tér összjátéka során kialakuló komplex energiaviszonyok elemzésével többek közt a fizika olyan nagy egyéniségei foglalkoztak, mint Abraham, Einstein, Laue, Minkowski, Tamm. A témát az energia és tehetetlenség ekvivalenciája alapján nemzetközileg elismert módon a Novobátzky-iskola, köztük Nagy Károly tisztázta, a következtetéseket 1975-ben a kísérlet is megerősítette. Nagy Károly idevágó eredményei folyamatosan foglalkoztatják a kutatókat, munkáira külföldön ma is hivatkoznak. Nagy Károly a fénykvantumok izotróp szigetelőben mutatott viselkedésének tisztázása után a 80-as évek elején az anizotróp közegek esetét tárgyalta és tisztázta. Az általa kidolgozott kvantumelektrodinamikai elmélet szerint a fotonok kettősen törő közegben nem rendelkeznek éles impulzussal, így inkább kvázirészecskének tekintendők. Ehhez az eredményhez szükség volt a törésmutató, a Poynting-vektor polarizációfüggésének -klasszikus elektrodinamika szempontjából is érdekes- analizisére.

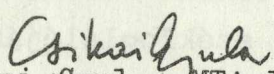
Nagy Károly többévtizedes érdeklődési területét képezik az anyag gyenge kölcsönhatásai, elsősorban a fotonra sokban emlékeztető neutrínók. Erről a programról számolt be akadémiai székfoglalójában. Azóta megvizsgálta, hogy a legtisztább radioaktív átalakulásnak tekinthető müon-bomlásban milyen hatást váltanak ki az elektromágneses tér által előidézett kísérőjelenségek. A korábban ellentmondásos helyzetet tisztázni sikerült azáltal, hogy a müon-neutrínóra véges nyugalmi tömeget tételezett fel. Később munkatársaival az elektron-proton-ütközéseknél várható gyenge aszimmetriákat is elemezte.

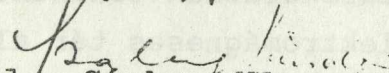
Nagy Károly 1961 óta egyetemi tanár, 1968 óta vezeti az ELTE Elméleti Fizikai Tanszékét és Kutatócsoportját. Tudományos munkája mellett élte fő céljának a tanítást, elsősorban a leendő fizikatanárok nevelését vallja. Lendületes egyetemi előadásaira országszerte szívesen emlékeznek a fizikatanárok, volt tanítványai. Az utóbbi években munkaideje

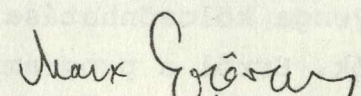
jelentős részét arra fordítja, hogy elméleti fizikai tankönyvsorozatot írjon tanárjelöltek számára. Nem véletlenül, hanem tudományos izlésének megfelelően eddig az Elektrodinamika és Kvantummechanika jelent meg, előbbi már három kiadásban. Levelező taggá választása óta további két tankönyv írásában is részt vállalt. Ezalatt tizenegy írása Akadémiánk különböző folyóirataiban, egy tanulmánya a Physics Lettersben, további tizenegy cikke pedig más magyar folyóiratokban jelent meg.

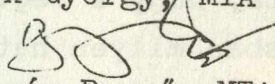
Nagy Károly vezetése alatt az ELTE Elméleti Fizikai Tanszékén tovább folytak a részecskefizikai vizsgálatok, kiteljesedtek a statisztikus fizikai kutatások. Ezen túlmenően 15 éven keresztül volt az ELTE egyik legfelsőbb vezetője, 6 éven át vezette az MTA Fizikai Bizottságát, 3 évig volt a TMB titkára, 10 éven át volt az MSZMP Budapesti Bizottságának tagja, jelenleg a Művelődési Minisztérium Fizikai Bizottságának elnöke. Ezek a közéleti feladatok nem csupán formailag, de érdemben is tetemes mértékben igénybevétték munkabírását. Sokrétű tevékenységének elismerését az Oktatásügy Kiváló Dolgozója (1963), Munkaéremrend arany fokozata (1969), a leningrádi egyetem diszdoktori oklevele (1967), a finn Fehér Rózsa Éremrend parancsnoki fokozata (1969), legutóbb pedig egész professzori működését méltányoló Apáczai-díj jelentette.

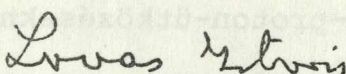
Nagy Károlyt tudományos, nevelői és tudománypolitikai tevékenysége alapján méltónak érezzük arra, hogy Akadémiánk tagjai közé válassza.

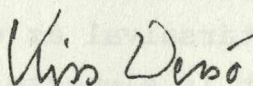

Csikai Gyula, MTA lev.tag

Szalay Sándor, MTA r.tag

Marx György, MTA lev.tag

Gáspár Rezső, MTA r.tag

Lovas István, MTA lev.tag

Kiss Dezső, MTA lev.tag

Javaslat akadémiai rendes tagságra

Név: Rapcsák András

Születési helye, éve: Hódmezővásárhely, 1914.

Szűkebb szakterülete: matematika /modern differenciál-
geometria/

Akadémiai levelező tagságának kelte: 1967.

Jelenlegi munkahelye, beosztása: Kossuth Lajos Tudomány-
Egyetem Geometriai Tanszék, egyetemi tanár

Javaslat AKADÉMIAI RENDES taggá történő választásra

A megválasztásra javasolt személy neve: dr. Rapcsák András

Születési helye és éve: Hódmezővásárhely, 1914.

Akadémiai levelező tagságának kelte: 1967

Jelenlegi munkahelye és beosztása: KLTE, Matematikai Tanszék-csoport, egyetemi tanár

Rapcsák András a magyar matematikai közélet egyik vezető egyénisége, sokoldalú matematikus, aki szűkebb szakterületén rendkívül szép eredményeivel méltán vívott ki magának a nemzetközi tudományos életben is tekintélyt; hazánkban pedig e terület tudományos irányítója, több fiatal matematikus joggal tartja őt mesterének.

Rapcsák András a szegedi egyetemen végzett, itt kapta az első lendületet a több mint harminc éves tudományos pályafutásához. Ha ez a pályafutás nem is volt teljesen egyenletes, ennek elsősorban az az oka, hogy Rapcsák professzornak rendkívüli körülmények közt kellett alkotnia, ugyanis súlyos betegsége már egyetemista korában tanulmányainak három éves megszakítására kényszerítette. Az ő emberi, akaratilag nagyságát mutatja, hogy nemcsak a tudományos kutató munkát nem adta fel, hanem a társadalmi, egyetemi és tudományos közéletben is kiemelkedően helyt állt. Szervezett főiskolai tanszéket, volt tanszékvezető, tanszékcsoportvezető, dékánhelyettes, dékán, hat évig rektorhelyettes és hét évig látta el a nagyon megtisztelő, de rendkívüli energiát igénylő rektori tisztet is. Számtalan tudományos bizottságnak volt, illetve jelenleg is tagja. Részt vett a tudományos közélet szinte minden jelentősebb eseményén. Ilyen igénybevétel mellett érte el egyre mélyebb és értékesebb tudományos eredményeit, amelyek a Finsler-terek elméletét feldolgozó alapvető monográfiájában is azonnal helyet kaptak. Rapcsák András 60. születésnapján köszöntő cikk is kiemeli a 13-16 dolgozatok jelentőségét, és e dolgozatokban elért szép eredményekről azt írja, hogy ezekben: "Egyetlen hatalmas kérdéskomplexum többoldalú megközelítéséről, illetve megoldásáról van szó. A központi szerepet a pályák játsszák, s a tételek új és új oldalról világítják meg tulajdonságaikat."

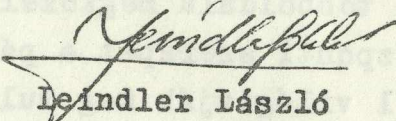
Rapcsák Andrásnak rendkívüli képessége van arra, hogy megszerettesse a matematikát tanítványaival; segítse, elindítsa,

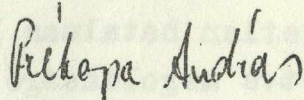
bátorítsa őket tudományos munkájuk végzése során. Önzetlen segítőkézsége, iránytszabó tanácsai alapján többen értek el jelentős tudományos eredményeket. Ilyen értelemben tudományos munkásságát nem lehet csak leírt saját dolgozatai számával mérni, mert hatása, gondolatai több fiatal matematikusunk dolgozatában is megjelennek. Bár a rendkívüli igénybevétel egészségi állapotát az utóbbi időben oly mértékben rontotta, hogy az már a tudományos munkát is gátolta, de mégsem hagyta azt abba, a tudományos irányító munkán kívül, több részeredménye van abban az irányban, hogy meg tudja adni a Finsler-terek olyan osztályozását, amelynél az egyes osztályokat az egymásra geodetikusan leképezhető terek alkotják.

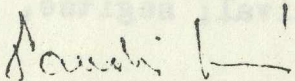
Tudományos munkájának nemzetközi elismerését jelzi többek közt az a tény is, hogy levelező taggá választása óta a kijevei Sevcenko Egyetem tiszteletbeli doktorrá avatta /1968/. Ugyancsak levelező taggá választása óta két állami kitüntetés: Magyar Népköztársasági Sportérdemérem arany fok, /1969/ és Munka Érdemrend arany fok. /1974/ is kifejezi, hogy munkáját hivatalosan is nagyra értékelik. 1974 óta Debrecen város díszpolgára, valamint 1977-ben a Pro Universitate kitüntetést is megkapta.

Összegezve, véleményünk szerint, Rapcsák András eddigi értékes tudományos munkája és közéleti aktivitása, helytállása alapján méltó arra, hogy a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagjává válassza.

Budapest, 1981. szeptember 15.

Leindler László
az MTA levelező tagja

Prékopa András
az MTA levelező tagja

Tandori Károly
az MTA rendes tagja

Szókefalvi-Nagy Béla
az MTA rendes tagja

Javaslat akadémiai rendes tagságra

Név: Keresztesi Béla

Születési helye, éve: Kiskunfélegyháza, 1922.

Szűkebb szakterülete: erdészet

Akadémiai levelező tagságának kelte: 1973.

Jelenlegi munkahelye, beosztása: Erdészeti Tudományos
Intézet főigazgatója

Keresztesi Béla

1922-ben született Kiskunfélegyházán. Tudományos szakterületei: erdészetpolitika, erdőművelés, erdészeti nemesítés és erdészeti tájgondozás. 1973 óta levelező tag. Az Erdészeti Tudományos Intézet főigazgatója.

1953-1960 között az Országos Erdészeti Főigazgatóság szakmai vezetője volt. Vezetésével 1954-ben koncepciót dolgoztak ki az erdészet tudományos alapon való fejlesztésére, melyet a Minisztertanácsnak az erdőgazdaság fejlesztéséről /1954/ és a faipar fejlesztéséről /1955/ hozott határozatai országos programmá tettek. E határozatok a hetvenes évek végéig megszabták a hazai erdészet fejlesztését. Végrehajtásuk eredményeként az erdők fahozama, a kitermelhető fatömeg 1980-ban már meghaladta az 1950. évi fahozam 2,5-szeresét.

Szakirói kollektívában irányításával 1956-ban új erdőművelési - erdőfelújítási és nevelési - rendszert dolgoztak ki, főként az ország faellátásában döntő szerepet játszó dombsági és hegységi természet szerű erdőkre. A korábbi alföldfásítási programot országfásítási programmá szélesítették és korszerű ökológiai alapon továbbfejlesztették.

Az ötvenes évek óta foglalkozik a legfontosabb gyorsan-növő fafajok, a nyárák és az akác termesztésével, nemesítésével. 1957 óta résztvesz a FAO Nemzetközi Nyárfabizottság munkájában. 1957-ben megindította az erdészet első komplex kutatási feladattervét, melynek segítségével viszonylag rövid idő alatt lerakták a korszerű hazai nyárfatermesztés tudományos

alapjait, ezek felhasználásával mintegy 130 ezer hektáron létesítettek új nemesnyárást. Az elért nyárfakutatási eredményeket "A magyar nyárfatermesztés" /1962/, és "A nyárok és a fűzek termesztése" /1978/ című monográfiában foglalták össze. Résztvett a termesztett nemesnyárok honosításában illetőleg létrehozásában is /I-214, I-154, OP-229 és Favorit kultivárok/.

A gyorsannövő lombos fafajok közül a világon az eukaliptuszok után az akác terjedt el a legjobban. Akáctermesztési és nemesítési kutatási eredményeit nemzetközileg is elismerik. A FAO felkérésére írt akác minimonográfiáját 1980-ban az Unasylya publikálta. Az Országos Mezőgazdasági Fajtamínősítő Tanács 1973-ban 3, 1979-ben pedig 5 akácfajtáját ismerte el. 13 bejelentett fajtajelöltje van. Fajtáit eddig 18 országban vették kísérleti termesztésbe.

A HUNGARONEKTÁR megbízásából a hatvanas évek közepétől végzett méhlegelőjavítási kutatásait nemzetközileg is számon tartják. Az APIMONDIA a témában 1976-ban Budapesten rendezett nemzetközi szimpóziumot. A Bee World 1977-ben cikket közölt tőle, publikációit rendszeresen ismerteti. A FAO felkérésére 1978-ban "Méhészet az erdőgazdaságban" címen előadást tartott Jakartában a VIII. Erdészeti Világkongresszuson.

Az erdő szociális, kulturális és esztétikai jelentősége már egyetemi hallgató korában érdekelte. 1968-ban könyve jelent meg a jóléti erdőgazdálkodásról /Magyar erdők, Jóléti

erdőgazdálkodás/. Ez olyan erdőgazdálkodási rendszer, mely a legnagyobb mennyiségű, legjobb minőségű fa és egyéb erdei termék tartamos és gazdaságos termelése mellett következetesen számol az erdő immateriális hasznaival, az erdő által nyújtott infrastrukturális szolgáltatásokkal. Az Erdészeti Kutatóintézetek Nemzetközi Szövetsége /IUFRO/ XVII. Világkongresszusán 1981-ben Kyoto-ban őt kérték fel, hogy ismeresse a többcélu erdőhasznosítás helyzetét és az erdők üdülési funkciójának ökonómiai értékelését a kelet-európai szocialista országokban. Elvégezte a hazai erdőtájak esztétikai értékelését, vizsgálta a tudatos erdészeti tájformálás lehetőségeit. 1975-től a Kertészeti Egyetem ^{1975-től} Tájépítési ~~szakán~~ oktatja az erdészeti tájgondozást.

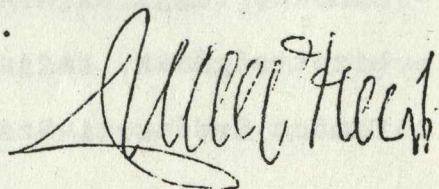
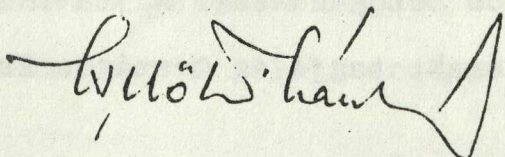
1961 óta az Erdészeti Tudományos Intézet igazgatója. Az elmúlt két évtizedben a korábban főként fatermesztési, biológiai témákkal foglalkozó intézetben erős műszaki fejlesztési, közgazdasági és üzemszervezési, valamint környezetvédelmi részlegeket alakított ki. Az intézet jobban a gyakorlat felé fordult, az erdőgazdaságok 5-10 éves szerződések keretében bízták meg kutatással.

Az MTA-MÉM Erdészeti Bizottság elnöke, az MTA Tudományos Minősítő Bizottság Növénytermesztési Szakbizottságának elnöke, tagja az MTA Elnökségi Interdiszciplináris Problémabizottságának, tagja az Országos Mezőgazdasági Fajta-minősítő Tanács Erdészeti Szakbizottságának, tagja az Országos Erdé-

szeti Egyesület elnökségének, elnöke a MEDOSZ Budapesti Bizottságának. Tagja a FAO Nemzetközi Nyárfabizottság Végrehajtó Bizottságának és a IUFRO Nemzetközi Tanácsának. Meghatalmazott "Az ökoszisztémák és a táj védelme" KGST koordinációs központban.

Ez ideig 12 könyvet szerkesztett, illetőleg irt. 126 tudományos cikke, 37 kutatásszervezési tanulmánya, 87 népszerűsítő írása jelent meg. Ezekből 1973 óta jelent meg 5 könyv, 57 tudományos cikk, 12 kutatásszervezési tanulmány és 59 népszerűsítő írás. Publikációiról 105 referátumot, illetőleg recenziót irtak, jórészt külföldi folyóiratokban. 1954-1979-ig felelős szerkesztője volt az Országos Erdészeti Egyesület lapjának, AZ ERDŐ-nek.

1956-ban Munka Érdemrend, 1957-ben Szocialista Munkáért Érdemérem, 1968-ban Munka Érdemrend aranyfokozat, 1970-ben Felszabadulási Jubileumi Emlékérem kormánykitüntetésben részesült. Az Országos Erdészeti Egyesület 1957-ben Bedő Albert díjjal tüntette ki. 1972-ben MTESZ díjat, 1974-ben KGST Jubileumi Emlékérmét kapott. A bolgár erdészeti és faipari miniszter 1969-ben a bolgár erdőgazdálkodás érdekében kifejtett munkásságáért az egymilliomodik hektár erdőültetés létesítése alkalmából aranyérmét adományozott számára. 1981-ben a mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszter a magyar erdőgazdálkodás fejlődésére nagy hatású tudományos és kutatásirányító munkásságáért Eötvös Loránd díjjal tüntette ki.

Javaslat akadémiai rendes tagságra

Név: K i r á l y Zoltán

Születési helye, éve: Óbecse, 1925.

Szűkebb szakterülete: növényi kórélettan

Akadémiai levelező tagságának kelte: 1973.

Jelenlegi munkahelye, beosztása: Növényvédelmi Kutató Intézet
igazgató

J a v a s l a t

Király Zoltán az MTA lev. tagjának az MTA rendes tagjává történő megválasztására

Király Zoltán 1925-ben Obecsén született. Jelenleg a Növényvédelmi Kutató Intézet, Budapest, igazgatója. Szűkebb szakmaterülete a növénypathológia és növényi kórélettan. Az MTA levelező tagjává 1973-ban választották.

Király Zoltán a növényi kórélettan és növényi rezisztenciabiológia területén végzett alapkutatási szintű és gyakorlati jelentőségű tudományos munkát. Főleg a beteg növény respirációja, fenol-anyagcseréje, fehérje- és nukleinsav-anyagcseréje, valamint hormon-anyagcseréje területén ért el nemzetközileg is elismert eredményeket. Ennek bizonyossága az, hogy külföldi szerzőkkel írt angol nyelvű és amerikai kiadású tankönyvét a külföldi posztgraduális oktatásban használják, továbbá, hogy az 1977-ben megindult Plant Disease c. könyvsorozat /Academic Press, New York/ szerkesztőbizottsági tagja, valamint egy fejezet írója. Felkérés alapján megírta az Annual Review of Phytopathology /Palo Alto, California/ egyik kötetében a magyar növénykórtan fejlődésének történetét. Meghívások alapján Király Zoltán előadó-utakon volt Dániában, Törökországban, Egyiptomban, az Egyesült Államokban stb. A Nemzetközi Atomenergia Ügynökség előadónak kérte fel az olaszországi és indiai rezisztencia-nemesítési tanfolyamain. A skandináv egyetemek szövetsége ugyancsak előadónak hívta meg egyik növénypathológiai kutatói kurzusára. Külföldi lev. tagja a Deutsche Phytomedizinische Gesellschaft-nak /Göttingen/, továbbá tagja az International Biosciences Networks Kormányzó Bizottságának /Páris/. Nemzetközi elismerésnek számít az is, hogy a korábbi hazai angol, majd egy olasz fordítás után orosznyelvű és lengyel kiadásban is megjelent Király Zoltán és társai növénykórtani módszertani könyve Moszkvában ill. Varsóban.

Király Zoltán alapkutatási szinten elért újabb eredménye a növényi vírusok elleni szerzett rezisztencia mechanizmusának tisztázása. Kimutatta, hogy az előzetesen fertőzött növény leveleinek cytokinin hormon-szintje jelentősen megemelkedik, és ez a juvenil hormon-hatás gátolja egy későbbi vírusfertőzés nekrotizációs tüneteinek kifejlődését. Eredményét a legjelentősebb nemzetközi növény-

kórtani folyóiratban /Physiological Plant Pathology, London/ is közölte. Az 1978. évi müncheni Növénykórtani Világkongresszuson a témáról tartott előadása nagy visszhangot váltott ki.

Egy gyakorlati szempontból is fontos új felismerése a növény-táplálás illetve műtrágyázás szempontjából hozott újdonságot. Eszerint az intenzív nitrogén trágyázás csökkenti a fakultatív növényi paraziták által okozott betegségek súlyosságát, de az obligát paraziták által okozott betegségek intenzitását fokozza. A korábbi általánosítások, amelyek szerint a növény betegség-fogékonyabb, ha bő nitrogén-ellátásban részesül, tévesek voltak. Kiderült, hogy szinte az összes levélfoltosodást okozó /fakultatív/ parazitával szemben ellenállóvá válik a növény, ha a nitrát-nitrogén ellátás bőséges.

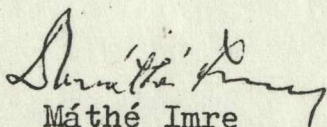
További gyakorlati eredménye annak kiderítése, hogy a buza rozsa elleni toleranciája /amikor a betegség ellenére sem csökken a növény termése/ mitől függ és hogyan határozható meg. A biológiai védekezés alkalmazása területén is újat hozott, amikor hazai viszonyok között megszervezte és bevezette a gyengített vírus-törzsekkel való immunizálást paradicsom-kulturákban.

Doktori értekezése megvédése, 1967 óta 8 könyve ill. könyvrészlete, 62 tudományos és számos ismeretterjesztő közleménye jelent meg /l. a mellékelt bibliográfiai jegyzéket/.

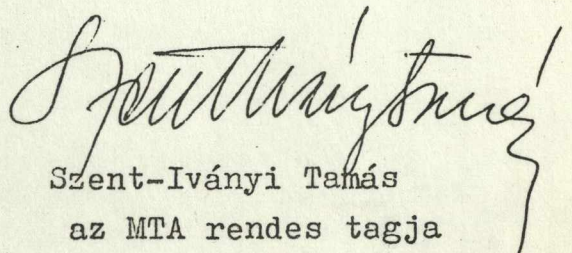
Király Zoltán, mint igazgató vezeti a Növényvédelmi Kutató Intézetet, elnöke az MTA Növényvédelmi Bizottságának, amely egyben a MÉM-MTA közös bizottsága is. Szerkesztője az Acta Phytopathologica-nak; hosszú ideje működik a TMB egyik szakbizottságában. Tagja volt az Akadémia vírus-kérdésekkel és a növénygenetika kérdéseivel foglalkozó alkalmi bizottságainak. A növénypathológia oktatásában rendszeresen részt vesz két egyetemen is: az Agrártudományi Egyetemen Gödöllőn és a szegedi JATE-en, ahol címzetes egyetemi tanárként működik.

Munka Érdemrend Ezüst Fokozata /1980/ kitüntetés tulajdonosa.

Budapest, 1981. október 22.

Máthé Imre

az MTA rendes tagja

Szent-Iványi Tamás
az MTA rendes tagja

Javaslat akadémiai rendes tagságra

Név: K o v á c s Ferenc

Születési helye, éve: Somogyszentpál, 1921.

Szűkebb szakterülete: állathigiénia

Akadémiai levelező tagságának kelte: 1976.

Jelenlegi munkahelye, beosztása: Állatorvostudományi Egyetem
Állathigiéniai Tnsz.

tanszékvezető egyetemi tanár

J a v a s l a t

Kovács Ferenc dr. az MTA lev. tagjának az MTA rendes tagjává történő megválasztására

Kovács Ferenc 1921-ben született Somogyszentpálon. "Summa cum laude" minősítésű állatorvosdoktori oklevelet 1952-ben szerzett és azóta folyamatosan az Állatorvostudományi Egyetemen dolgozik. 1962-ben tanszékvezető egyet. docensi, 1964-ben pedig tanszékvezető egyetemi tanári kinevezést kapott.

Husz éven át, megszakítás nélkül az Állatorvostudományi Egyetem, illetve jogelődjének a vezetésében vett részt. 1961-1962-ben a Főiskola igazgatóhelyettese, 1963-1972 között az Egyetem rektorhelyettese, 1972-1978 között az Egyetem rektora, majd 1978-1981 között ismét rektorhelyettese. Nagy érdemeket szerzett az Egyetem fejlesztésében, az állatorvosképzés korszerűsítésében, az Egyetem nemzetközi kapcsolatainak a bővítésében és gyakorlati kapcsolatainak a korszerűsítésében.

Az oktatásban kiemelkedő érdeme, hogy megszervezte és az Egyetem egyik legpotensebb oktató- és kutató bázisává fejlesztette az Állathigiéniai Tanszéket, kialakította az állathigiénia tananyagát és ezzel jelentősen hozzájárult a korszerű nagyüzemi állathigiéniai szemlélet kialakításához az állatorvosok és állattenyésztők képzésében. Második kiadásban is megjelent, nivódijjal elismert állathigiéniai tankönyvét a MEM Szakoktatási Főosztálya valamennyi agrárfelsőoktatási intézményben tankönyvként engedélyezte.

Tudományos érdeklődési köre a különböző állatfajok környezetigényének megismerésére, a környezethatások és a gazdaságos termelés kapcsolatára, valamint a betegségek megelőzésére terjed ki. Közép-Európában először az ő tanszékén létrehozott klimalaboratóriumban és klimatizált istállóknál folyó, az MTA által támogatott kutatások eredményei nemzetközileg is elismertek, alapjául szolgáltak és szolgálnak a nagyüzemi állattartás technológiáinak fejlesztéséhez, valamint a tömegesen fellépő, nagy gazdasági kárt okozó betegségek megelőzéséhez. A különböző állatfajokon végzett energiaforgalmi vizsgálatok eredményeit a KGST országok Mezőgazdasági Állandó Bizottsága is biológiai normatívaként használja.

Legjelentősebb tudományos eredményei összefoglalóan:

- az állatfelnevelés fogalmának, a méhen belüli élet meghatározó időszakának bekapcsolásával történt új megvilágítása;
- összefüggések feltárása az anyakocák vemhesség idején való takarmányozása, az újszülött malacok biológiai értéke, a malacnevelés eredményessége és a hizlalás gazdaságossága között;
- az egészséges állat fogalmának új megvilágítása, e felfogásban a szervezet és a feltételeken kórokozó baktériumok közötti kapcsolat feltárása;
- fiatal állatokon az alkalmazkodás élettani mechanizmusának, valamint a stressz-állapot és az aktív védekező mechanizmus közötti összefüggések feltárása /a Járványtani Tanszékkel közösen/;
- a környezetdiagnosztikai gyakorlatba való bevezetésével az állatfelnevelés során előforduló tömeges, komplex kóroktanu betegségek közelebbi megismerése és az ellenük való védekezés;

- tudomány-szakára specializálódott szakemberek nevelése, állathigiéniai iskola teremtése.

Kutatási eredményeiről doktori értekezésének /1971/ megvédése óta 2 tankönyvet, 1 kézikönyvet, 3 könyvrészletet, 71 tudományos és 18 népszerűsítő és ismeretterjesztő közleményt jelentetett meg /részleteket l. a mellékletben/. Publikációin kívül külföldi társintézmények meghívása alapján számos egyetemen és tekintélyes nemzetközi állategészségügyi és állattenyésztési fórumokon tartott előadásokat.

Igen széles körű közéleti munkát fejt ki hazai és nemzetközi vonatkozásokban egyaránt: elnöke a Magyar Állatorvosok Lapja Szerkesztő Bizottságának, a Magyar Agrártudományi Egyesület Fegyelmi Bizottságának, a MAE Állatorvosok Társasága Allathigiéniai Szakosztályának; tagja a Tudományos Minősítő Bizottságnak, az MTA/MEM Állatorvostudományi Bizottságának, az MTA Agrártudományi Közlemények Szerkesztő Bizottságának, az Acta Veterinaria Szerkesztő Bizottságának, a Szakszervezetek Országos Tanácsának és az MSZMP VII.ker. PB Agitációs-, Művelődésügyi és Oktatási Bizottságának.

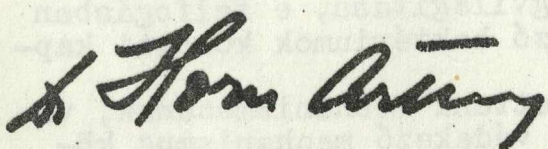
Tiszteletli doktora a Hannoveri Állatorvostudományi Főiskolának, tiszteletli tagja a Nemzetközi Allathigiéniai Társaságnak és az NSZK Állatorvosok Társaságának. Három évig elnöke volt, jelenleg alelnöke a Nemzetközi Allathigiéniai Társaságnak, tagja a KGST Tartástechnológiai és Higiéniai Munkabizottságának.

Időrendi sorrendben a következő állami kitüntetésekben, ill. társadalmi elismerésekben részesült: a Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója /1959/, a Munka Érdemrend Ezüst Fokozata /1964/, a Kiváló Feltaláló Arany Fokozata /1970/, a Hutyra Ferenc Emlékérem /1978/, a Pavel Adami Emlékérem /1972/, a Szakszervezeti Munkáért Kitüntető Jelvény Ezüst Fokozata /1973/, Eötvös Lóránd Díj /1974/, a Munka Érdemrend Arany Fokozata /1978/, Marek József Emlékérem /1979/, Tessedik Sámuel Emlékérem /1981/.

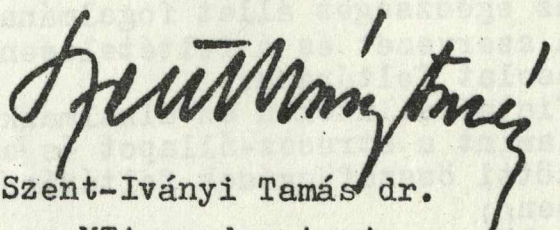
Az MTA 1976-ban választotta levelező tagjává.

A fentiek alapján javasoljuk Kovács Ferenc tagtársunknak az MTA rendes tagjává történő megválasztását.

Budapest, 1981.október 22.

Horn Artur dr.
az MTA rendes tagja

Szent-Iványi Tamás dr.
az MTA rendes tagja

Javaslat akadémiai rendes tagságra

Név: M é s z á r o s János

Születési helye, éve: Nádudvar, 1927.

Szűkebb szakterülete: háziállatok fertőző betegségei

Akadémiai levelező tagságának kelte: 1976.

Jelenlegi munkahelye, beosztása: MTA Állatorvostudományi
Kutatóintézet igazgatója, egyetemi
tanár

J a v a s l a t

Mészáros János dr. az MTA lev. tagjának az MTA rendes tagjává történő megválasztására

Mészáros János 1927-ben született Nádudvaron. Állatorvosdoktori oklevelet 1951-ben szerzett. Előbb az Országos Allategészségügyi Intézetbe, majd a mai Állatorvostudományi Egyetem járványtani tanszékére került. 1959-1967 között az MTA Állategészségügyi Kutató Intézetének igazgatója volt 1963-tól 1976-ig előbb mint tanszékvezető egyetemi docens, majd mint egyetemi tanár vezette a járványtani tanszékét. Közben 1969 és 1975 között az Egyetem tudományos rektorhelyettese volt. 1975 óta újra az MTA Állatorvostudományi Kutató Intézetének az igazgatója.

Szakmai és kutató munkája a háziállatok fertőző betegségeinek igen széles körét ölelte fel. Ezt tükrözik a "Fertőző betegségek elleni védekezés nagyüzemi állományokban" címen benyújtott összefoglaló tézisei, amelyek megvédésével 1973-ban szerezte meg az állatorvostudományok doktora fokozatot. Ebből kitűnik, hogy kutató munkájában foglalkozott több, a nagyüzemekben jelentős gazdasági kárt okozó fertőző betegség aktuális kérdéseivel, így a száj- és körömfájással, a sertések emésztő- és légzőszervi betegségeivel, a sertéspestis elleni védekezéssel, a baromfi légzőszervi betegségeivel, valamint a szarvasmarha-gümőkór és a brucellosis elleni védekezés időszerű kérdéseivel. E munkája során kezdeményezte ill. hozzájárult a MEM által kiadott több fertőző betegséggel kapcsolatos "Irányelv" kiadásához. Kiemelkedő a sertéspestis ellen használt un. kínai lapinizált virustörzsből előállított vakcina kidolgozása és alkalmazása a gyakorlatban, amely nagyban hozzájárult ahhoz, hogy az ország a 60-as évek végére mentesült a sertéspestises fertőzéstől. Eredeti és jelentős gyakorlati haszonnal járó kutatásokat folytatott, többek között, a baromfi-állományok mycoplasmosistól való mentesítése érdekében.

A tudományok doktora fokozat elnyerése /1973/ után is folytatta a nagyüzemi állatállományok járványvédelmével kapcsolatos széles körű kutató munkáját. Közleményei jelentek meg egyes specifikus fertőző betegségek hazai előfordulásáról és az ellenük való védekezésről /SMEDI, SVD, baromfi haemophilus-náthája, borjak és malacok légző- és emésztőszervi betegségei stb./.

Az MTA levelező tagjává történt megválasztása /1976/ óta az általa vezetett MTA Állatorvostudományi Kutató Intézet munkatársaival együtt, továbbra is a házi emlősök és különféle baromfi-fajokban előforduló fertőző betegségek foglalkoztatták. Kiemelhetők ezek közül az influenza ökológiájával és a Coxiella burneti okozta Q-lázzal kapcsolatos munkák, amelyek mind elméleti ökológiai és közegészségügyi szempontból is jelentősek, továbbá olyan nagy gazdasági kárt okozó betegségek oktanának felderítése és ellenük hatékony prophylaxis kidolgozása, mint a kislibák Derzsy-féle betegsége és a tyukok ujabban világszerte elterjedt vírusos tojásrakási zavara /EDS/. /Részleteket l. a mellékelt irodalom jegyzékben./

Kutatási eredményeiről doktori értekezése megvédése óta 2 könyvrészlete, 53 magyar és idegen nyelvű szakközleménye és 23 tudománypolitikai és ismeretterjesztő közleménye jelent meg. Meghívásra számos előadást tartott külföldi egyetemeken, kutató-fórumokon és kongresszusokon.

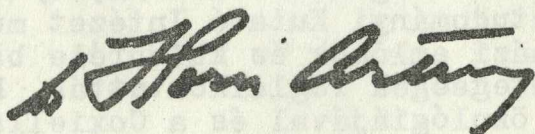
Mészáros János társadalmi-közéleti tevékenysége kora ifjúságában kezdődött az állatorvos népi kollégium alapító és vezetőségi tagjaként és azóta folyamatosan széles területet ölelt fel. A legutóbbi 10 esztendőre visszatekintve, kiemeljük, hogy elnöke az MTA/MÉM Állatorvostudományi Bizottságának, 1975 óta alelnöke a Magyar Mikrobiológiai Társaságnak, 1959 óta elnöke az Állatorvosok Társasága Baromfiegészségügyi Szakosztályának, vezetőségi tagja a MAE Állatorvosok Társaságának, főszerkesztője az Acta Veterinaria-nak, korábban elnöke volt, jelenleg tagja a Magyar Állatorvosok Lapja Szerkesztő Bizottságának, alelnöke majd tagja volt a közelmúltban megszüntetett MEM Országos Állategészségügyi Tanácsnak, tagja az Országos Közegészségügyi Intézet szakmai kollégiumának és elnöke a World Poultry Science Association hazai munkabizottságának.

Állami, valamint társadalmi-tudományos kitüntetései illetve elismerései közül a legfontosabbak: a Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója, a Felsőoktatás Kiváló Dolgozója, a Kiváló Ujitó Arany Fokozata /1970/, a Hutyra Ferenc Emlékérem, a Manninger Rezső Emlékérem /1981/, a Szocialista Munkáért Erdemérem /1961/, a Munka Érdemrend Ezüst Fokozata /1964/, a Munka Érdemrend Arany Fokozata /1979/.

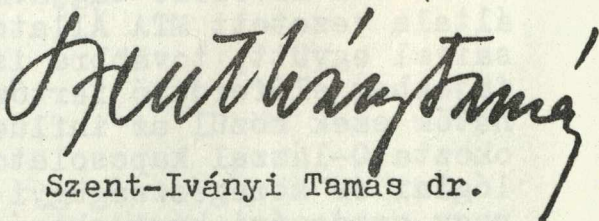
Az MTA 1976-ban választotta levelező tagjává.

A fentiek alapján javasoljuk Mészáros János tagtársunknak az MTA rendes tagjává történő megválasztását.

Budapest, 1981. október 22.

Horn Artur dr.
az MTA rendes tagja

Szent-Iványi Tamás dr.
az MTA rendes tagja

Javaslat akadémiai rendes tagságra

Név: HOLLÁN Zsuzsa

Születési helye, éve: Budapest, 1920

Szűkebb szakterülete: Hematológia, vértranszfúzió, immunológia

Akadémiai levelező tagságának kelte: 1973

Jelenlegi munkahelye, beosztása: Országos Haematológiai és
Vértranszfúziós Intézet,
tudományos igazgatója, egyetemi tanár

Hollán Zsuzsát 1973-ban választották meg MTA levelező taggá. Azóta tudományos kutató munkája, klinikai, oktatói és tudományos szervező tevékenysége tovább mélyült és szélesedett. Az elmúlt 8 esztendő alatt 71 közleménye és könyvfejezete jelent meg, ebből 52 rangos nemzetközi lapokban és monográfiákban. Az orvostudományok területén egyike a legtöbbet idézett magyar kutatóknak. A Tudománypolitikai Bizottság 1980-as felülvizsgálata szerint az általa vezetett intézet az ország 85 kutató intézete közül az egy kutatóra eső nemzetközi idézettség szempontjából kimagaslóan első helyen áll /impakt/ kutató = 4,18/.

Legfontosabb kutatási területe változatlanul a haemoglobin α -lánc genetikai polymorphismusának vizsgálata. Az általa elsőként kimutatott emberi haemoglobin α -gén duplicatiót a legújabb rekombináns DNS technikával is megerősítették és igazolták azt a tudományos feltevését, hogy azokban a népességekben, ahol csak egy α -gén fennállását vélték kimutatni, ott a valóságban a másik α -gén egésze vagy egy része egy öröklődő mutatio /thalassaemia/ következtében deleálódott. A Hollán Zsuzsa által kimutatott 2 alfa-lánc gén alapján nyert magyarázatot a világ különböző részein népbetegséget jelentő α -thalassaemia öröklésmenete és az eltérő klinikai manifestációk molekuláris alapja. Újabb munkáiban protein sequentia vizsgálattal bizonyította a két normális α -lánc produktum elsődleges szerkezetének tökéletes azonosságát. Az immunokémiai vizsgálatokkal talált kismértékű eltérést a glycosylálódásuk különbségével magyarázzák. Igazolást nyert az a két korábban leközölt tudományos feltevése is, hogy a két α -lánc gén a fehérje szerkezetet nem-kódoló szakaszokban és gen expressiójukban tér el egymástól.

Kimutatta a sejtmembrán külső, illetve belső felszínét érintő ingerek kölcsönhatását. Elsőként mutatott ki zárványtestek okozta vvs.membrán fehérje és lipid változást és a Ca^{2+} -pumpa károsodásának alapvető szerepét különböző eredetű haemolytikus anaemiák okozta irreversibilis membrán károsodásban. Ultrastrukturális eltéréseket írt le a különböző típusu zárványtest keletkezés során.

A haemoglobin membrán kötődés vizsgálata alapján kimutatta, hogy a membránhoz kötődés során csökken a haemoglobin oxigén affinitása, ami az O_2 átjutását facilitálja. Leírták a haemoglobin, a membránfehérjék és az albumin glycosylálódását in vitro a vérkonzerválás során.

Legujabb kísérleteikben sikerült emberi haemoglobint és 2, 3- DPG-t lipid microvesiculumokba /liposomákba/ zárni. Az így létrehozott "mesterséges vvs-ek" /haemosomák/ O_2 transport kapacitása megközelíti a normális vvs-ekét.

Egy, a malignus proliferációra jellemző lipid változást ismert fel a vérlemezkékben, ami membránjuk fokozott folyékonyságát okozza. Ennek fontos szerepe lehet a thrombocythaemiás betegek súlyos vérzésének pathogenesisében.

Munkatársaival összefüggéseket ismertek fel az Rh vércsoportrendszer és egyes immunfunkciók között. Kimutatták a természetes ölő sejtek /NK sejtek/ funkciójának és interferon termelő képességének csökkenését multiplex sclerosiban és rámutattak ennek pathogenetikai jelentőségére.

Elsők között mutattak rá a keringő immunkomplexek jelentőségére leukémiában és egyéb haematológiai megbetegedésben, és sikeresen alkalmazzák a therápiás plasmapheresist ezek gyógyításában.

Vértranszfúziós munkáját jellemzi az új kutatási eredmények minél gyorsabb átvitele a gyakorlatba. Ez jól jellemezhető azzal, hogy Intézete és az országos hálózat új vérkészítmé-

nyeket és új módszereket nemzetközi szinten elsők között állít elő, illetve dolgoz ki és bocsát a betegellátás rendelkezésére. / 0

Munkája nemzetközi megbecsülését mutatja, hogy 1966. óta a Nemzetközi Vértranszfúziós Társaság szinte minden kongresszusának plenáris ülés előadója, számos haematológiai és immunológiai nemzetközi társaság symposiumainak, kerekasztal konferenciáinak elnöke, a WHO tudományos szakértői plénumának tagja, nemzetközi irányelvek kidolgozását végző tudományos munkacsoportok elnöke, alelnöke, illetve rapporteurje. A Nemzetközi Haematológiai Társaság elnöke, a Nemzetközi Vértranszfúziós Társaság alelnöke és mindkét Társaság 1982-es Nemzetközi Kongresszusának elnöke. A 32 ill. 43 év óta működő két nagy nemzetközi társaságnak először lesz Hollán Zsuzsa személyében azonos elnöke. A Nemzetközi Vértranszfúziós Társaság Oktatási Bizottságának és Nemzetközi Vizsgabizottságának elnöke, a Haematológiai Nemzetközi Standardizációs Bizottság alelnöke és 1982-re választott elnöke, az International Research Institute for Haematological Diseases tudományos orvosi tanácsának tagja, Ntl. Inst. of Health project-ek bíráló bizottságának tagja, a 100.000 \$-os Dag Hammarskjöld-díj és a Jean-Julliard bíráló bizottsági tagja stb. A legtöbb nemzetközi haematológiai, vértranszfúziós és több immunológiai folyóirat, a Magyar Tudomány, és az Orvostudományok szerkesztőbizottsági tagja, a Haematológia főszerkesztője. Számos külföldi egyetem és kutató intézet meghívott előadója. Tiszteletbeli tagja a szovjet, a lengyel, az NSZK, a török Haematológiai és Vértranszfúziós Társaságoknak, a Purkinje Társaságnak, levelező tagja a Sociétés de Biologie, Collège de France /Paris/-nak.

Mint intézetvezetőre, mint tudománypolitikusra jellemző, hogy a magyar vérellátás és haematológia gyakorlatát a tudomány legujabb eredményeire építi. A nemzetközi és hazai kutatások legujabb eredményeit elsők között viszi át széles körű továbbképzéssel a gyakorlatba.

Kiterjedt tudománypolitikai munkásságának néhány jellemzője: MTA Elnökség tagja, számos Elnökségi Bizottság tagja, a Genetikai Információs Átviteli Kutatásokat Ellenőrző Bizottság elnöke, az ETT elnökségének tagja. Az MTA - Egészségügyi Minisztérium Humángenetikai Bizottság tb. elnöke, stb.

Dr. Kerpel-Frónius Ödön

Dr. Kerpel-Frónius Ödön
MTA r.tagja

Donhoff Szilárd

/Donhoff Szilárd/
MTA r.tagja

Dr. Bálint Péter

Dr. Bálint Péter
MTA r.tagja

Javaslat akadémiai rendes tagságra

Név: PETRÁNYI Gyula

Születési helye, éve: Budapest, 1912

Szűkebb szakterülete: Belgyógyászat; klinikai farmakológia;
immunológia; nephrologia

Akadémiai levelező tagságának kelte: 1973

Jelenlegi munkahelye, beosztása: SOTE II. Belgyógyászati
Klinika igazgatója, egyetemi tanár

AJÁNLÁS AKADÉMIAI RENDES TAGSÁGRA

Név: Petrányi Gyula dr /sz: Budapest, 1912/

Szakterülete: belgyógyászat, immunológia, nephrologia,
klinikai farmakológia

Az MTA levelező tagja: 1973 óta

Jelenlegi munkahelye és beosztása: tszv. egyetemi tanár,
a Semmelweis OTE II.sz.Belklinikájának igazgatója,
az Országos Belgyógyászati Intézet igazgatója,
az ETT elnöke

Indoklás:

Petrányi Gyula munkássága az orvosképzésben, továbbképzésben, a hazai klinikai immunológia és klinikai farmakológia kifejlesztésében közismert. Tanítványai és munkatársai közül az ő irányításával 25-en értek el kandidatusi, 3-an pedig doktori tudományos fokozatot. Több lett másod-, ill. címzetes professzor és 3 jelenleg belgyógyász tanszékvezető egyetemi tanár, klinikai igazgató.

Munkásságát levelező taggá választása /1973/ óta is töretlenül folytatta Debrecenben /ahol kutatásai irányait tanítványai folytatják/, majd áthelyezése óta /1974/ a Semmelweis OTE II.sz.Belklinikáján. Itt Budapesten új és hamar eredményesen kutató munkacsoportot szervezett.

Már mint levelező tag több mint 60 tudományos munkát közölt hazai és külföldi folyóiratokban, több monográfiát szerkesztett és könyvrészletet írt. Tankönyvei újabb, korszerűsített átdolgozásokban jelentek meg.

Akadémiai nívó-díjat kapott az "Autoimmun Betegségek" /Akad. Kiadó, 1974/ és Eü.Min. nívó-díjat a "Nephrologia" /Medicina, 1980/ c.könyv.

Részt vett, ill. vesz az MTA tudományos szervező munkájában és elősegítette a kutatási eredmények felhasználását.

Tagja volt a Tudomány és Technika Társadalmi Hatásaival Foglalkozó Elnökségi Bizottságnak, elnöke az MTA-Eü.Min. Immunológiai Kutatásokkal Foglalkozó Közös Bizottságnak, tagja a Tervhivatal Munkaerő és Életszínvonal Bizottságának. Több MOTESz Társaság alapító tagja.

Megalapításától elnöke a Magyar Nephrologiai Társaságnak.

Az általa régebben kezdeményezett komplex immunosuppresszív terápia máig is korszerű módszere az autoimmun kórképek és az immun patogenezisű vesebajok gyógyításának.

Klinikáján kísérleti kutatási célú dialysis részleget alakított ki új módszerek /peritoneális dialysis, haemofiltráció, stb/ fejlesztésére és az ezekben elért kutatási eredmények gyakorlati elterjesztésére.

An NDK Nephrologiai Társaság tiszteletbeli tagjává választotta. Ily módon méltó folytatója és elismert képviselője a nagy múltú hazai nefrológiai iskolának. Rendszeres szereplője hazai és külföldi kongresszusoknak, symposiumoknak.

Foglalkozott az emberen végzett orvosi kutatások etikájával és igyekezete eredményeképpen alakult meg a Kutatás-Etikai Orvosi Bizottság /KEOB/ az ETT keretében.

Munkásságának fő iránya továbbra is a klinikai immunológia, az immun fiziológia és patológia, a tumor immunológia és az immunofarmakológia /l.irodalomjegyzék/.

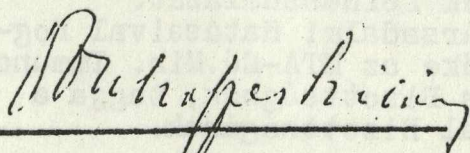
Munkásságát a megbízhatóság, reprodukálhatóság és az ötletesség jellemzik. Kutatási témái a pontosabb diagnosztikát és eredményesebb terápiát szolgálják.

Jelenleg főleg a következő kutatási irányokban dolgozik, és ezekből jelennek meg közleményei:

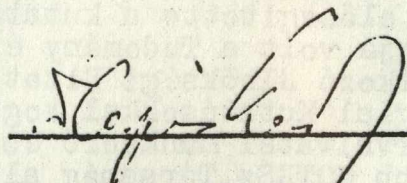
- a glomerulonephritisek pathogenesisise; a biopsiás kép összefüggése a klinikai tünetekkel és az immunomodulációs terápia várható eredményességével;
- korai /praeklinikai/ tumor diagnosztika;
- az immun-systema fiziológiás, trophicus funkciója és szerepe a regenerációkban, valamint a kóros hyperplasiák kifejlődésében.

Melléklet: Irodalomjegyzék

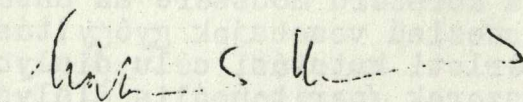
Budapest, 1981. július

Donhoffer Szilárd r. tag

Dr. Lapis Károly
az MTA r. tagja

Dr. Bálint Péter
az MTA r. tagja

Javaslat akadémiai rendes tagságra

Név: PETRI Gábor

Születési helye, éve: Budapest, 1914

Szűkebb szakterülete: Sebészet; kísérletes sebészet

Akadémiai levelező tagságának kelte: 1976

Jelenlegi munkahelye, beosztása: Szegedi Orvostudományi
Egyetem Kísérleti Sebészeti Intézetének igazgatója,
egyetemi tanár; az Egyetem rektora

Akadémiái rendes tagságra történő ajánlás

Név: Dr. P e t r i Gábor

Szül.hely,év: Budapest, 1914.

Jelenlegi munkahely, beosztás: tszkv egyetemi tanár a Szegedi Orvostudományi Egyetem I. sz. Sebészeti Klinikáján és a Kisérleti Sebészeti Intézetének igazgatója, a Szegedi Orvostudományi Egyetem rektora; az MTA Orvosi Osztályának elnöke.

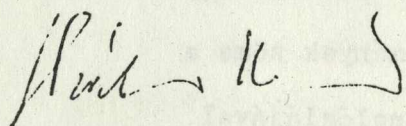
Indoklás:

Szakirodalmi tevékenységét eddigi munkaterületén folytatta. 1976 óta 29 közleménye jelent meg, intézetéből ugyan ezen idő óta 232 dolgozat jelent meg. A közlemények zöme a bél kórlelettanával és a transzplantáció immunológiájával foglalkozik. A veseátültetésről írt könyvfejezete (monográfiában) ¹⁹⁷⁴ hivódij-jutalmat kapott. Kiemelkedőnek tartjuk, hogy a Petri akadémikus által szerzőként is jelzett dolgozatok száma messze kisebb, mint amennyi dolgozatban aktív irányítóként szerepet játszott. A Szegedi Kisérleti Sebészeti Intézet hazánkban egyedülálló bázisa a sebészeti patológiai kutatásoknak.

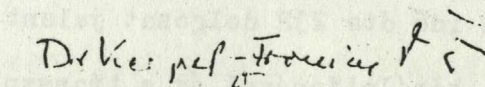
1976-ban nyilvánították regionális központtá a vezetése alatt álló klinika szivsebészeti osztályát, művese állomását; ezekben az években vált rutin tevékenységgé intézetben a veseátültetés, amelyet a 60-as években ő kezdeményezett.

Szakma-politikai aktivitása rendkívül széleskörű. 1975 óta megszakítás nélkül rektora a Szegedi Egyetemnek, 1980-ig, vagyis az Orvosi Osztály elnökévé történő választásáig elnöke volt a TMB klinikai szakbizottságának. A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának tagja, országgyűlési képviselő. 1976 óta a bolgár, a csehszlovák és az NDK sebész társaság tiszteleti tagja, a görög és az osztrák sebésztársaság levelező tagja. A nemzetközi Sebész Társaságban, a Magyar Sebész Társaság állandó delegátusa. Vendég előadó az Innsbrucki Egyetemen; a WHO szakértője.

Budapest, 1981. szeptember 16.

Dr. Bálint Péter
az MTA r. tagja

Dr. Kerpel Frónius Ödön
az MTA r. tagja

Javaslat akadémiai rendes tagságra

Név: STARK Ervin

Születési helye, éve: Nyirbogdány, 1922

Szűkebb szakterülete: Kórélettan; neuroendokrinológia

Akadémiai levelező tagságának kelte: 1973

Jelenlegi munkahelye, beosztása: MTA Kisérleti Orvostudományi
Kutatóintézet igazgatója, egyetemi tanár

Dr. Stark Ervin 1922-ben Nyirbogdányban született. 1973-ban választották az MTA levelező tagjává, 1970 óta az MTA KOKI igazgatója. Levelező taggá történt megválasztása óta folytatva a hypothalamus-hypophysis mellékvese rendszer működésének vizsgálatát, tanulmányozta a prolaktin és a növekedési hormon elválasztását szabályozó központi idegrendszeri mechanizmusokat is. 1973 óta munkatársaival 61 idegen nyelvű közleménye jelent meg, nagy többségük nemzetközileg elismert folyóiratokban. Magyar nyelven 17 közleményt írt, melyek részben idegen nyelvű közlemények magyar változata. Eredményeit közleményekben, kézikönyvekben rendszeresen idézik. Idézettségi szám 1973-1980 között: 783.

Dr. Stark Ervin és munkatársai az adenohipophysis hormonok elválasztásának központi idegrendszeri szabályozásában résztvevő idegi strukturák azonosítására vonatkozó vizsgálataikban bizonyították, hogy az ACTH elválasztást szabályozó corticoliberint /corticotropin-releasing faktor, CRF/ termelő idegsejtek a korábbi felfogással szemben nem a medialis basalis hypothalamusban /MBH/ helyezkednek el, hanem valószínűleg a hypothalamus elülső felső területére lokalizálhatók. Elsők között mutatták ki, hogy a CRF-et tartalmazó és az eminencia medianában végződő idegrostoknak a nucleus paraventricularis, a kiinduló pontja vagy átfutó állomása. A corticoliberinnel és a növekedési hormon /STH/ elválasztását gátló somatostatinnal szemben az STH elválasztást serkentő somatoliberin az MBH-ban, elsősorban a nucl. arcuatusban termelődik.

Egy több évtizede vitatott kérdésben új megközelítéssel bizonyították, hogy a neurohypophysis CRF hatású anyagot tartalmaz, mely jelentős részben a nucl. paraventricularisból származik, és nem azonos a vasopressinnel.

A hypothalamikus hormonok elválasztásában résztvevő transzmitterek kutatásában elsőként bizonyították, hogy a gamma amino vajsav /GABA/ a corticoliberin elválasztást gátló neurotransmitter, továbbá, hogy a hypothalamus GABA-erg rendszerének aktiválása a növekedési hormon termelését gátolja. A dopaminerg, noradrenerg és adrenerg agyi neuron rendszer közötti jelentős kapcsolatokra utaló eredményeik szerint téves számos korábbi

gyógyszeres kezelés útján nyert következtetés, mely a katecholaminerg rendszerek és az endokrin szabályozás kapcsolatára vonatkozik.

Korábban kimutatták, hogy ACTH kezelés hatására a hypophysis-mellékvesekéreg stresszre bekövetkező fokozott aktivitása elmarad. Az elmúlt években tisztázták, hogy a reaktivitás elmaradásának, ill. csökkenésének oka a stalk-median eminencia CRF tartalmának csökkenése mellett az ACTH sejtek corticoliberinnel szembeni érzékenységének csökkenése, melyet az ACTH kezelés által előidézett fokozott corticoid termelés idéz elő. Az ACTH kezelés gátolja a stressz okozta fokozott prolaktin elválasztást is, valószínűleg a tuberoinfundibularis dopaminerg rendszer közvetítésével.

Tovább tanulmányozva a glycocorticoidok negatív feed-back hatásának mechanizmusát, megállapították, hogy e hormonok visszajelentő hatásában szerepet játszhat a nucl. supraopticusban a glycocorticoidok által indukált glutaminsav dekarboxiláz /GABA szintézis kulcs-enzime/ szintjének emelkedése.

Stark Ervin a 60-as években az elsők között alkalmazta a szövet- és sejt-tenyésztést az endokrin mirigyek működését szabályozó mechanizmusok tanulmányozására. A módszert használva és tovább fejlesztve patkányok hypophysis lebenyéből nyert sok elemes sejttenyészetek számos sejtbiológiai jellemző feltárását tették lehetővé. Így pl. kimutatták, hogy immunreaktív ACTH, TSH, MSH és prolaktin termelő sejtek egyaránt képesek sejtosztódásra.

Korábbi kísérleteiket folytatva elektronsugár röntgen-mikroanalizissel bizonyították, hogy az aldosteron elválasztás megindításának ingere valószínűleg nem a sejtek K^+ tartalmának megszaporodása. Más kísérleteikben nátrium hiányos patkányok hypophysisében egy az ACTH-tól független aldosteronotrop anyag jelenlétére utaló bizonyítékokat találtak.

Stark Ervin a neuroendokrinológia hazai és nemzetközi rendezvényeinek rendszeres résztvevője. Szoros kapcsolatai vannak a Szovjetunió, Csehszlovákia, Franciaország, Anglia, USA és más országok neves kutatóival és intézményeivel, ahová többször kapott meghívást előadások és szemináriumok tartására. Számos külföldi társaság tagja, a Francia Endokrinológusok Társasága

1975-ben választotta tagjául.

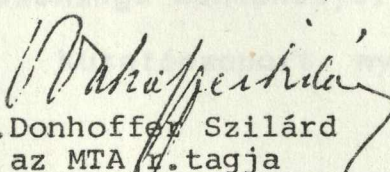
Külön ki kell emelni Dr. Stark Ervin szerepét az MTA KOKI megteremtésében és fejlesztésében. A KOKI-ban az elmúlt 10 esztendőben Stark Ervin munkatársaival hazai viszonylatban kiemelkedően széles spektrumu és nemzetközi mértékkel mérve is magas szintű módszertani bázist hozott létre. Ez egyik alapja az általa vezetett intézet egyre szélesedő nemzetközi kapcsolatainak és annak, hogy eredményeit a neuroendokrinológia nemzetközileg elismert folyóiratai közlik.

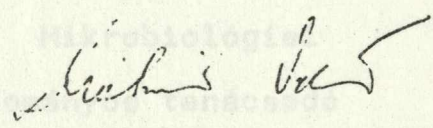
A tudományos szakember utánpótlás nevelésében Stark Ervin jó eredményeket mutathat fel. Az általa vezetett intézetben a 38 kutatóból 4 a tudományok doktora, 12 a tudományok kandidátusa fokozattal rendelkezik, 2 kutatónak a doktori fokozatra benyújtott disszertációja elbírálás alatt van.

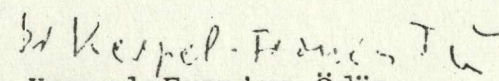
Dr. Stark Ervin magas színvonalu kutató munkája mellett jelentős tudománypolitikai tevékenységet fejt ki. Az MTA és Eü. Min. Endokrinológiai és anyagcsere kutatásokkal foglalkozó bizottságának elnöke; több MOTESZ társaság vezetőségi tagja, az Acta Medica főszerkesztője; közel 20 éven át - 1980-ig - a TMB Elméleti Orvosi Szakbizottságának tagja, ill. elnöke volt. Széleskörű és sokrétű társadalmi munkát végez.

Az elmondottak alapján tisztelettel javasoljuk Dr. Stark Ervinnek az MTA levelező tagjának rendes taggá való megválasztását.

Budapest, 1981. IX. 8.

Dr. Donhoff Szilárd
az MTA r. tagja

Dr. Bálint Péter
az MTA r. tagja

Dr. Kerpel-Fronius Ödön
az MTA r. tagja

Javaslat akadémiai rendes tagságra

Név: WEISZFEILER Gyula

Születési helye, éve: Brassó, 1902

Szűkebb szakterülete: Mikrobiológia

Akadémiai levelező tagságának kelte: 1960

Jelenlegi munkahelye, beosztása: Mikrobiológiai

Kutatócsoport ny. igazgató, tudományos tanácsadó

Dr. P e t r i G á b o r akadémikus,
az MTA Orvosi Osztályának elnöke

B U D A P E S T

Hivatkozással az 1981. jul. 27.-én kelt, 80.108/81 sz.
körlevélre, az alábbiakban javasoljuk

dr. Weiszfeiler Gyula

c. egyetemi tanár, ny. igazgató, az MTA lev. tagja
megválasztását a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagjává.

Nevezett 1902-ben született Brassóban. Iskoláit Budapesten végezte. 1920-tól kezdve külföldön élt különböző országokban. Orvosi tanulmányait Genfben fejezte be 1928-ban. 1932-től 1958-ig a Szovjetunióban dolgozott. Hazatérése után az MTA Mikrobiológiai Kutatócsoportjának igazgatója volt 1972-ig, majd nyugdíjba vonulása óta tudományos tanácsadóként tevékenykedik ugyanott.

1958-ban tért haza a Szovjetunióból. Itthon először a poliomyelitis elleni Sabin-féle vakcina vizsgálatával foglalkozott. Jelentős része volt abban, hogy 1960-ban Magyarországon is bevezették ennek alkalmazását.

Fő kutatási területe azonban a mikobaktériumok, és elsősorban az *M. tuberculosis* biológiájának és változékonyságának vizsgálata. Az általa kitenyésztett, W 115 jelzésű, attenuált virulenciájú törzs - immunizáló képessége és ártalmatlansága alapján - majmokon vizsgálva a BCG-vakcinánál is hatékonyabbnak bizonyult. Ezt a vakcinát jelenleg Sula alkalmazza Prágában, rákos betegek immunoterápiájára; a Szovjetunióban újszülött gyermeket is oltottak vele 1970-ben, - kedvező eredménnyel.

Kidolgozta a különböző mikobaktérium fajok antigénszerkezetének gél-precipitációs módszerrel való vizsgálatát, - azok rokonsági fokának meghatározására. Majmokból több atipusos mikobaktérium törzset tenyésztett ki, köztük két eddig nem ismert fajt: *M. simiae*, és *M. asiaticum*. Később Kubában, az Egyesült Államokban és Franciaországban az *M. simiae*-t betegekből is izolálták.

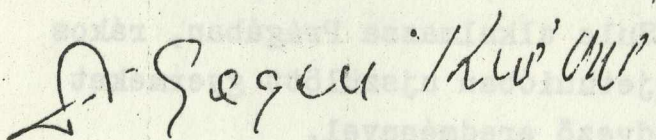
Tudományos eredményei nemzetközi elismerést nyertek és számos közleményben, kézikönyvben is idézik. Levelező taggá választása ^{1960/} óta több mint 60 tudományos dolgozata jelent meg és több monográfiának, könyvnek a szerzője, társszerzője, ill. szerkesztője.

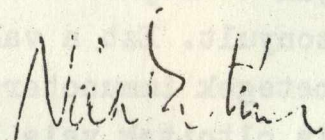
1924-ben lépett be a Svájci Kommunista Pártba, jelenleg az MSZMP tagja. Kitűnő, aktív munkája elismerésül több szovjet és magyar érdemrenddel tüntették ki: Munka Érdemrend /1962/, Munka Érdemrend arany fok. /1972/; Szocialista Hazáért Érdemrend /1967/; Szocialista Magyarorszáért Érdemrend /1977/. 1964-ben a Kubai Mikrobiológiai és Egészségvédelmi Társaság, 1972-ben pedig a Szovjet Mikrobiológiai Társaság tiszteletbeli tagjává választotta.

Tudományos kutatótevékenységen kívül számos hazai és külföldi tudományos társaság és bizottság munkájában, szervezésében és irányításában vett részt igen aktívan. A Magyar Mikrobiológiai Társaság főtitkára volt 1959-től 1966-ig, 1966 óta pedig tiszteletbeli vezetőségi tagja; az Egészségügyi Minisztérium Vakcina és Sérumbizottságának elnöke volt 1959-től 1966-ig, jelenleg az MTA Mikrobiológiai, Járványügyi és Oltóanyagbizottságának tagja; az Acta Microbiologica szerkesztőbizottságának tagja; a Mikobaktériumok Taxonómiájával foglalkozó Nemzetközi Munkacsoport tagja.

Fentiek értelmében úgy véljük, hogy Dr. Weiszfeiler Gyula tudományos munkássága és közéleti tevékenysége alapján érdemes arra, hogy az Akadémia rendes tagjai sorába válassza.

Budapest, 1981. szeptember 8,

Dr. Gegesi Kiss Pál
az MTA rendes tagja

Dr. Nász István
az MTA lev. tagja

Javaslat akadémiai rendes tagságra

Név: Prohászka János

Születési helye, éve: Budapest, 1920.

Szűkebb szakterülete: anyagtudomány, fémtan

Akadémiai levelező tagságának kelte: 1970.

Jelenlegi munkahelye, beosztása: BME Mechanikai Technológia
és Anyagszerkezettani Intézet,
igazgató

PROHÁSZKA JÁNOS egyetemi tanár, a BME Mechanikai Technológia és Anyagszerkezet-tani Intézet igazgatója 1920-ban Budapesten született. Szűkebb szakterülete az anyagtudomány és a féntan. Az MTA 1970-ben választotta levelező tagjává.

Széles körű tudományos tevékenysége az alábbi főbb csomópontok köré csoportosítható: a fémkristályok orientációjának meghatározása, a kétalkotós ötvözetek egyensúlyi diagramjai, hőkezelési eljárások, a kisciklusú fárasztás, ill. tudomány- és iparpolitikai kérdések.

Kristálygeometriai összefüggések felhasználásával megoldotta a fémkristályok orientációjának meghatározását maratási iedok adataiból, először csak hexagonális, majd köbös rács szerkezetű kristályokra is érvényes módon. Ezt a módszert külföldön is sokra értékelik, leírása előkelő amerikai kiadványban is megjelent. Az orientáció sztereografikus ábrázolására szolgáló póluspont koordinátáinak meghatározására a Wulff-háló felhasználásával végzett hosszadalmas szerkesztés helyettesítésére sokkal kevésbé munkaigényes módszert dolgozott ki
/ir.jegy.: 1-6./.

Kiindulva a kétalkotós ötvözetek szabad energiájának és az összetételnek olvadt és kristályos állapotban érvényes változásából, a Gibbs-féle fázisszabály szem előtt tartásával, levezette az ilyen ötvözetek valamennyi lehetséges egyensúlyi diagramját. Végző következtetése szerint a még jelenleg sem ismert, tekintélyes számú kétalkotós ötvözetrendszer mindegyike a levezetett diagramok valamelyik típusával megegyezik
/ir.jegy.: 7./.

Hőkezelő műveletek gyorsítására a darabon átfolyó áramot alkalmazza. Megállapította, hogy a hagyományos kemencékben néhány percet, de esetleg több órát kívánó felhevítés néhány ezred mp-re is csökkenthető, ha nincsen szükség a szubsztitúciósan oldódó ötvözőelemek diffúziójára. Szalag hőkezelésére üzemen is használható gépet tervezett és épített. A berendezés a hagyományosnál olcsóbb, nem kell kemence, az energiából kevés megy veszendőbe, az így hőkezelt termék mechanikai tulajdonságai pedig kiválóak. A gyors hőkezelés elméleti és gyakorlati részleteit számos közleményben ismertette /ir.jegyz.:8-17./. A tanuszéken megépített gépet a Salgótarjáni Kohászati Üzemekben felállították és lágy, ötvözetlen acélból készült kötözőszalag kezelésére üzemszerűen használták. A berendezés jól működött, az olvadt ólomkontaktusok azonban a műhely levegőjét szennyezték. Az ólomkontaktusnak ártalmatlannal való helyettesítése folyamatban van. A gyors hőkezelés műveletének a szerző szerinti változata hét országban, a kontaktusok pedig három országban szabadalmi védelem alatt állnak.

A célnak megfelelő, részben enyhén kupos próbatesteken végzett kis ciklusú fárasztó igénybevételkor megfigyelése szerint a töréshez vezető repedés az általánosan elfogadott nézettel ellentétben nem a legnagyobb feszültség vagy alakváltozás, hanem a feszültség legnagyobb grádiense helyén jön létre /ir.jegyz.: 18-19./. Az általánosan vallott nézetnek könyvtárnyi irodalma van, ezért a szerző megfigyelése előreláthatóan nagy feltűnést, vitát fog kiváltani, ha a közleménye az amerikai Elsevier-kiadásban megjelenik.

Ipari termelésünk elmaradottságának, gyenge termelékenységének okát elsősorban nem elég fejlett technológiánkban látja. Véleményének különböző fórumokon tartott számos előadásában adott meggyőző, adatokkal bőven alátámasztott kifejezést /ir.jegyz.: 20-24./.

Egyforma összetételű és azonos előtörténetű termékek tulajdonságaiban rendszerint nem jelentéktelen szórás mutatkozik; ennek okát a szilárd testek termodinamikai bizonytalanságában sejti /ir.jegyz.: 25-26./.

Aktivan részt vesz a tudományos közéletben is. Választott tagja az MTA Elnökségének, a VI. Osztály Gépészeti és Kohászati Tudományok Szakcsoportjának vezetője, elnöke, vagy tagja több akadémiai bizottságnak, az Állami és Kossuth-díj bizottságnak. Részt vesz az OMF B és a TMB bizottságainak munkájában is.

Budapest, 1981. szeptember 24.

Bognár Géza
/Bognár Géza/
az MTA rendes tagja

Lévai András
/Lévai András/
az MTA rendes tagja

Verő József
/Verő József/
az MTA rendes tagja

Borbély Samu
/Borbély Samu/
az MTA rendes tagja

Javaslat akadémiai rendes tagságra

Név: Vajda György

Születési helye, éve: Budapest, 1927.

Szűkebb szakterülete: nagyfeszültségű technika, energetika

Akadémiai levelező tagságának kelte: 1976.

Jelenlegi munkahelye, beosztása: Villamosenergiaipari Kutató
Intézet, igazgató

Vajda György a Villamosenergiaipari Kutató Intézet igazgatója 1927-ben született Budapesten. Az MTA levelező tagjává 1976-ban választották meg, szűkebb szakterülete: energetika, nagyfeszültségű technika.

Vezetése alatt a VEIKI az ország egyik legeredményesebb kutatóintézetévé fejlődött mind a tudományos színvonal, mind az ipar problémáinak megoldása és az eredmények realizálása terén. Vajda Györgynek kezdeményező szerepe volt az intézet profiljának kialakításában és aktívan közreműködött számos új kutatási irányzat megalapozásában, mint pl. a korszerű számítástechnikai módszerek meghonosítása és alkalmazási lehetőségeinek kiszélesítése, az atom energetika meghonosítását szolgáló műszaki kutatások elindítása, a nagyfeszültségű berendezési tárgyak megbízhatósági vizsgálatának kialakítása, a szimulációs technika hasznosítása az energetika műszaki és gazdasági kérdéseire.

Egyéni kutatási tevékenységét - az utóbbi időben - egyrészt a villamos szigetelés technika területén folytatta, nemzetközi visszhangot is kiváltott az összetett szigetelések viselkedésének leírására kidolgozott módszere, valamint az erőtér inhomogenitásának számítására kialakított eljárás. S 70-es évek közepe óta figyelme olyan problémák kutatására irányul, mint az energiaellátási stratégiák kihatásának kvantifikálása, az alternatívák modellezése, az energetika és a népgazdaság kölcsönhatásának vizsgálata. Az energetika társadalmi szerepét tárgyaló Energia és társadalom c.

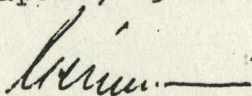
könyvét a szovjet Nauka Kiadó is megjelentette, a művet 1980-ban a Kiadói Tanács Nívó Díjjal jutalmazta. Az energiapolitika legfontosabb elemeit és összefüggéseit áttekintő Energetika c. monográfiájának első kötete 1981-ben megjelenik, második kötetének kézírata nyomdakész állapotban van.

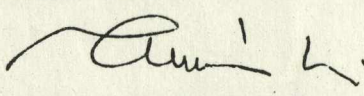
Szerzője 8 könyvnek, hazai és külföldi folyóiratokban, valamint kutatási jelentések formájában megjelent tudományos publikációinak száma meghaladja a 80-at, ezen túlmenően mintegy 60 tudománypolitikai, iparpolitikai és egyéb cikk, vagy más jellegű kiadvány írója, egy részüknél szerzői kellektívák tagjaként.

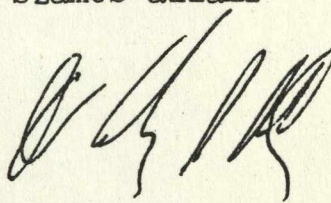
A tudományos és műszaki közéletben aktívan részt vesz, társelnöke az MTA két osztályközi bizottságának, továbbá tagja három bizottságnak, valamint a CIGRÉ és a WEC Magyar Nemzeti Bizottságának. Tagja az OMFB-nek, az MKKT-nek, az Energiapolitikai Tanács-nak, az OAB-nak /elnökhelyettesként/, valamint az energetika különböző területein működő négy kormánybizottságnak. A MEE társelnöke és az ETE elnökségének tagja. Lemondásáig /1980/ választott tagja volt a CIGRÉ 33-as Munkabizottságnak és az ENSZ Villamosenergia Bizottságának elnöki posztját is betöltötte.

Munkájának elismeréseként Állami Díjban, valamint számos állami és társadalmi kitüntetésben részesült.

Budapest, 1981. szeptember 24.

/Lévai András/
az MTA rendes tagja

/Vámos Tibor/
az MTA rendes tagja

/Geszti P. Ottó/
az MTA rendes tagja

Javaslat akadémiai rendes tagságra

Név: LEMPERT KÁROLY

Születési helye, éve: Budapest, 1924. IX. 7.

Szűkebb szakterülete: szerves kémia, heterociklusos vegyü-
letek kémiája

Akadémiai levelező tagságának kelte: 1970.

Jelenlegi munkahelye, beosztása: MTA Alkaloidkémiai Tanszéki
Kutatócsoport, egyetemi tanár, kutatócsoport-vezető

Javaslat

Lempert Károlynak, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjának rendes taggá választására

Lempert Károly 1970-ben lett az Akadémia levelező tagja. Az azóta eltelt időszakban a csatolt publikációjegyzékben felsorolt 91 eredeti tudományos közleménye jelent meg. Tudományos érdeklődésének homlokterében a nitrogén-heterociklusos vegyületek, ezen belül

- a heteroaromás ammónio-amidátok,
- közepes gyűrűtagszámú, gyógyszerkémiail szempontról is érdeklődésre számot tartó kondenzált nitrogén-heterociklusok,
- kondenzált béta-laktámgyűrűs antibiotikumok és anti-biotikum-analagonok, valamint
- nitrogén-heterociklusok oldatfázisú preparatív szerves fotokémiai kutatása áll.

Ezeken a területeken a szoros értelemben vett kémiai alapkutatásokon kívül több gyógyszergyárunk megbizásából rendszeresen folytat célkutatásokat is munkatársaival.

Az utóbbi időben halogénezett szerves vegyületek és nukleofilek anomális reakcióinak vizsgálatával is behatóan foglalkozni kezdett. Munkatársaival módszert dolgozott ki az anomális termékekhez vezető két lehetséges reakciómechanizmus megkülönböztetésére.

Írásos publikációin kívül Lempert Károly 1971 óta 57 előadásban, köztük felkérésre több plenáris előadásban számolt be kutatásainak eredményeiről hazai és külföldi konferenciákon, hazai és európai valamint Egyesült Államok-beli egyetemeken. Előadásai közül kiemelendő az 1981. augusztusában Grazban, a Nemzetközi Heterociklusos Kémiai Társaság 8. Heterociklusos Kémiai Kongresszusán tartott plenáris előadása a heteroaromás ammónio-amidátok kémiájában elért eredményeiről.

1962-1978 között Lempert Károly volt a vezetője a BME Szerves Kémiai Tanszékének és az ezen a tanszéken működő akadémiai kutatócsoportnak (a MTA Alkaloidkémiai Tanszéki Kutatócsoportja), és közvetlenül ő irányította a kutatóhely nitrogén-heterociklusos kémiai kutatórészlegében folyó munkát is. A tanszékvezetői teendők alól saját kérésére mentették fel, de továbbra is ő maradt az akadémiai kutatócsoport vezetője és ő irányítja a nitrogén-heterociklusos kémiai kutatórészleg munkáját is.

1970 óta egy tanítványa védte meg tudományok doktora értekezését, öt munkatársa szerzett kandidátusi fokozatot és kettő egyetemi doktori címet.

A BME Vegyészmérnöki Karának nappali tagozatán Lempert Károly adta elő több mint tiz tanéven keresztül a Szerves Kémia c. alapkollégiumot. Jelenleg speciálkollégium jellegű tárgyakat (sztereoekémia, elemorganikus vegyületek, a tautoméria és kettős reakciókészség kérdései, ill. kis tagszámú gyűrűs heterociklusos vegyületek kémiája) ad elő magasabb évfolyamú hallgatóknak.

Másfél évtizedes oktatói tapasztalatainak eredménye Szerves Kémia c. könyve, melynek négy és félezres példányszámú első kiadása mintegy másfél év alatt teljesen elfogyott.

Lempert Károly tagja az Acta Chimica és a Reviews of Chemical Intermediates c. nemzetközi folyóirat szerkesztőbizottságának. Tevékenyen résztvett a IUPAC szerves kémiai nomenklatura magyar változatának előkészítésében. Pályafutása során számos tudományos közéleti funkciót töltött be. Jelenleg elnöke a MTA Heterociklusos Kémiai Munkabizottságának, tagja a MTA Szerves Kémiai Bizottságának és a KKKI Szerves Kémiai Szakmai Tudományos Tanácsának, a BAVK MTA tárcaszintű Koordináló tanácsának, elnöke a BME Vegyészmérnöki Kara Tudományos Tanácsának, tagja a Magyar Kémikusok Egyesülete választmányának és az Egyesület Szerves- és Gyógyszerkémiai Szakosztálya vezetőségének. A Kémiai Tudományok Osztályának megbízásából nemzeti képviselő a IUPAC fotokémiai bizottságában. 1981-ben a Federation of European Chemical Societies (FECS) tanácsának (Advisory Board) tagjává választották. Tagja továbbá két nemzetközi tudományos társaságnak, az International Society of Heterocyclic Chemistry-nek és a European Photochemistry Association-nek; e társaságok tudományos rendezvényein előadóként is többször résztvett.

Elmélyült és nagy visszhangot keltő tudományos munkássága, valamint aktív tudományos közéleti tevékenysége alapján javasoljuk, hogy Lempert Károlyt az Akadémia válassza rendes tagjai sorába.

Budapest, 1981. szeptember 18.

Bognár Rezső / Bognár Rezső / az MTA rendes tagja
Gerecs Árpád / Gerecs Árpád / az MTA rendes tagja
Földi Zoltán / Földi Zoltán / az MTA rendes tagja
Holló János / Holló János / az MTA rendes tagja

Javaslat akadémiai rendes tagságra

Név: SZÁNTAY CSABA

Születési helye, éve: Salgótarján, 1928. I. 4.

Szűkebb szakterülete: szerves kémia, alkaloidkémia

Akadémiai levelező tagságának kelte: 1970.

Jelenlegi munkahelye, beosztása: BME Szerves Kémiai Tsz.,
tanszékvezető egyetemi tanár

J a v a s l a t

Szántay Csabának, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjának rendes taggá választására

Szántay Csaba 1970 óta a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja.

Tudományos tevékenysége az azóta eltelt időszakban elsősorban a természetes szerves anyagok szintézisére terjedt ki. Munkásságának egyik súlypontja az indol- és kinolizinvázis alkaloidok sztereoszelektív totálszintézise. Munkatársaival megoldotta a sztereoizomer johimbin-alkaloidok és a reszerpin típusu alkaloidok szintézisét. Az izokinolin-vázis és indolvázis vegyületek általa alkalmazott megközelítését a külföldi szakirodalom több helyütt "Szántay-approach" néven említi.

Kiemelkedő jelentőségű a vinka-alkaloidok nemcsak sztereoszelektív, de egyuttal enantioszelektív szintézisének kidolgozása.

Széleskörű munkásságot fejtett ki a prosztaglandinok szintézisének területén is. Az utóbbi években figyelme a rovarokból izolált feromonok szerkezetfelderítésére és szintézisére, valamint a rovar juvenil-hormonok szintézisére is irányult.

Munkásságát a nemzetközi szakirodalom nagyra értékeli.

Jelentős nemzetközi megbecsülésének tudható be a sok, nemzetközi konferencián tartandó plenáris előadásra kapott felkérés.

A természetes szerves anyagok szintézise a gyógyszer- és növényvédőszeripar szempontjából kiemelkedő fontosságú terület. Szántay Csabának az alapkutatóban végzett kiemelkedő munkájához mindig is szorosan kapcsolódott a realitások iránt igen fogékony tudós ipari-műszaki tevékenysége; számos műszaki megoldás kidolgozásában is részt vállalt, nagyszámu magyar és külföldi szabadelom részese.

Erre az időszakra esik a DEVINCAN (vinkamin) és a CAVINTON iparilag is megvalósított szintézisének kidolgozása. E két készítményt a Kőbányai Gyógyszerárugyár gyártja és belőlük 1978 óta mintegy évi 200 millió forint forgalmat bonyolít le.

Az ipari prosztoglandin-szintézis - melynek kidolgozásában Szántay Csaba kezdeményező és résztvevő volt - ugyancsak forgalmazásra került készítményhez vezetett a Chinoin Gyógyszer- és Vegyészeti Termékek Gyárban, ENZAPROST F néven.

Az iparilag megvalósult alkaloidok szintézisének kidolgozásáért két munkatársával együtt 1975-ben az Állami Díj II. fokozatával tüntették ki.

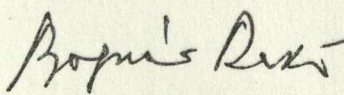
Szántay Csaba a tudományos közéletben is igen jelentős és sokrétű tevékenységet fejtett ki az elmúlt évek során. Így pl. 1970-76 között a Kémiai Tudományok Osztályának elnökhelyetteseként végzett igen aktív és eredményes munkát. 1976 óta a MTA Szerves Kémiai Bizottságának elnöke, ugyancsak elnöke az Alkaloidkémiai Munkabizottságnak.

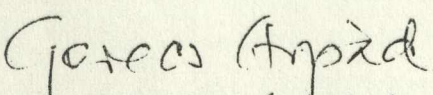
1975-ben vezetésével alakult meg a MTA Központi Kémiai Kutató Intézetben a "Természetes szerves anyagok szintézise" nevet viselő osztály.

1978 júliusában a BME Szerves Kémiai Tanszékének vezetésére kapott megbízást.

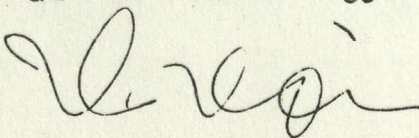
Az előterjesztésben vázoltakból kitűnik, hogy Szántay Csaba igen jelentős szakmai munkássága, az alap kutatás és a gyógyszeripari kutatás közötti eredményes kapcsolat kialakításában vállaltuttörő szerepe, eredményeinek meglévő és várható népgazdasági haszna, vezetői erényei és tudományos közéleti munkássága egyaránt indokolja, hogy Őt a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagjai sorába válassza.

Budapest, 1981. szeptember

/ Bognár Rezső /
az MTA rendes tagja

/ Gerecs Árpád /
az MTA rendes tagja

(Földi Zoltán)
az MTA rendes tagja

Holló János
az MTA rendes tagja

Javaslat akadémiai rendes tagságra

Név: TÜDŐS FERENC

Születési helye, éve: Szuhakálló, 1931. IV. 1.

Szükebb szakterülete: makromolekuláris kémia

Akadémiai levelező tagságának kelte: 1970.

Jelenlegi munkahelye, beosztása: ELTE Kémiai Technológiai Tsz.,
tanszékvezető egyetemi tanár

Ajánlás rendes tag választására

Alulirottak javasoljuk ajánlani a Közgyűlésnek, hogy válassza a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagjává Tüdős Ferenc levelező tagot.

Tüdős Ferenc szűkebb tudományágának, a gyökös polimerizációs és ezzel kapcsolatos kémiai folyamatok kinetikájának ma már nemzetközileg elismert szaktekintélye. Ezen a területen leginkább kiemelkedő eredménye a gyökös polimerizáció nagy visszhangot kiváltó, de ujszerűsége miatt eleinte némi kétkedéssel fogadott forró gyökös elméletének kifejlesztése, amellyel a klasszikus elméletnek megfelelő viselkedéstől mutatkozó számos eltérést sikerült meggyőzően értelmeznie. Legujabban az elméletet sikerrel terjesztette ki a kopolimerizációs folyamatok értelmezésére is, amelyekkel kapcsolatban munkatársaival együtt új, igen szellemes módszert dolgozott ki az ún. kopolimerizációs állandóknak az eddig ismerteknél megbízhatóbb kiszámítására kinetikai mérésekből. E tématerületen elért kutatási eredményeinek nemzetközi visszhangját jelzi, hogy több nemzetközi kongresszuson - közöttük az IUPAC Makromolekuláris Szimpóziumain - plenáris előadás megtartására kapott felkérést.

Tüdős Ferenc 1957-től megszervezője és irányítója volt a Központi Kémiai Kutató Intézetben folyó makromolekuláris kutatásoknak, jelenleg is az Intézet Makromolekuláris Kémiai Osztályának vezetője. A polimerizációkinetikai vizsgálatokhoz kapcsolódva behatóan foglalkozik organikus szabad gyökök kémiájával /szintézis, reakcióképesség, stabilitás, szerkezet stb./ és ESR-vizsgálatával. Vizsgálják a szilárdfázisu polimerizáció, a kationos ill. az anionos polimerizáció és kopolimerizáció, valamint a polikondenzáció főbb törvényszerűségeit is. Az utóbbi másfél évtizedben mind eredményesebben kutatják a gyakorlati felhasználhatóság szempontjából igen fontos ellentétes folyamatot, a polimerek

nak és a Kémia Ujabb Eredményei sorozatnak.

A fentiekből kitűnően Tüdős Ferenc tudományos és tudomány-
szervezési működése igen jelentős, és véleményünk szerint min-
denképpen érdemessé teszi arra, hogy a Közgyűlés az Akadémia ren-
des tagjává válassza.

Budapest, 1981. szeptember 16.

/Schay Géza/

az MTA rendes tagja

/Márta Ferenc/

az MTA rendes tagja

Gerecs Árpád

az MTA rendes tagja

Bognár Rezső

az MTA rendes tagja

Holló János

az MTA rendes tagja

Javaslat akadémiai rendes tagságra

Név: F l e r k ó Béla

Születési helye, éve: Pécs, 1924

Szűkebb szakterülete: neuroendokrinológia,
szaporodásbiológia

Akadémiai levelező tagságának kelte:
1970.

Jelenlegi munkahelye, beosztása:

POTE Anatómiai Int., Pécs
egyetemi tanár

Akadémiai rendes tagságra történő ajánlás

Név: Dr. FLERKÓ BÉLA

Születési hely, év: Pécs, 1924

Akadémiai levelező tagság kelte: 1970

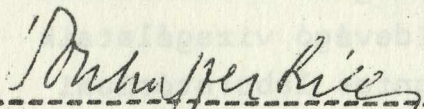
Jelenlegi munkahely, beosztás: Pécsi Orvostudományi
Egyetem Anatómiai és Szövet- Fejlődéstani Intézet,
igazgató, egyetemi tanár

Indoklás:

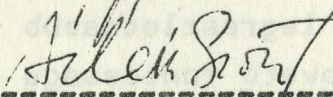
Dr. FLERKÓ BÉLA tudományos munkássága a neuroendokrinológia tárgykörének szaporodásbiológiai aspektusai köré csoportosul. Levelező taggá választása óta kettő kivételével idegen nyelven megjelent 43 tudományos közleményében lefektetett kutatási eredményei jellemzőeként három jelentős teljesítmény emelhető ki: (1) Kísérletesen bizonyította, hogy az újszülött nőstény állat aránylag kicsiny adag androgénnel való sterilizálhatósága agyi oestrogen receptor tartalmuk nagymértékű csökkenésén alapul. E megállapítása elvi szaporodásbiológiai jelentőségén túl gyakorlati fontosságú is, mert leánymagzat esetén a terhes anya hormonkezelésének egy fontos potenciális veszélyére mutat rá. (2) Kimutatta a norepinephrin és a prostaglandin E_2 ovulatiót serkentő hatását. (3) Munkatársával világviszonylatban az elsők között kezdett foglalkozni a luteinizáló hormon-releasing hormon (LH-RH)-termelő neuronok immunhistológiai módszerekkel történő agyi lokalizálásával. Idevágó vizsgálataik eredményeinek köszönhető két fontos laboratóriumi rágcsáló: a fehér patkány és a nyul LH-RH-termelő neuron rendszerének ezidő szerint legrészletesebb anatómiai feltérképezése, ami alapvető fontosságú az e két speciesen agyi ingerléses és sértéses technikákkal végzendő szaporodásbiológiai kísérletes

munkák szempontjából. Dr. FLERKÓ BÉLA nemzetközileg elismert és a nemzetközi élvonalba tartozó szaktekin-tély. Tudományos munkásságának nemzetközi elismerését jelzi, hogy fontos kongresszusok és symposiumok ismét-
telten felkérték tárgykörének referálására illetve nemzetközi kiadványokban egy-egy fejezet megírására. 1979-ben a Nemzetközi Neuroendokrinológiai Társaság a 4. Geoffrey Harris emlékelőadás megtartására kérte fel. 4 éven át a Nemzetközi Neuroendokrinológiai Tár-
saság alelnöke volt, jelenleg is tagja a társaság ve-
zetőségének. A neuroendokrinológusok képviselője az UNESCO keretében működő Nemzetközi Agykutatási Szer-
vezetben, amelynek jelenleg is végrehajtó bizottsági tagja. A WHO ismételten igénybe vette szakismeretét ad hoc szaktanácsadói minőségben. Öt éven át egy WHO kutatás irányító bizottság tagja volt. Több nemzet-
közi tudományos folyóirat szerkesztő bizottsági tag-
ja. Vezetőségi tagja több nemzetközi és hazai tudom-
ányos társaságnak, tiszteleti tagja több külföldi tudományos társaságnak.- 1972-75-ig országgyűlési képviselő volt. 1979 óta a Pécsi Orvostudományi Egye-
tem rektora.- 1976-ban a Munka Érdemrend arany fokoza-
tával, 1978-ban kutató munkája elismeréseként Állami Díjjal tüntették ki. 1981-ben Markusovszky emlék-
plakettet kapott.

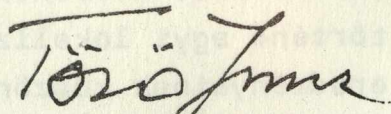
Budapest, 1981. augusztus 26.

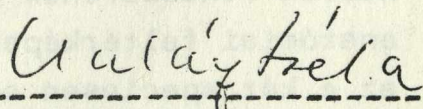
Donhoffer Szilárd, MTA r. tagja

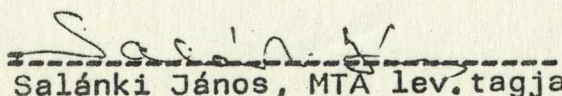
Ádám György, MTA r. tagja

Törő Imre, MTA r. tagja

Halász Béla, MTA lev. tagja

Salánki János, MTA lev. tagja

Javaslat akadémiai rendes tagságra

Név: S z a b ó Gábor

Születési helye, éve: Sárospatak, 1927.

Szűkebb szakterülete: genetika, mikrobiális genetika

Akadémiai levelező tagságának kelte:

1973.

Jelenlegi munkahelye, beosztása:

DOTÉ Biológiai Intézete, Debrecen
egyetemi tanár

Akadémiai rendes tagságra történő ajánlás

Dr. Szabó Gábor egyetemi tanárt a DOTE Biológiai Intézetének igazgatóját az MTA levelező tagjává 1973-ban választotta, a biológia, a mikrobiális genetika terén elért eredményes munkássága alapján.

Kísérleti objektumként az általa vezetett munkacsoportokban az iparilag jelentős *Streptomyces* ill. a genetikai tanulmányokra kiválóan alkalmas *Neurospora crassa* törzsek szolgálnak. 1971-72-ben a Nobel-díjas E.L. Tatum biokémiai genetikai laboratóriumában vele és N.C. Mishra-val a magasabbrendű, un. eukaryota szervezetek DNS-sel történő genetikai transzformációját kezdték el vizsgálni és elsőként igazolták ennek lehetőségét *Neurospora crassa*-ban. Későbbiek során munkatársaival meghatározta azokat a kísérleti feltételeket, amelyek a genetikai transzformáció sikeres megvalósítását reprodukálhatóvá tették. A sejtekbe kívülről bejuttatott DNS által létrehozott új tulajdonság utódokba történő átadását vizsgálta asexuális és sexuális szaporodás során. Kimutatta, hogy a genetikai transzformációval létrehozott új tulajdonság sexuális reprodukcióban gyakran a klasszikus mendeli arányoktól eltérő arányban jelenik meg az utódokban. A jelenség analízise a transzformáló DNS nem kívánatos mellékhatásának lehetőségére hívják fel a figyelmet. Az öröklődési anomália keletkezésének magyarázatára modellt dolgoztak ki. Új, a nagymolekulájú DNS felvételét stimuláló specifikus faktort találtak és irtak le *N. crassa* sejtfal nélküli variánsa fermentlévében. Ezen makromolekula tiszta formában való előállítását megkezdték.

A *Streptomyces* törzsek differenciálódását tanulmányozva munkatársaival egységes formában izolálták az általuk C faktornak nevezett hatóanyagot. Termelődését és hatásmódját tanulmányozva a differenciálódás szabályozásának új munkahipotézisét dolgozták ki.

A fonális gombák és a *Streptomyces*ek fejlődésének szabályozása terén elért eredményeik az antibiotikum termelés fokozása, új antibiotikumok előállítása, antibiotikum termelő gombák genetikai átalakítása szempontjából is jelentősek.

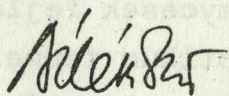
Eredményeikről számos nemzetközi konferencián tartott előadást, volt felkért üléselnök. 1985-re az Európai Mikrobiológiai Társaságok

Szövetségének vezetősége felkérte, hogy Debrecenben szervezzenek a Streptomycesek és az antibiotikumképzés témakörében nemzetközi konferenciát. Mint a szervezőbizottság elnöke 1976-ban nemzetközi klinikai genetikai szimpóziumot rendezett, amelynek előadásait az Excerpta Medica külön kötetében jelentette meg. Elnöke volt az 1981-ben Budapesten az European Environmental Mutagen Society által rendezett nemzetközi konferencia szervezőbizottságának.

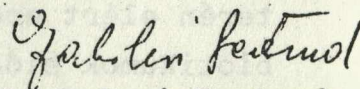
Sikeres előadó köruton számos egyetemen tartott előadást és szemináriumot, 1977-ben Indiában és 1979-ben az USA-ban. 1973 óta több mint 50 idegen nyelvű és magyar közleményt irt munkatársaival, - összes közleményeinek száma: 139.

Elnöke a Magyar Humángenetikai Társaságnak, tagja a Magyar Farmakológiai Társaság vezetőségének és számos magyar tudományos társaságnak. A Society for General Microbiology /Great Britain/ tagja. A Lengyel Orvosi Társaság 1977-ben tiszteleti tagjává választotta. Az Acta Biol. Acad. Sci. Hung. és az Actinomyces and related organisms /USA/ szerkesztőbizottságának tagja. A Debreceni Akadémiai Bizottság /DAB/ alelnöke. A TMB elméleti orvosi szakbizottságának tagja. Az Orvosi Biológia c. egyetemi tankönyv társszerzője, az első magyar egyetemi orvosi genetika jegyzet szerzője ill. a klinikai genetika jegyzet szerkesztője. A klinikai genetikai oktatás és továbbképzés egyik első kezdeményezője hazánkban. Az orvosképzés, egyetemi képzési reformtörekvések szakembere, szakértői tevékenységét a WHO is igénybe vette. 1973-79 között a DOTE rektora volt. 1980-ban a Hajdu-Bihar megyei pártbizottság tagjává választotta, az MSzMP XII. Kongresszuson küldött, az elnökség tagja. 1976-ban a Munkaéremrend arany fokozatával tüntették ki.

Mindezek alapján ajánljuk megválasztását a MTA rendes tagjává.

Dr. Ádám György
a MTA r. tagja

Dr. Szabolcsi Gertrud
a MTA r. tagja

Javaslat akadémiai rendes tagságra

Név: Kornai János

Születési helye, éve: Budapest, 1928.

Szűkebb szakterülete: Közgazdasági elmélet, a szocialista gazdaság problémái, matematikai közgazdaságtan.

Akadémiai levelező tagságának kelte: 1976.

Jelenlegi munkahelye, beosztása: MTA Közgazdaságtudományi Intézet, tudományos osztályvezető

Akadémiai rendes tagságra történő ajánlás

Név: Kornai János

Születési hely, év: Budapest, 1928. január 21.

Szűkebb szakterülete: Közgazdasági elmélet, a szocialista gazdaság problémái, matematikai közgazdaságtan.

A levelező taggá történő megválasztásának éve: 1976

Jelenlegi munkahelye és beosztása: MTA Közgazdaságtudományi Intézet, tudományos osztályvezető

Kornai János az MTA levelező tagjául történő megválasztása óta tovább folytatta munkásságát a szocializmus gazdaságelméletének megalapozására. Ebben az időszakban jelent meg igen nagy feltűnést keltett könyve "A hiány" /Budapest, Közgazdasági- és Jogi Könyvkiadó, 1980./ . E munkának páratlan sikere volt a kutatók, valamint a közgazdasági és általában a társadalmi problémák iránt érdeklődő közönség körében. Valóban, korábbi könyvének az "Anti-Equilibrium"-nak folytatásaként a szocialista társadalom gazdasági jelenségeit átfogó elméleti koncepcióba foglalva ugy elemzi, hogy eredményei matematikai-közgazdasági modellekben is kifejezve igazolhatók. "A hiány" nem csupán a közgazdaságtudomány, hanem a társadalomtudományok más ágai számára is új kiindulási pontot, ösztönzést jelent. Munkásságának hatása máris érezhető a politikatudományban, a szociológiában és a közigazgatástudományban.

Tudományos munkássága mellett, amelynek csak legkiemelkedőbb példája "A hiány", de távolról sem meríti ki azt, jelentős ok-

tatási és tudományszervezési tevékenységet is folytat belföldön és külföldön egyaránt. Csak megemlítjük, hogy a hazai közgazdaságtudományi jellegű bizottságokban folytatott munkássága, az MTA Rendszerkutatói Komplex Bizottságának társelnöksége, stb. mellett 1978-ban az Econometric Society elnökévé választották.

Munkásságát 1976 óta a Párizsi Egyetem és a Posnani Egyetem honoris causa doktori címmel, a British Academy, a Royal Swedish Academy, a World Academy of Art and Science tagsággal ismerte el.

Kornai János tehát levelező tagként való megválasztása óta bel- és külföldön egyaránt elismert kiemelkedő tudományos eredményeket ért el, kitűnt közéleti tevékenységével - a már említett tagságokon túlmenően igen sok előadást is tartott - így mindenképpen alkalmas rendes tagként való megválasztásra, amelyet javasolunk.

Erdős Péter
/az MTA r.tagja/

Nijes Aladár
/az MTA lev. tagja/

Szalai Sándor
/Szalai Sándor/
az MTA r.tagja

Javaslat akadémiai rendes tagságra

Név: Kulcsár Kálmán

Születési helye, éve: Erdőtelek, 1928.

Szűkebb szakterülete: jogszociológia, politikai és szervezet-
szociológia

Akadémiai levelező tagságának kelte: 1973.

Jelenlegi munkahelye, beosztása: MTA Szociológiai Kutató Intézet
igazgató

J a v a s l a t

Kulcsár Kálmán akadémiai levelező tagnak az Akadémia rendes tagjává való megválasztására

Kulcsár Kálmán a mai magyar szociológia un. középső / az ötvenes években pályára lépett/ nemzedékének egyik, mind tehetsége és felkészültsége, mind pedig kutató- és oktatómunkája tekintetében kiemelkedő tagja.

Kulcsár Kálmán 1928-ban született és 1950-ben fejezte be az állam és jogtudományi tanulmányait a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetemen szerzett doktorátussal. Jogászi pályafutását az igazságügyi szervezet kötelékében kezdte meg. Rövid megszakítással /aspirantúra/ ügyészi, IM. főelőadói, majd legfelsőbb bírósági bírói beosztásban dolgozott. 1957-ben került akadémiai kutató státusba először az ELTE Állam- és Jogelméleti Tanszékén, majd az MTA Állam- és Jogtudományi Intézetében. 1969 óta az MTA Szociológiai Kutató Intézetének igazgatója. Az általa vezetett intézet, igazgatói munkájának tizenhárom éve alatt nem csupán megszilárdult, szakmailag és politikailag egyaránt, hanem nemzetközileg elismert, hatékony kutatóhellyé fejlődött, amely jelentős részt vállal a hazai társadalmi folyamatok és jelenségek feltárásában, országos méretű kutatási irányokat koordinál, és közreműködik a párt- és állami vezetés döntéseit előkészítő kutatómunkában, végül komoly szerepe van a magyar tudományos közéletben.

Az állam- és jogtudományok kandidátusa címet 1956-ban, az állam- és jogtudományok doktora címet 1968-ban szerezte meg, az MTA pedig 1973-ban választotta levelező tagjává. Egyetemi oktatómunkáját a Pécsi Tudományegyetemen kezdte 1963-ban, mint egyetemi docens, majd egyetemi tanárként az ELTE Állam- és Jogtudományi Karán folytatta, ahol jelenleg is tanít, az Állam- és Jogelméleti Tanszék szociológiai csoportját vezeti.

Jóllehet korábban szociológiatörténeti és elméleti problémákkal is foglalkozott, s ilyen irányú munkásságával is elősegítette a marxista szociológia magyarországi megerősödésének folyamatát, fő kutatási területe a politikai, valamint a szervezet- és jogszociológia. Munkásságát a jogi és szociológiai ismeretanyag és módszerek igényes kezelése, valamint erős történeti szemlélet és elméleti érdeklődés jellemzi. Feldolgozta a jogszociológia történeti és elméleti alapkérdéseit, /ld. pl. "A jogszociológia alapjai" c. 1976-ban megjelent és azóta Moszkvában oroszul is kiadott, s jelenleg angol fordítás alatt lévő könyvét/, majd a jog társadalmi funkciójával, a társadalmi tervezésben és a társadalmi problémák megoldásában betöltött szerepével foglalkozva kutatásait a jog hatékonyságának társadalmi összefüggései tanulmányozásában bontotta ki. Szervezetszociológiai munkálkodása pedig a szervezetek társadalmi jelenségeinek szocio-

lógiai megközelítésének alapjaitól a szervezet és a társadalmi környezete együttes kutatásáig jutott el, kidolgozva ez összefüggés jónéhány elvi problémáját, sikeresen alkalmazva a rendszer-szemléletet a szervezet problémáinak mélyebb megértésére. Ezzel az elméleti megalapozó munkásságával jelentősen közrehatott a politikai és a termelő szervezetek társadalmi jelenségeit feltáró kutatások kibontakozásához. Ezen a területen munkatársai is nemzetközi figyelmet ébresztő eredményeket értek el.

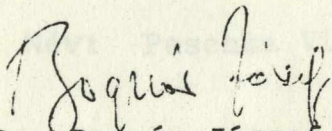
Kulcsár Kálmán kutatómunkája mindkét területen, de különösen a jogszociológia területén nemzetközi elismerést váltott ki. Tanulmányai francia, angol, német, szovjet, bulgár stb. folyóiratokban, kötetekben jelentek meg, rendszeresen szerepel nemzetközi konferenciákon, kongresszusokon /jelenleg is tagja a X. Szociológiai Világkongresszust előkészítő programbizottságnak, s szervező-elnöke a kongresszus egyik szimpoziumjának/, több ízben hívták meg külföldi egyetemek és kutatóintézetek előadások tartására, szemináriumok vezetésére. Szakértőként működik közre az ENSZ és az UNESCO jogszociológiai, igazgatásszociológiai és tudománypolitikai témákat érintő értekezletein, e témákban több tanulmányt dolgozott ki e nemzetközi szervezetek számára. Jelenleg egyik irányítója "A jog szerepe a viták megoldásában" c. nemzetközi összehasonlító kutatómunkának. Több, mint másfél évtizede dolgozik az ISA Jogszociológiai Kutató Bizottságában, az Európai Jogszociológiai Intézet igazgatótanácsának tagja, tanácsadóként közreműködik a Nemzetközi Alkalmazott Rendszerelemzési Intézet /IIASA, Luxemburg/ kutatómunkájában, tagja az International Journal of Sociology of Law szerkesztőbizottságának és póttagja a Nemzetközi Szociológiai Társaság tanácsának.

Tudományos közéleti tevékenysége szerteágazó. Azon túl, hogy 1979 óta az MTA Gazdaság- és Jogtudományok Osztályának elnöke, 1973 és 1979 között a Tudományos Minősítő Bizottság titkára volt, és hosszú ideig betöltötte az MTA Szociológiai Bizottsága elnöki tisztét, jelenleg pedig több akadémiai bizottság tagja. Jelentős tudományos szervező és tudománypolitikai munkásságot fejt ki, mint a Társadalomtudományi Koordinációs Bizottsága, a Magyar Szovjet Társadalomtudományi Bizottság tagjaként, valamint az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottság Társadalomtudományi Albizottságának elnökeként, végül az OT Hosszútávú Tervezési Bizottságában a társadalmi gyakorlattal is közvetlen kapcsolatban van.

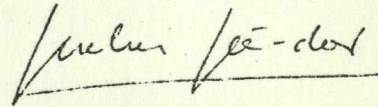
Az MTA levelező tagjává történt megválasztása óta Kulcsár Kálmán igen terjedelmes és értékes hazai és nemzetközi szakirodalmi munkásságot fejtett ki. Mellékeljük újabb -- 1974-től 1981-ig terjedő -- tudományos publikációinak válogatott jegyzékét.

Mindezek alapján a magunk részéről javasoljuk Kulcsár Kálmán akadémiai levelező tagnak a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagjává való megválasztását.

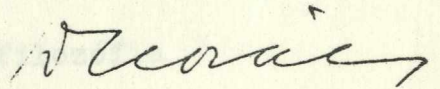
Budapest, 1981. július 1.

/ Dr. Bogнар József /
az MTA Gazdaság- és Jogtudományok Osztályának tagja

dr. Szalai Sándor
az MTA IX. Gazdaság- és Jogtudományi Osztályának rendes tagja

/Dr. Kovács István/
az MTA Gazdaság- és Jogtudományok Osztályának tagja

Javaslat akadémiai rendes tagságra

Név: Peschka Vilmos

Születési helye, éve: Budapest, 1929.

Szűkebb szakterülete: jogelmélet, jogfilozófia

Akadémiai levelező tagságának kelte: 1976.

Jelenlegi munkahelye, beosztása: MTA Állam- és Jogtudományi
Intézet, tudományos tanácsadó

Ajánlás rendes tagságra

Név: Dr. Peschka Vilmos

Születési hely, év: Budapest, 1929.

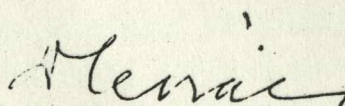
Akadémiai levelező tagság kelte: 1976.

Jelenlegi munkahely, beosztás: MTA ÁJI tudományos tanácsadó, ELTE másodállású egyetemi tanár

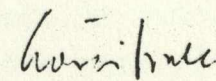
A jog társadalom-ontológiai megközelítése az elmúlt évtizedben a marxista jogfilozófia megújulását eredményezte. Ebben a nemzetközileg is elismert és élénk érdeklődéssel kísért folyamatban kimagasló helyet foglal el ennek az átalakulásnak uttörője és mai napig középponti alakja: Peschka Vilmos, aki Szabó Imre tanítványaként vált iskolateremtővé. Munkássága azért válthatta ki a hazai és nemzetközi szakirodalom - vitákban és fordításokban mérhetően élénk - érdeklődését, mert sikerült a lukácsi ontológia szemléletét és kiindulópontjait egy olyan területen érvényesítenie, amelyre nézve - pl. az irodalomtudománnyal és az esztétikával ellentétben - Lukács Györgynek is legfeljebb zseniális sejtései voltak. A rendszerré fejlesztés - még hozzá rendkívüli erudícióval - Peschka Vilmos tudományos teljesítményének köszönhető. Peschka Vilmos tiszteletreméltóan gazdag irodalmi munkásságában - csak az elmúlt két évben három kötet - példásan harmonikus egységben jelentkezik elmélyültség és eredetiség, társadalmi érzékenység és

tudományos következetesség. Kutatásai a szűkebben vett jogelmélet és a jogalkotási, jogalkalmazási gyakorlat kérdésein túl átfogják az elméletttörténet, a polgári jog, az etika és a filozófiai viszsztatükrözésemélet problémáit is. A nemzetközi irodalomban elsőként sikerült föltárnia a jogi norma látszólag jogászai módra elvont szerkezetében a mindennapi élet, a munka strukturáinak reprodukciós mechanizmusát. Kimagasló alapkutatásai közepette jelentős tudományszervező és oktató tevékenységet fejt ki, társadalmi-közéleti munkássága pedig a jogalkotás tudományos megalapozását szolgálja a kodifikáció segítségével. 1976 óta ellátja a TMB Jogi Szakbizottsága elnöki teendőit, elnöke a Nemzetközi Jogfilozófiai Társaság magyar tagozatának és részt vesz a Társaság nemzetközi folyóiratának szerkesztésében. Az ELTE Állam- és Jogtudományi Karán egyetemi tanárként oktat és hozzájárul a posztgraduális szakemberképzéshez is.

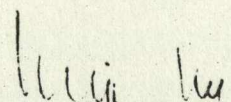
Budapest, 1981. szeptember 21.

/ Kovács István /

akadémikus

/ Eörsi Gyula /

akadémikus

/Kulcsár Kálmán/

akadémikus

Javaslat akadémiai rendes tagságra

Név: Sipos Aladár

Születési helye, éve: Kisköre, 1927.

Szűkebb szakterülete: politikai gazdaságtan

Akadémiai levelező tagságának kelte: 1976.

Jelenlegi munkahelye, beosztása: MTA Közgazdaságtudományi
Intézet, igazgató

A J Á N L Á S

Sipos Aladár levelező tagot j a v a s o l j u k az MTA rendes tagjává megválasztani.

Életrajzi adatai: Kisköre, 1927. VIII.5.; MKKE közg.diploma 1951; egyetemi doktori 1958; közgazdaságtudományok kandidátusa 1961; a közgazdaságtudományok doktora 1972; levelező tagsága 1976.

Munkahelyei: 1951-től MTA.Közgazdaságtudományi Intézetében, majd a Művelődésügyi Minisztérium Felsőoktatási Főosztályán dolgozott. 1957-től a MKKE.Pol.gazd.tanszék adjunktusa, egyidejűleg 1958-62 közt MSzMP Bp-i PB-ának Kulturális és Köznevelési Osztályának munkatársa. 1960-1970.között az ELTE Jogtud.karának Pol.gazdtanszékét vezette, 1965-1981.áprilisáig az MSzMP Pol.Főiskolán tanszékvezető, illetve rektorhelyettes. Jelenleg a MTA.Közgazdaságtudományi Intézetének igazgatója, s előző munkahelyén félállással egy.tanárként is működik.

Tudományos tevékenységét első munkahelyén kezdte, majd - oktatói tevékenységével együtt - az egyetemi politikai gazdaságtan tanszékeken folytatta. Széleskörű szakmai-szervezői és mozgalmi tapasztalatait is figyelembe véve, mindenekelőtt tudományos kutatási eredményei alapján választotta 1976-ban közgyűlésünk a MTA.lev.tagjává. Alkotói munkásságának, illetve publikációinak tárgykörét először az 1929-33-as világgazdasági válság magyarországi kihatásai, a két világháború közötti iparfejlődés, majd a mai kapitalizmus - ezen belül az agrárviszonyok - újabb jelenségei, aztán a magyar népgazdaság aktuális problémái, többek közt az ipar és a mezőgazdaság kapcsolata képezte.

Levelező taggá választása utáni tevékenységével azon témakörökben folytatta vizsgálódásait, melyekben már azelőtt is elismerést érdemelt ki mind hazai, mind a külföldi szakmai közvéleményben. A tőkés agrárfejlődés legújabb jelenségei

témakörében jelentette meg az Akadémiai Kiadó 1977-ben "A technikai haladás hatása a fejlett tőkésországok agrárviszonyaira" c. monográfiáját. Művében alapos vizsgálatnak vetette alá a koncentráció, a tőkés állam szabályozó szerepe és a járadék-viszonyok igen bonyolult s gyakran élénken vitatott, ám rendkívül fontos problémáját. Elméleti szempontból főleg az utóbbi kérdéskörben levont következtetései váltottak ki nemzetközileg is visszhangot. Az utóbbi években kiváltképp a szocialista - mindenekelőtt a magyar - gazdaság fejlődésének egyes felettébb lényeges problémaköreire irányulnak kutatásai. Ezek során hozzájárult a szocialista termelési-tulajdonviszonyok mélyebb vonatkozásai feltárásához, szembeszállva a szocialista országok ökonómiai szakirodalmában elég gyakori leegyszerűsítő, nem ritkán dogmatikus nézetekkel. Elméleti és gazdaságpolitikai tekintetben egyaránt kiemelkednek az agrár-ipari integráció témakörében lefolytatott vizsgálódásai. E kutatások egészében véve az élelmiszergazdaság hatékonyabb szervezeti rendszerének és mechanizmusának kialakítására irányulnak; eredményeinek gyakorlati hasznosítására mód nyílt elsősorban nálunk, de a KGST más tagországaiban is. E problémák kapcsán számos hazai és nemzetközi tudományos tanácskozáson vett részt és tartott külföldi egyetemeken, kutatóhelyeken előadásokat. Az utóbbi három évben több mint husz tanulmányt cikket publikált /részben orosz és angol nyelven/.

A Politikai Főiskola Politikai Gazdaságtani Tanszéke irányítása alatt készítette el A kapitalizmus politikai gazdaságtana c. tankönyv második kiadását, és a Szocializmus politikai gazdaságtana c. tankönyvet. Ezeket elterjedten használják a felsőfokú oktatásban.

Emberi karakteréről. Saját személyét illetően nagyfokú mértéktartás jellemzi. E tulajdonságát sem eddigi pályafutása, sem az a körülmény nem gyengítette, hogy szakmai közvélemény már régóta a közgazdaságtan, ezen belül a agrárgazdasági elmélet kiváló hazai művelőinek tartja. Nagy odaadással végzi mind

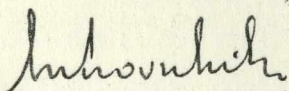

kutatói, mind szervezői-vezetői tevékenységét, s ez utóbbinál szívóssága és kezdeményező készsége különösen megmutatkozik. Nyíltságának, aktivitásának és a másik iránti figyelmességének mindig nagy szerepe volt abban, hogy a vezetése alatt álló munkatársak alkotóan együttműködő közösségekké fejlődhettek. 1953-tól párttag s e minőségében sokféle mozgalmi feladatot, funkciót látott el.

Tisztségei: Közel két évtizeden át volt tagja a mai kapitalizmus kutatásait koordináló akadémiai bizottságnak /ennek keretében az agrárkutatások hazai felelőse/. Elnöke az MTA-MÉM Agrárgazdasági és Szövetkezeti bizottságának, továbbá a TMB Politikatudományok szakbizottságának. Tagja az MSzMP KB Közgazdasági, valamint Szövetkezetpolitikai Munkaközösségeinek; az MTA Közgazdasági bizottságának, a Közgazdasági Szemle és a Gazdálkodás szerkesztőbizottságának; a Magyar- Szovjet Társadalomtudományi Együttműködési bizottságnak; a Szocialista Világrendszer Közgazdasági Problémáinak Nemzetközi Intézete tudományos tanácsának.

Kitüntetései: két kormánykitüntetése van /Szocialista Munkáért Érdemérem, Munka Érdemrend arany fokozata/; két alkalommal kapta meg a Felsőoktatás Kiváló Dolgozója kitüntetését.

Budapest, 1981. szeptember hó 17.

Osztrovszki György
akadémikus

Szabó Kálmán
akadémikus

ÁLLÁSALAPÍTÁSI ÉS TÁRSASÁGI

Név: Barta György

Születési helye, éve: Poprád, 1915.

Akadémiai levelező tagságának kelte: 1970.

Jelenlegi munkahelye, beosztása: ELTE Geofizikai Tanszék,

Javaslat akadémiai rendes tagságra

Életrajz

Földmunkássága a lev. taggyűlésen való részvételéről: A föld-

Név: Barta György

Születési helye, éve: Poprád 1915.

Szűkebb szakterülete: a Föld gravitációs és mágneses tere,
belső szerkezete

Akadémiai levelező tagságának kelte: 1970.

Jelenlegi munkahelye, beosztása: ELTE Geofizikai Tanszék
tszv.egyetemi tanár

AJÁNLÁS AKADÉMIAI RENDES TAGSÁGRA

Név: Dr. Barta György

Születési hely, év: Poprád, 1915.

Akadémiai levelező tagság kelte: 1970.

Jelenlegi munkahely, beosztás: ELTE Geofizikai Tanszék,
tanszékvezető egyetemi tanár.

Indoklás

Tudományos munkássága a lev. taggá választása óta: A földi mágneses tér évszázados változásának és forgásjelenségeinek - általa előzőleg megállapított - szabályszerűségeiből arra következtetett, hogy a változás valószínűleg a Föld belsejében történő, nagyméretű tömegmozgással kapcsolatos. A mágneses tér torzultságából pedig feltételezte, hogy a Föld belső magja excentrikus helyzetű. 1971-ben tartott székfoglalójában megállapította, hogy a mesterséges holdak pályazavaraiból számított földalak két forgásszimmetrikus alak összegének tekinthető; vagyis a Föld alakját két nagyméretű anomália okozza /a 6 geoanómália tehát két hatóra vezethető vissza/. Azóta a vizsgálatot általánosítani sikerült és így elválaszthatta a két mélyható által okozott anomáliarendszert a felszíni tektonikai tömegek által okozottól. Az utóbbi maradék-kép felhasználható nagyméretű földtani szerkezetek vizsgálatára /hegyrendszerek, óceáni hátságok, stb./. Ilyen módon Barta földmágneses vizsgálatainak eredményei a Föld alakjával is kapcsolatban állnak. A geoidot két forgásszimmetrikus alak összegeként sikerült előállítania, ami arra mutat, hogy a geoidot két nagyméretű nagymélységi ható alakítja ki. Ezt a mélyhatást a geoid egyéb tényezőiből levonva maradékkép kiadódik a felszíni tömegek gravitációs hatása.

Az elmélet jelen alakjában már a lehetséges gravitációs évszázados változás méretének és területi elosz-

lásának megbecsülését is lehetővé teszi. Ma Barta György a gravitációs mező évszázados változásai problémájának egyik nemzetközileg elismert szakembere.

A geológiai mozgások energiaháttérét a földmágnességre vonatkozó eredményei pontosabban megvilágítják. Ezzel kapcsolatban új szempontokat adott az ásványi nyersanyagkutatás fejlesztéséhez is. Eredményei kapcsolatban állnak a szatellita-kutatás kérdéseivel. Ezeket is sokoldalúan kiértékelte.

Legújabbán /1980-81/ a gravitációs állandó meghatározásának egy új módszerét alakította ki. ^{x/}

Vizsgálataival nagy elődjének, Eötvös Lórándnak tudományos hagyatékát elméletileg fejlesztette, gyakorlatilag pedig szervezéssel is méltóképp ápolta: kezdeményezte és jelentős lépéseket tett a Tihanyban létesítendő Eötvös Múzeum felállítására érdekében.

Eredményeit nemzetközi értekezleteken ismertette és a szakirodalomban közölte /lásd a mellékelt irodalmi jegyzéket/, aminek eredményeképpen különböző nemzetközi szervezetekben vezető szerepkörökre kérték fel /lásd alább/.

Oktatási tevékenysége: 1971-től az ELTE Geofizikai Tan-
székének vezetője. Az általános geofizika és kozmikus fi-
zika területéről rendszeresen tart előadásokat geofizi-
kus, földtudományi és fizikus szakos hallgatóknak. A Tan-
könyvkiadó gondozásában megjelent a társszerzőkkel ké-
szített "Kozmikus fizika" c. műve.

Tudományos közéleti tevékenysége: Hazai szervezetekben:
1970. szeptemberétől az MTA COSPAR nemzeti bizottság el-
nöke. Elnöke az MTA Gravitációs Bizottságának /III. Osz-
tály/, az IAGA magyar Nemzeti Bizottságának /X. Osztály/,
alelnöke a Geonómiai Tud. Bizottságnak /X. Osztály/, szá-
mos más tudományos bizottságnak tagja. Szerkesztő bizott-

^{x/} Sokoldalúságát mutatja, hogy a geofizikai nemzetközi együttműködés, ill. azok eredményei társadalmi hatásával is behatóan foglalkozott.

sági tagja: a Magyar Tudománynak, az Acta Geologica-nak, a Fizikai Szemlének, a Föld és Égnek /1973-79/, az Élet és Tudománynak.

Nemzetközi szervezetekben: 1971-75. között két cikluson át a nemzetközi COSPAR 7 tagu elnökségének tagja, 1971-től a Nemzetközi Geodinamikai Program 6. munkabizottságának /A Föld belső szerkezete és folyamatai/ elnöke, 1976-tól társelnöke. Emellett számos más nemzetközi tudományos szervezet munkacsoportjának tagja. Mind a COSPAR, mind a Nemzetközi Geodinamikai Program szervezésében és eszmei fejlesztésében eredeti tudományos elgondolásokkal irányító szerepet töltött be.

Ennek egyik nemzetközi elismerését jelzi, hogy a Nemzetközi Asztronautikai Akadémia levelező tagjává választotta /1973/. [1980-ban a COSPAR budapesti nemzetközi ülését szervező bizottság elnöke. 1975-ben a Geodinamikai Év keretében egy magdinamikai nemzetközi szimpóziumot szervezett.

Kitüntetései:

Hazai: Állami Díj /1973/, a Magyar Meteorológiai Társaság Steiner Lajos emlékérmé /1975/.

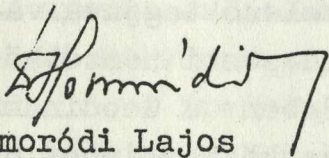
Külföldiek: a Szlovák Meteorológiai Társaság Konkoly-Thege M. emlékérmé /1973/, az NDK Tud. Akadémiájának Gauss-emlékérmé /1977/.

Összefoglalva: Barta György levelező taggá választása óta a Föld aszimmetrikus felépítésére vonatkozó elméletét jelentősen továbbfejlesztette. Mint egyetemi tanár generációkat nevelt a szaktudomány számára. A hazai tudományban új irányokból adott lendületet a geofizikai kutatásnak.

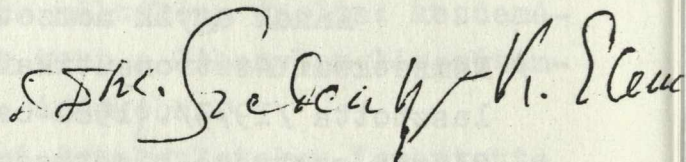
A nemzetközi tudományos szervezetekben pedig újabb elismerést szerzett a magyar tudománynak.

Mindezekre tekintettel Barta György levelező tagot az MTA rendes tagságára ajánljuk.

Budapest, 1981. szeptember 22.

Homoródi Lajos
az MTA rendes tagja

Szádeczky-Kardoss Elemér
az MTA rendes tagja

Javaslat akadémiai rendes tagságra

Név: Dr. Béll Béla

Születési hely: Uraj, 1908

Akadémiai levelező tagságának kelte: 1970. Febr. 4.

Jelenlegi munkahelye: Javaslat akadémiai rendes tagságra

Indoklás:

Név: Béll Béla

Születési helye, éve: Uraj 1908.

Szűkebb szakterülete: aerológia, aeroklimatológia

Akadémiai levelező tagságának kelte: 1970

Jelenlegi munkahelye, beosztása: Országos Meteorológiai Szolg. tud. tanácsadó

Javaslat akadémiai rendes tagságra

Név: Dr. Béll Béla

Születési hely: Uraj, 1908

Akadémiai levelező tagságának kelte: 1970. Febr. 4.

Jelenlegi munkahely, beosztás: Országos Meteorológiai Szolgálat,
tudományos tanácsadó

Indoklás:

Béll Béla levelező taggá választása óta igen aktív és eredményes tevékenységet fejtett ki a Föld és Bányászati Tudományok Osztályán, a Tudományos Akadémia számos más fórumán. Különösen kiemelkedő szerepet töltött be a Tudományos Minősítő Bizottság Földrajz-meteorológiai Szakbizottságának elnökeként, e szakterület szakmai utánpótlása és a minősítések színvonalának emelésében. Mint az Országos Meteorológiai Szolgálat Tudományos Tanácsának elnöke, nagy szerepet játszott a Szolgálat szakmai-tudományos programjának kialakításában, középtávú és távlati kutatási terveinek kidolgozásában. Az OMSZ jelenlegi kutatási tevékenysége jelentős mértékben az ő tudomány-politikai elképzelésein alapul. Kiemelkedő munkát végzett a Geonómiai Tudományos Bizottságban, amelynek helyettes elnökeként is működött és a kialakult szemlélet fejlesztésében eredményesen vett részt.

Az Országos Meteorológiai Szolgálat és a Magyar Tudományos Akadémia jó kapcsolatainak kiépítésében Béll Béla maradandó érdemeket szerzett.

Az elmúlt évtizedben is jelentős tudományos kutatói tevékenységet fejtett ki, kitűnő eredményeket ért el a Kárpát-medence magas légköri áramlási mezője sajátosságainak, ill. az orográfia miatti módosulásainak megállapításában, az összefüggések értelmezésében. Ku-

tatási eredményeiről számos értekezésben, hazai és több alkalommal külföldön rendezett konferenciákon számolt be.

Fontos tudományszervező és tudomáspolitikai tevékenységet folytatott az elmúlt évtizedben a METESZ keretében, mint a METESZ elnökségének tagja, a METESZ-hez tartozó Magyar Meteorológiai Társaságban, mint annak elnöke. Példamutató a tevékenysége a földrajztanárok meteorológiai, klimatológiai szakanyagának elmélyítésében, továbbá számos más társulati és akadémiai fórumon segíti elő az alsó, közép és felsőfokú oktatás földtudományi anyagának fejlesztését. Az OMSZ kiadásában jelent meg 1979-ben a "Földtudományok" c. tankönyvszerű munkája az OMSZ felsőfokú tanfolyamainak hallgatói számára.

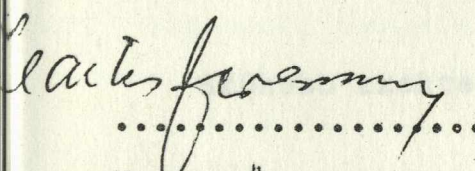
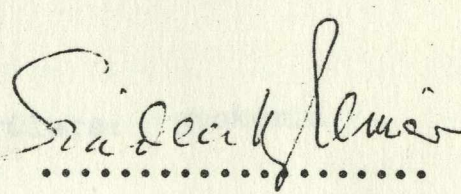
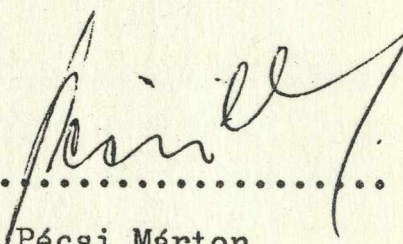
Tevékenysége igen széleskörű és sikeres a nemzetközi tudományos életben is. Mint a KAPG alapító tagja, korábban a meteorológiai és a légkörfizikai kutatások koordinátora volt, jelenleg a KAPG szakértője. Elnöke az UGGI Meteorológiai MN Bizottságának és tevékenyen vesz részt a COSPAR és az URSI Magyar Nemzeti Bizottságában. Szakértő bizottsági tagja a Zeitschrift für Meteorologie, NDK-ban megjelenő folyóiratnak, és több hazai szakorganumnak is.

Tudományos tevékenységéért, összéletművéért az Elnöki Tanács 1978-ban Munka Érdemrend arany fokozatával tüntette ki.

Béll Béla akadémiai levelező tagot a meteorológia terén kifejtett tudományos munkája alapján /könyvek, tanulmányok, egyéb

közleményei meghaladják a 200-at/, továbbá kiemelkedő tudomány-
szervező tevékenysége, és különösen az Osztály életében betöl-
tött aktív és eredményes szereplése elismeréseként javasoljuk
az Akadémia rendes tagjának megválasztani.

Budapest, 1981. augusztus 19.

		
.....	.....	.....
Martos Ferenc	Szádeczky-Kardoss E.	Pécsi Márton
MTA rendes tagja osztályelnök	MTA rendes tagja	MTA rendes tagja osztályelnök h.

Javaslat akadémiai rendes tagságra

Név: Grasselly Gyula

Születési helye, éve: Szeged 1920.

Szűkebb szakterülete: geokémia

Akadémiai levelező tagságának kelte: 1976.

Jelenlegi munkahelye, beosztása: JATE Ásványtani, Geokémiai és
Kőzettani Tanszék
tszv. egyetemi tanár

J A V A S L A T

a k a d é m i a i r e n d e s t a g s á g r a

Név: Dr. Grasselly Gyula

Szül. helye, ideje: Szeged, 1920. július 4.

Jelenlegi munkahely, beosztás: JATE, Ásványtan Tanszék.

tanszékvezető egyetemi tanár

I n d o k l á s

Levelező tagsága óta tovább folytatta és szélesítette tudományos tevékenységét. Főleg a mangánérc telepek geológiai és mineralógiai kutatásában ért el világviszonylatban figyelemre méltó eredményeket, amit az UNESCO Geológiai Korrelációs Programjának mangán projectjében való irányító részvétele is igazol. Ilyen minőségben társszerkesztője a háromkötetes Geology and Geochemistry of Manganese, összesen 1310 oldalnyi terjedelmű munkának. Igen figyelemre méltó ezen kívül az üledékek szervesanyag tartalmának /kerogénnek/ az ő kezdeményezésére és vezetésével megindult kutatása. Ennek nagy szerepe van és méginkább lesz az olajtelepek anyakőzetének felkutatásában és általában az olajfelhalmozódás geológiai megítélésében.

A rendes tag választásában nem elhanyagolható szempont a számításba vett személy akadémián belül kifejtett tudománypolitikai és szervező tevékenysége. Ebben a vonatkozásban is Grasselly Gyula személye ritka áldozatkészségével kimagaslik a levelező tagok soraiból. Levelező taggá választása óta különösen sok akadémiái funkciót vállalt és látott el az Osztály és az Akadémia legnagyobb megalódására.

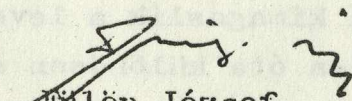
Öt jelenlegi akadémiai funkciója közül kiemeljük a TMB tagságát és a X. Osztályban a Földtudományi Bizottság elnöki tisztségét. Utóbbi minőségében jelentősen hozzájárult a korábban elaprózott földtudományi bizottságok tevékenységének a kor megkívánta összefogásához s így az Osztály szintjén felmerülő szakmai kérdések szintetikus kezelhetőségének biztosításához.

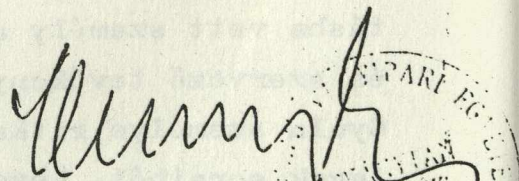
Nemzetközi vonatkozásban a legtekintélyesebb szervezetek vezetőségi tagjaként képviseli a magyar tudomány érdekeit. 1976-80. között az IUGS alelnöke volt, a IAGOD Comm. on Manganese alapítója, és elnöke s legújabban a IUGS Research Development Program európai igazgatója. Utóbbi különösen nagy nemzetközi befolyást reprezentáló megbízás, amit jól fel lehet használni a magyar érdekek érvényesítésére is.

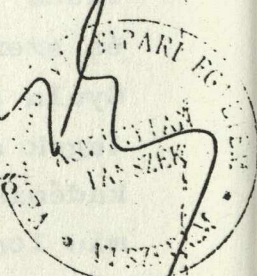
A szűkebb akadémiai tevékenység mellett Grasselly Gyula jelentős és nagyra értékelt szerepet visz szaktudománya tekintélyének egyetemi, ill. minisztériumi szintű képviseletében is. A Magyarhoni Földtani Társulat érdemeit tiszteleti tagsággal honorálta.

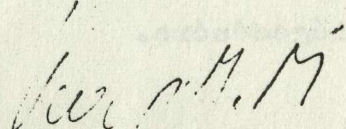
A csak rövidre fogott indoklásból is kitűnik, hogy Grasselly Gyula levelező tag mind tudományos kutató, mind tudományszervezői munkássága alapján a magyar tudományos élet kiemelkedő személyisége, ezért meggyőződéssel javasoljuk az Akadémia rendes tagjává történő megválasztását.

Veszprém, 1981. szeptember 17.

Pál József
rendes tag

Nemező Ernő
rendes tag

Kápolai László
levelező tag